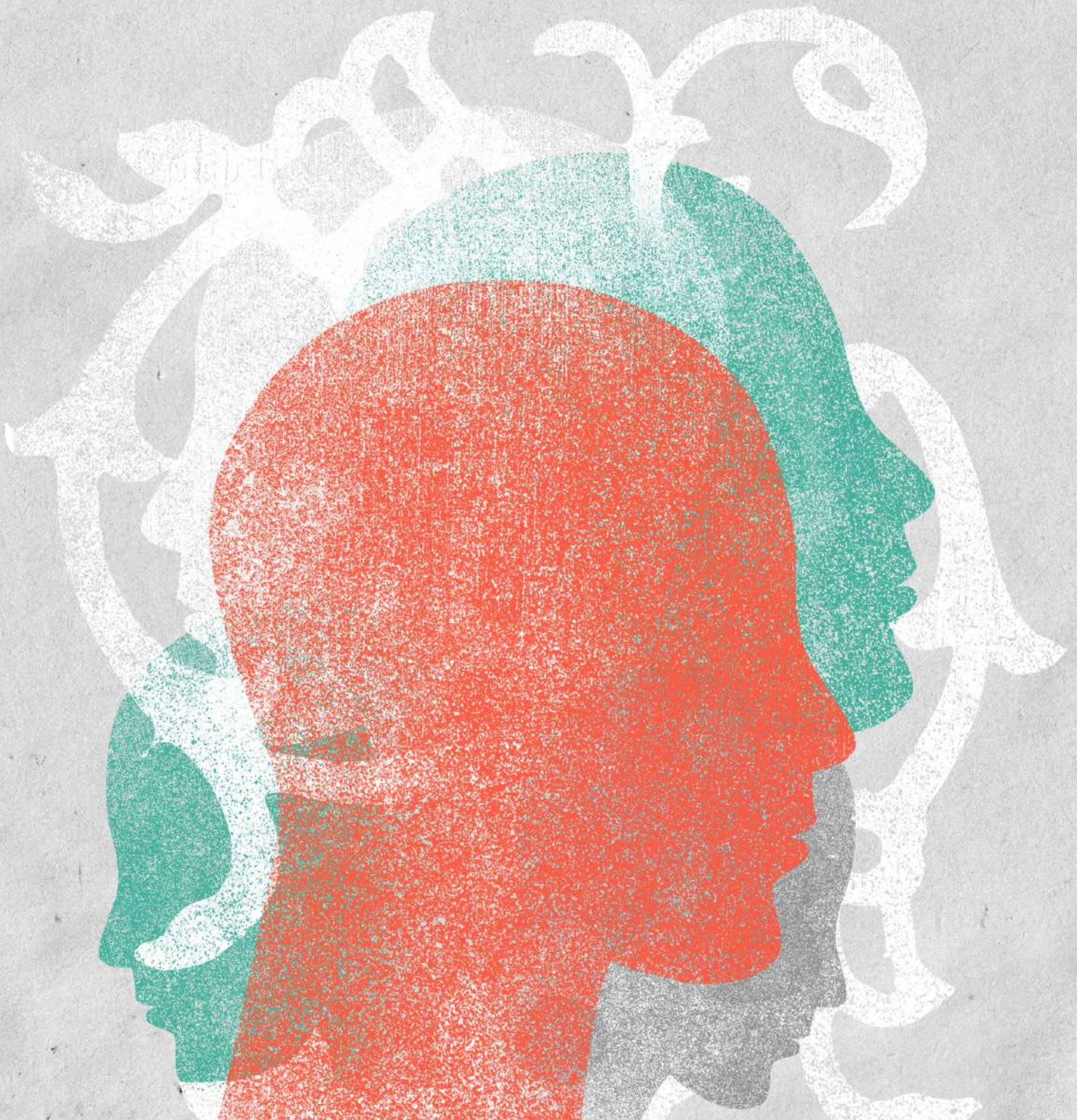

سومین رویداد باندیشه ورزان

جامعه اندینتگده‌ها

IranThinkTank.com

• پاییز ۱۳۹۹ •

انتخاب ۵ مورد از مطالب فصلنامه به عنوان پژوهش‌های برتر و ارائه در این رویداد

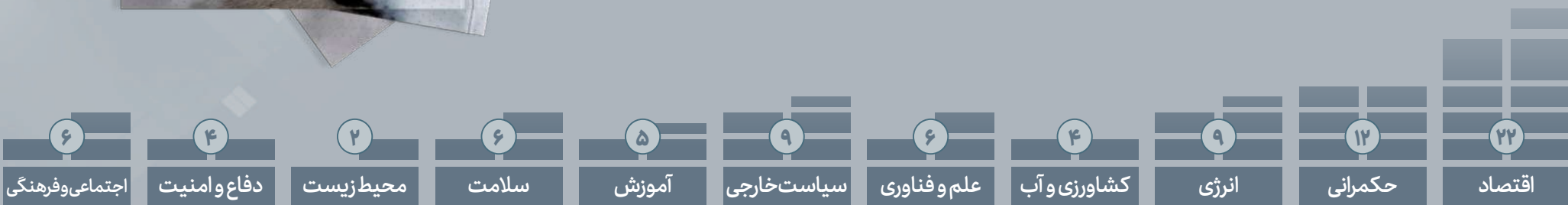
از این تعداد ۴۱ پژوهش که دارای کیفیت متوسط به بالا بوده اند، در فصلنامه آمده است

دریافت ۸۵ پژوهش از ۲۷ اندیشکده و قرار گرفتن بر روی سایت جامعه اندیشکده های ایران

۵۰ نفر شرکت کنندگان در رویداد

۵ اندیشکده ارائه دهنده در رویداد

سومین رویداد با اندیشه ورزان

ترکیب موضوعات فصل بهار

رتبه بندی پژوهش های ارائه شده

۴	پژوهشکده مطالعات فناوری	طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت های فناورانه	علم و فناوری	روح الله ابوجعفری	۱
۳,۶۱	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن،	اقتصاد	علی ملک زاده	۲
۳,۴۲	اندیشکده محتوا	آسیب شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست ها و راهکارهای اصلاح	حکمرانی	فرزاد حجتیان مقدم	۳
۳,۲۷	اندیشکده سیاست گذاری امیرکبیر	مطالعه روش های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)	حکمرانی	هادی ابوالحسنی	۴
۲,۹۳	پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص	بررسی مخاطرات، فرصت ها و نحوه سیاست گذاری در خصوص رمزارزها	اقتصاد	مهدی خوشخوی	۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

خلاصه مدیریتی ۶

فصل ۱
معرفی رویداد «با اندیشه‌ورزان» در سبک خدمات جامعه اندیشکده‌های ایران ۹

مقدمه ۱۰
ضرورت و اهداف تشکیل جامعه اندیشکده‌ها ۱۰
خدمات جامعه اندیشکده‌های ایران ۱۰
فرآیندهای معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌ها ۱۲

فصل ۲
معرفی پژوهش‌های خلاصه‌شده از اندیشکده‌ها ۱۵

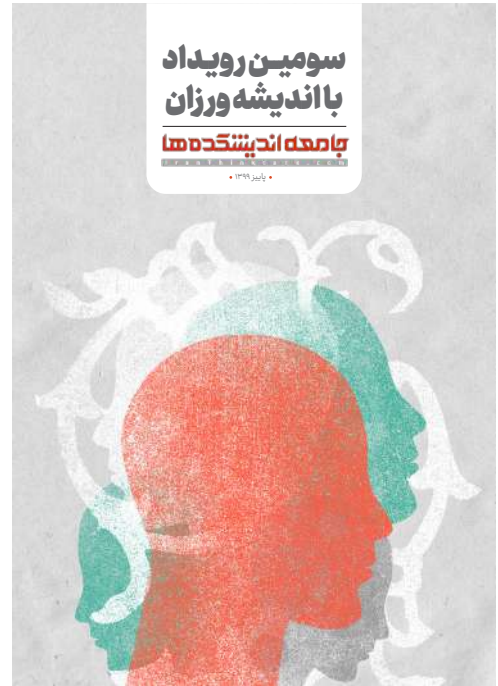
مقدمه ۱۶
فهرست پژوهش‌های خلاصه‌شده از اندیشکده‌ها ۱۶

فصل ۳
چکیده‌ای از پژوهش‌های خلاصه‌شده ۲۴

مقدمه ۲۵
بخش اول: پژوهش‌های منتخب جهت ارائه در رویداد ۲۵
بخش دوم: پژوهش‌های منتخب جهت چاپ در فصلنامه ۴۱
بخش سوم: سایر پژوهش‌های خلاصه‌شده ۵۲
تحلیل پژوهش‌های خلاصه‌شده ۶۷

فصل ۴
برگزاری رویداد ۷۰

مقدمه ۷۱
هماهنگی برای آماده‌سازی محتوای ارائه‌های رویداد ۷۱
دعوت از کارشناسان برای حضور در رویداد ۷۱
دعوت از اندیشکده‌ها برای حضور در رویداد ۷۲

سومین رویداد «با اندیشه‌ورزان» با همکاری و همراهی اندیشکده‌های کشور در تاریخ ۲۸ آبان ۱۳۹۹ برگزار شد که از همه عزیزان مشارکت‌کننده تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

• **برگزارکننده رویداد:** جامعه اندیشکده‌ها

• **دبیر رویداد:** مجتبی سبحانی

• **سایر اعضای تیم برگزارکننده:** سید کمال موسوی، سجاد زوده مهر، امیرحسین صادقی، صادق حمیدی، فاطمه مرتضوی، سید وحید مرتضوی

• **محل برگزاری:** باغ بهشت، سالن سلام

• **تاریخ برگزاری:** ۲۸ آبان ۱۳۹۹

• **با تشکر از:** آقایان فرزاد حجتیان مقدم، محمدعلی الفت پور، هادی ابوالحسنی، محمدرضا علیزاده، مهدی خوشخوی، محسن رضایی صدرآبادی، بهروز عربی، علی ملک زاده، هادی عباسی، محمدرضا یزدی، روح الله ابوجعفری و سایر حضار در جلسه

• **تهیه و تدوین گزارش:** سید وحید مرتضوی

• **تارنمای جامعه اندیشکده‌ها:** IranThinktanks.com

• **نشانی:** تهران، خیابان انقلاب، نبش برادران مظفر جنوبی، پلاک ۱۰۷۰، واحد ۵

• **تلفن تماس:** ۰۲۱-۶۶۴۸۸۰۵۷

• **ایمیل:** info@IranThinktanks.com

ارائه‌های انجام‌شده در رویداد

۷۴

مقدمه..... ۷۵

پیش‌ارائه: معرفی جامعه اندیشکده‌های ایران..... ۷۵

معرفی ارائه‌دهندگان..... ۷۶

ارائه اول: آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی..... ۷۷

ارائه دوم: مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)..... ۷۹

ارائه سوم: بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاستگذاری در خصوص رمزارزها..... ۸۱

ارائه چهارم: بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن..... ۸۴

ارائه پنجم: طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه..... ۸۶

ارائه جانبی: معرفی اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر..... ۸۷

نظرسنجی ارائه‌ها توسط شرکت‌کنندگان

۸۸

مقدمه..... ۸۹

ارسال فرم نظرسنجی..... ۸۹

محاسبه امتیازهای نظرسنجی..... ۸۹

معرفی ارائه‌های برتر رویداد..... ۹۰

تقدیر از ارائه‌دهندگان رویداد..... ۹۰

پیوست‌ها..... ۹۱

پیوست ۱: فرم نظرخواهی از شرکت‌کنندگان..... ۹۱

❖ خلاصه مدیریتی

«رویداد با اندیشه و رزان» به عنوان برنامه مکمل فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها، شامل ارائه پژوهش‌های برتر هر شماره از این فصلنامه است، که از میان پژوهش‌هایی که بیشترین امتیاز ارزیابی را در هر حوزه موضوعی فصلنامه کسب کرده اند، انتخاب می‌گردد. در این رویداد که با حضور مدیران و نمایندگان اندیشکده‌ها و برخی از سیاست‌گذاران و مدیران کلان کشور برگزار می‌گردد، نتایج پژوهش‌های منتخب ارائه و مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد.

❑ معرفی رویداد با اندیشه و رزان در بستر خدمات جامعه اندیشکده‌ها

جامعه اندیشکده‌های ایران خدمات و بسترهای متنوع، اما در عین حال یکپارچه‌ای را با تمرکز بر معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌ها و اقدامات برتر اندیشکده‌های کشور توسعه داده است؛ با این امید که زمینه لازم جهت تحقق اهداف کلان زیر در زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور مهیا گردد:

- توسعه فعالیت اندیشکده‌ها در کشور و ارتقای کمی و کیفی پروژه‌ها و تولیدات اندیشکده‌ها
- شکل‌گیری پارادایم فعالیت اندیشکده‌های و چارچوب‌های مفهومی و مقیاس‌های مشترک برای فهم و ارزیابی تولیدات اندیشکده‌ها و نقد و بررسی آنها
- جهت‌دهی جریان نیروی انسانی نخبه کشور به سمت فعالیت در اندیشکده‌ها
- بهره‌گیری جدی نظام سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کشور از ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه اندیشکده‌ها

در همین راستا به طور متوسط در هر فصل بیش از ۸۰ پژوهش از اندیشکده‌های کشور، در رسانه‌های جامعه اندیشکده‌ها معرفی می‌شوند و این مسیر تا معرفی برترین پژوهش فصل در رویداد با اندیشه و رزان ادامه می‌یابد. در ادامه فرآیندهایی که در هر فصل برای معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌ها صورت می‌گیرد، مرور می‌گردد:

۱ دریافت پژوهش‌های اندیشکده‌ها: به صورت خاص پژوهش‌هایی انتخاب می‌گردند که در قالب یک پروژه تیمی، در مدت زمان بین ۳ تا ۶ ماه و با هدف حل مسئله‌ای از مسائل کلان و عمومی کشور انجام شده و در بردارنده راهکارها و پیشنهاد‌های ملموس، مرتبط و قابل اجرا باشند.

۲ خلاصه‌سازی در قالب استاندارد: هر پژوهش در یک قالب استاندارد ۱۰۰۰ تا ۱۲۰۰ کلمه‌ای خلاصه می‌شود.

۳ ارزیابی پژوهش‌ها: پژوهش‌ها بر اساس شاخص‌ها

و معیارهایی که در پنج محور نگارش، بیان مسئله، روش‌شناسی، تحلیل و پیشنهاد توسعه داده شده است، توسط شورای علمی جامعه اندیشکده‌ها - مرکب از اندیشه‌ورزان اندیشکده‌های کشور - ارزیابی می‌شوند و امتیازاتی بین ۱ تا ۵ دریافت می‌کنند.

۴ معرفی پژوهش‌ها در سایت و کانال: پژوهش‌های خلاصه‌شده، پس از قرار گرفتن در حوزه‌های موضوعی مشخص، به مرور بر روی «سایت و کانال‌های ارتباطی جامعه اندیشکده‌ها» بارگزاری می‌شوند. این حوزه‌ها عبارت‌اند از: اقتصاد، اجتماعی و فرهنگی، علم و فناوری، سیاست خارجی، حکمرانی، انرژی، کشاورزی و آب، سلامت، آموزش، محیط زیست، توسعه شهری و منطقه‌ای، و دفاع و امنیت.

۵ معرفی برترین پژوهش هفته در یادکست هفتگی: از میان پژوهش‌های انتشار یافته در هر هفته، برترین پژوهش در یادکست هفتگی جامعه اندیشکده‌ها معرفی می‌شود.

۶ انتخاب پژوهش برای فصلنامه: در پایان هر فصل پژوهش‌های با امتیاز ارزیابی ۴ و ۵ و برخی از پژوهش‌ها با امتیاز ارزیابی ۳ جهت انتشار در فصلنامه جامعه اندیشکده‌های ایران انتخاب می‌شوند.

۷ انتخاب پژوهش برای رویداد با اندیشه و رزان: به طور متوسط ۵ الی ۷ پژوهش برتر از فصلنامه، برای ارائه در رویداد انتخاب می‌شوند. بدین صورت که در هر حوزه موضوعی پژوهشی که بیشترین امتیاز ارزیابی را کسب نموده است انتخاب می‌گردد. همچنین به منظور حفظ تنوع اندیشکده‌های ارائه‌دهنده، از هر اندیشکده صرفاً یک پژوهش برای ارائه در رویداد برگزیده خواهد شد.

۸ انتخاب پژوهش برتر فصل: پس از برگزاری رویداد با اندیشه و رزان، از شرکت‌کنندگان در مورد ارائه‌های انجام شده نظرسنجی می‌شود و برترین پژوهش فصل مشخص می‌گردد.

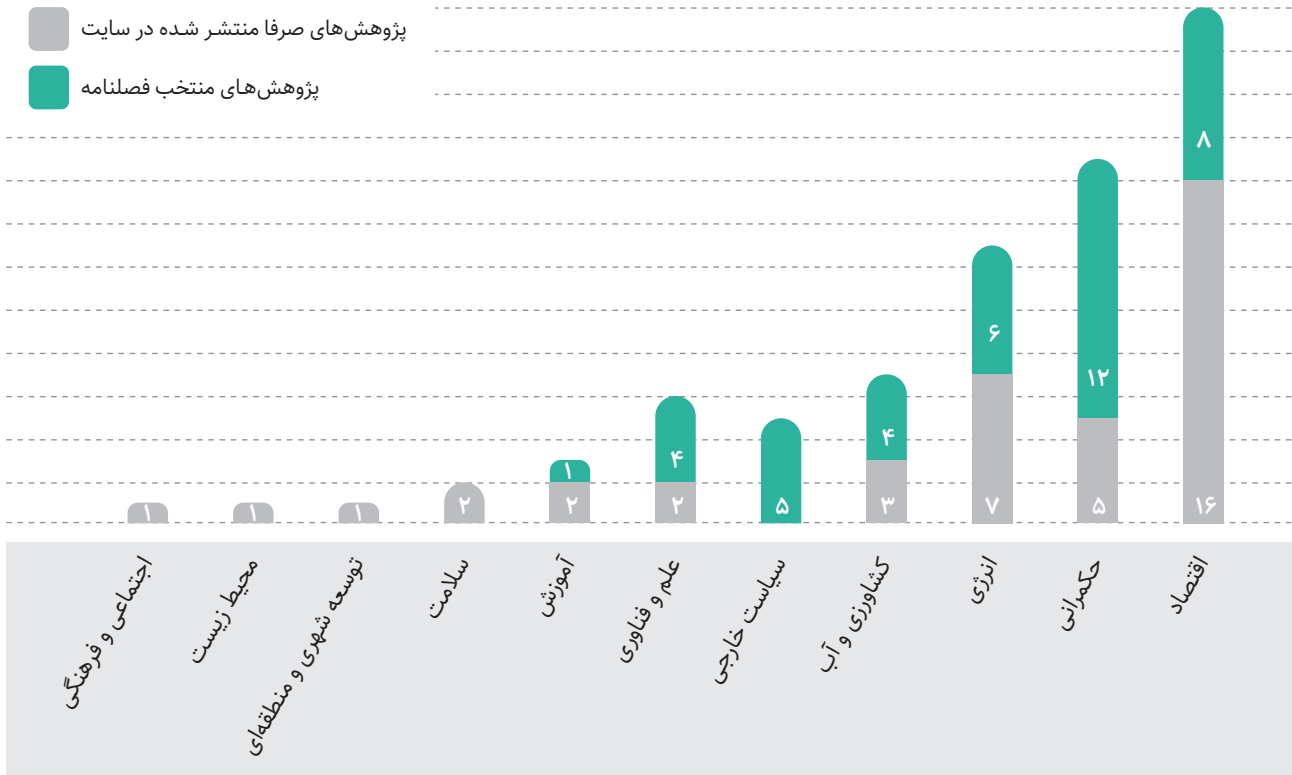
❑ پژوهش‌های خلاصه‌شده در فصل پاییز

در فصل بهار ۱۳۹۹ تعداد ۸۵ پژوهش از ۲۷ اندیشکده در کشور، به منظور خلاصه‌سازی انتخاب شدند. هر کدام از پژوهش‌ها پس از خلاصه‌سازی، ارزیابی و امتیازدهی شدند و در یکی از حوزه‌های موضوعی قرار گرفتند. خلاصه پژوهش‌ها نیز به مرور بر روی سایت بارگذاری گردید.

بررسی امتیازات ارزیابی نشان می‌داد که ۴۴٫۵ درصد از پژوهش‌ها امتیاز ۴ و ۵ دریافت کرده‌اند و از سطح کیفی قابل قبولی برخوردارند. ۲۷ درصد از پژوهش‌ها امتیاز ۳ و سطح کیفی متوسطی دارند و ۲۸٫۵ درصد از پژوهش‌ها نیز

امتیاز ۲ و ۱ را بدست آورده و سطح کیفی پایینی دارند. از میان پژوهش‌های خلاصه‌شده، تعداد ۴۱ پژوهش از ۲۳ اندیشکده که کیفیت متوسط رو به بالایی داشتند، به منظور انتشار در فصلنامه انتخاب شدند. شکل زیر پراکندگی پژوهش‌های خلاصه‌شده در این فصل و پژوهش‌های منتخب فصلنامه را بر حسب حوزه‌های موضوعی نشان می‌دهد:

برگزاری سومین رویداد با اندیشه‌ورزان

با توجه به شیوع ویروس کرونا در کشور و لغو تجمعات حضوری، مقدمات برگزاری سومین رویداد با اندیشه‌ورزان به صورت مجازی فراهم گردید.

در همین راستا طی یک نامه‌نگاری رسمی با مدیران اندیشکده‌هایی که پژوهش‌هایشان برای ارائه در رویداد انتخاب شده بود، از آنان خواسته شد تا نتایج پژوهش خود را به صورت کوتاه و در مدت زمان ۱۰ دقیقه در رویداد ارائه نمایند. همچنین با توجه به پیش‌بینی یک بحث کارشناسی کوتاه پیرامون هر ارائه، افرادی را که از میان پژوهشگران و اندیشه‌ورزان سایر اندیشکده‌ها و یا مسئولین مرتبط در دستگاه‌های سیاست‌گذار، برای شرکت در بحث کارشناسی مناسب می‌دانند، معرفی نمایند.

با قطعی شدن برنامه ارائه‌ها و حضور کارشناسان در روز رویداد، یک دعوت‌نامه رسمی به همه اندیشکده‌هایی که در ارتباط با جامعه اندیشکده‌ها بودند، ارسال گردید و از مدیران و اندیشه‌ورزان آنان برای شرکت در رویداد بصورت مجازی دعوت به عمل آمد.

در نهایت از میان پژوهش‌های منتشرشده در فصلنامه، ۵ پژوهش برتر برای ارائه در رویداد با اندیشه‌ورزان انتخاب شدند. عناوین این پژوهش‌ها به شرح زیر است:

- آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی، اندیشکده محققان
- مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)، اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر
- بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری در خصوص رمزارزها، پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام
- بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن، اندیشکده اقتصاد مقاومتی
- طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه، پژوهشکده مطالعات فناوری

برنامه رویداد در روز ۲۸ آبان ماه در محل سالن سلام مجموعه باغ بهشت با حضور ارائه‌دهندگان و کارشناسان برگزار گردید و سایر مهمانان و مخاطبان نیز بصورت مجازی در رویداد شرکت نمودند.

گزارش مختصری از ارائه‌های رویداد

نخستین ارائه این رویداد را فرزاد حجتیان مقدم از اندیشکده محتا با موضوع «آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی» برعهده داشت. وی بحث خود را با معرفی اندیشکده محنا و موضوع اختصاصی این اندیشکده یعنی تاثیر حقوق قضایی بر محیط اقتصادی آغاز کرد و ارائه خود را «تحول در قوه قضائیه» و «برنامه خروج قوه قضائیه از انفعال» معرفی کرد و دو دغدغه اصلی این پروژه یعنی «کاهش پرونده‌های ورودی» و «ارتقاء کیفیت و سرعت رسیدگی» را به عنوان دو راهبرد معرفی کرد.

«مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)» دومین پژوهش این رویداد بود که به اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر اختصاص داشت. هادی ابوالحسنی، ارائه‌دهنده این پژوهش، ارائه خود را با توضیح هرم انواع نظارت آغاز کرد و بیان کرد که در این هرم ۱۲ نوع کشف فساد اتفاق می‌افتد. نکته قابل تامل، آمار کشف فساد و حل مسئله از طریق گزارشگری تخلف با عددی نزدیک به ۴۳.۳ درصد است. ابوالحسنی که با این آمار، اهمیت و ضرورت گزارش دهی تخلف را نشان داده بود، سراغ معرفی کشورهایی رفت که از قانون اختصاصی حمایت از گزارشگران فساد برخوردارند و آمریکا را به عنوان کشوری که قدیمی‌ترین قانون را در این زمینه دارد، معرفی کرد.

پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام در سومین ارائه این رویداد به «بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاستگذاری در خصوص رمزارزها» پرداخت. دکتر مهدی خوشخوی رمزارزها را پدیده‌ای ذوابعد با ماهیت تحولی در زمینه اقتصاد و حکمرانی خواند که در نظام‌های حکمرانی می‌تواند سه رویکرد فرصت‌انگاری، برخورد محتاطانه و تهدیدانگاری و مقابله را به دنبال داشته باشد. وی در طول ارائه با تاکیدات زیادی که بر رعایت همه جوانب داشت، نشان داد که رویکرد محتاطان و محافظه کارانه را برای سیاستگذاری در این فضا مناسب‌تر می‌داند.

چهارمین پژوهش این رویداد با عنوان «بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن» مربوط به اندیشکده اقتصاد مقاومتی، توسط علی ملک زاده

ارائه شد. وی در ابتدا تجربه خود از تلاش جهت تصویب قانون مالیات بر عایدی املاک را بازگو کرد. ملک زاده در ادامه از شناسایی مسئله آغاز کرد و این سوال را مطرح کرد که چرا در کشور ما تولید به صرفه نیست؟ و دلایل این مسئله را در عواملی از قبیل گزارش پایش محیط کسب و کار، دشواری تامین مالی از بانک‌ها، روند غیرمنطقی افزایش قیمت مسکن، افزایش سود انتظاری و سود بالا و ریسک کم دلالی دانست. از نظر او به دلیل بالا بودن هزینه‌های تولید و موانع اداری و قانونی، فعالیت‌های غیرمولد افزایش می‌یابد. طبق بررسی‌ها، در شرایطی که سود سرمایه بالاتر و ریسک کمتری در فعالیت‌های غیرمولد باشد، نقدپسندی به این سمت گرایش پیدا می‌کند.

آخرین پژوهش این رویداد با عنوان «طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه» با ارائه دکتر روح‌الله ابوجعفری از پژوهشکده مطالعات فناوری همراه بود. وی چالش اصلی توسعه مالی در ایران را موضوع تامین مالی و در واقع دشواری تامین مالی خواند که اگر برای حل آن گامی برداشته شود، به سمت توسعه خواهیم رفت. و با این طرح مسئله و شرح صورت‌نظری آن «کاهش انگیزه برای سرمایه‌گذاری در نوآوری» را معضل بزرگ و نتیجه نظام تامین‌اطمینان فعلی خواند.

افزون بر ارائه پژوهش‌های برتر در این رویداد، دکتر حبیب‌الله ظفریان، مدیر اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر نیز در ارائه‌ای کوتاه به معرفی این اندیشکده - به عنوان اندیشکده برتر دومین رویداد با اندیشه‌ورزان - پرداخت.

نظرسنجی از ارائه‌های رویداد

پس از برگزاری رویداد، از شرکت‌کنندگان در مورد ارائه‌های انجام‌شده نظرسنجی گردید. در این نظرسنجی که شاخص‌های غنای محتوایی مطالب، گیرایی و کیفیت ارائه، جذابیت فایل ارائه، نحوه پاسخگویی به حضار و رعایت زمان‌بندی را شامل می‌شد، تعداد ۲۹ نفر از حاضران در جلسه شرکت نمودند. بر اساس نتایج نظرسنجی (۱ طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری بر فعالیت‌های فناورانه، ۲ بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن و ۳ آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی به عنوان سه ارائه برتر انتخاب شدند. در پایان به کلیه ارائه‌دهندگان لوح تقدیر به همراه مبالغی اهدا گردید.

فصل

۱

معرفی رویداد
«با اندیشه ورزشان» در
سبد خدمات جامعه
اندیشکده‌های ایران

مقدمه

کشور تشکیل شده است. ماموریت این تیم شناسایی و الگوسازی از فعالیت‌های موفق اندیشکده‌ها، در راستای زمینه‌سازی برای توسعه ظرفیت و اثرگذاری اندیشکده‌های فعلی و ایجاد فضا برای شکل‌گیری اندیشکده‌های جدید است، با این امید که زمینه لازم جهت تحقق اهداف کلان زیر در زیست‌بوم اندیشه‌ورزی کشور مهیا گردد:

- توسعه فعالیت اندیشکده‌ها در کشور و ارتقای کمی و کیفی پروژه‌ها و تولیدات اندیشکده‌ها
- شکل‌گیری پارادایم فعالیت اندیشکده‌های و چارچوب‌های مفهومی و مقیاس‌های مشترک برای فهم و ارزیابی تولیدات اندیشکده‌ها و نقد و بررسی آنها
- جهت‌دهی جریان نیروی انسانی نخبه کشور به سمت فعالیت در اندیشکده‌ها
- بهره‌گیری جدی نظام سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کشور از ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه اندیشکده‌ها

خدمات جامعه اندیشکده‌های ایران

جامعه اندیشکده‌های ایران خدمات و بسترهای متنوع، اما در عین حال یکپارچه‌ای را جهت ارتقای پژوهش‌ها و فعالیت‌های اندیشکده‌ها، زمینه‌سازی برای استفاده از آنها در فضای سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کشور و همچنین آموزش برترین نوآوری‌های ایجاد شده در این زیست‌بوم به علاقه‌مندان و نخبگانی که حل مسائل کلان و عمومی کشور برای ایشان ضرورت و اهمیت دارد، توسعه داده است.

شکل زیر سبده خدمات جامعه اندیشکده‌های ایران را نشان می‌دهد:

«رویداد با اندیشه و رزان» به عنوان برنامه مکمل فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها، شامل ارائه پژوهش‌های برتر هر شماره از این فصلنامه است، که از میان پژوهش‌هایی که بیشترین امتیاز ارزیابی را در هر حوزه موضوعی فصلنامه کسب کرده‌اند، انتخاب می‌گردد. در این رویداد که با حضور مدیران و نمایندگان اندیشکده‌ها و برخی از سیاست‌گذاران و مدیران کلان کشور برگزار می‌گردد، نتایج پژوهش‌های منتخب ارائه و مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد..

ضرورت و اهداف تشکیل جامعه اندیشکده‌ها

پژوهش‌ها و اقدامات اندیشکده‌ها برای ارتقای کیفیت سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کلان در هر کشور بسیار اهمیت دارد و بازدهی این فعالیت‌ها در سطح ملی در صورتی که با روشی صحیح انجام شود و با جدیت مورد پیگیری قرار گیرد بسیار بالا است. اما نگاهی به وضعیت اندیشکده‌های کشور و کیفیت پژوهش‌ها و اقدامات آنها نشان می‌دهد که دامنه فعالیت‌ها و اثرگذاری اندیشکده‌ها در کشور به صورت جدی قابل توسعه کیفی و کمی است. به نظر می‌رسد از جمله علل کم‌اثر بودن برخی اندیشکده‌ها، نبود الگوهای مناسب برای پژوهش و فعالیت اندیشکده‌ای و ناشناخته بودن مدل‌های اثرگذاری آنها، و نیز نبود چارچوب‌های مفهومی و مقیاس‌های مشترک برای فهم و ارزیابی تولیدات اندیشکده‌ها و نقد و بررسی آنهاست.

در این راستا تیم جامعه اندیشکده‌های ایران از سال ۱۳۹۵ و با هدف ایجاد و استقرار سازوکارهایی جهت معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌ها و اقدامات برتر اندیشکده‌های

سایت جامعه اندیشکده‌های ایران

فصلنامه جامعه اندیشکده‌های ایران

رویداد «با اندیشه و رزان»

جایزه ملی سیاست‌گذاری

مدرسه اندیشه و رزی و سیاست سازی

سالنامه جامعه اندیشکده‌های ایران

۲- معرفی فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها

فصلنامه جامعه اندیشکده‌های ایران، خلاصه پژوهش‌ها، اقدامات و دستاوردهای تحقیقاتی اندیشکده‌های کشور در هر فصل را منتشر می‌کند. این مطالب پیش از انتشار در مجله، بر روی سایت جامعه اندیشکده‌ها قرار می‌گیرد. مطالب این فصلنامه، یادداشت‌ها یا مطالب کوتاه تولیدی توسط اعضای اندیشکده‌ها نیست. بلکه خلاصه‌ای از یک پروژه است که توسط یک تیم (و نه توسط صرفاً یک فرد) در یک اندیشکده، در مدت زمان حدود ۳ تا ۶ ماه انجام شده است. البته مدت زمان انجام برخی پروژه‌ها به یک سال یا حتی بیشتر از آن نیز می‌رسد.

مطالب فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها بر اساس موضوعات تفکیک شده است، و پژوهشگران و نیز مدیران و مسئولین کشور می‌توانند بر اساس حوزه نیاز و علاقه خود، با جدیدترین مطالعات و تحقیقات انجام شده در اندیشکده‌ها و همچنین اقدامات آنها مانند برگزاری رویدادها، انتشار مجلات، برگزاری دوره‌های آموزشی، ایجاد سایت‌ها، شبکه‌ها و ... آشنا شوند. هر مطالعه یا اقدام انجام شده در اندیشکده‌ها در این بخش به صورت خلاصه در دو صفحه (حدود ۱۰۰۰ کلمه) درج می‌شود و گزارش یا سند اصلی مربوط به آن به صورت پیوست قرار می‌گیرد و خوانندگان می‌توانند آن را از طریق لینک وب دانلود نمایند.

۳- معرفی رویداد با اندیشه‌ورزان

رویداد «با اندیشه‌ورزان» به عنوان برنامه مکمل فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها، شامل ارائه پژوهش‌ها و پروژه‌های برتر هر شماره از این فصلنامه است. در این رویداد که با حضور سیاستگذاران و مدیران کلان کشور برگزار می‌شود، تعدادی از پژوهش‌های برتر هر شماره از فصلنامه ارائه می‌شود. تعداد برگزاری جلسات این رویداد، بسته به میزان درخواست از طرف مدیران و مسئولین دستگاه‌های کشور است. به این معنا که سیاستگذاران کلان کشور در دستگاه‌ها و بخش‌های گوناگون می‌توانند برای میزبانی این رویداد اعلام آمادگی کنند تا نتایج جدیدترین پژوهش‌های مربوط به حوزه مسئولیتی‌شان، توسط پژوهشگران و اندیشه‌ورزان مجری آن‌ها به ایشان و مجموعه معاونان و مشاوران‌شان ارائه شود.

البته تیم جامعه اندیشکده‌های ایران تلاش می‌کند که برای هر شماره از فصلنامه حداقل یک جلسه از این رویداد را با حضور مدیران سطح بالا برگزار نماید. اندیشکده‌ها نیز می‌توانند در برگزاری این رویداد همکاری نمایند و زمینه

یکی از خدمات جامعه اندیشکده‌های ایران، «رویداد با اندیشه‌ورزان» است که ارتباطی مستقیم و زنجیروار با دو خدمت سایت و فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها دارد و نمی‌توان آن را یک فعالیت مستقل در نظر گرفت. به عبارتی فرآیند برگزاری یک «رویداد با اندیشه‌ورزان» از مدت‌ها پیش و ذیل تامین محتوا برای «سایت» و «فصلنامه» آغاز می‌گردد. لذا برای معرفی این رویداد و سازوکارهای آن لازم است تا ابتدا به معرفی سایت و فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها و سازوکارهای آنها بپردازیم.

برای آشنایی با سایر خدمات جامعه اندیشکده‌ها [کلیک](#) نمایید.

۱- معرفی سایت جامعه اندیشکده‌های ایران

سایت جامعه اندیشکده‌های ایران (IranThinktanks.com) مرجع محتوایی پژوهش‌ها و اقدامات انجام شده توسط اندیشکده‌های کشور، و همچنین اخبار مربوط به فعالیت‌های آن‌ها و مطالب مرتبط با اندیشکده‌ها و اندیشه‌ورزان است. محوریت مطالب این سایت بر روی مطالعات و اقدامات حل مسئله‌ای اندیشکده‌ها است و پژوهش‌های تئوریک مجموعه‌ها در این سایت کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد. چرا که انتظار عمومی از اندیشکده‌ها، ارائه راه حل برای مسائل کلان است و معمولاً پذیرفته نیست که یک اندیشکده صرفاً کار نظری انجام دهد. اساساً علت اصلی توجه به اندیشکده‌ها رویکرد حل مسئله‌ای آن‌ها نسبت به مسائل سیاسی و کلان مقیاس است؛ چیزی که در مجموعه‌های پژوهشی دیگر چندان یافت نمی‌شود. به همین علت، ماموریت سایت جامعه اندیشکده‌های ایران اطلاع‌رسانی در حوزه پژوهش‌ها و فعالیت‌های مرتبط با حل مسئله در اندیشکده‌ها است.

در این سایت، همه اندیشکده‌های کشور و نیز پژوهشگران و اندیشه‌ورزان آن‌ها صفحه دارند و پروفایل آن‌ها در این سایت ایجاد شده است. تاکنون تعداد ۶۷ اندیشکده در این سایت معرفی شده‌اند.

[پروفایل‌های اندیشکده‌ها در سایت را در اینجا ببینید.](#)

در کنار این سایت، کانال‌ها و صفحات اجتماعی جامعه اندیشکده‌ها در [تلگرام](#)، [اینستاگرام](#)، [بله](#) و [توییتر](#) نیز به انتشار و اطلاع‌رسانی پژوهش‌ها و اقدامات اندیشکده‌ها و اخبار مربوط به آن‌ها می‌پردازد.

حضور مسئولین را این نوع رویدادها که نتیجه آن کسب اطلاع بیشتر مسئولین از نتایج فعالیت‌های اندیشکده‌ها و احتمالاً تعامل بیشتر سطوح تصمیم‌گیری کشور با اندیشکده‌ها است فراهم نمایند.

فرآیندهای معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌ها

به طور متوسط در هر فصل بیش از ۸۰ پژوهش از اندیشکده‌های کشور، در رسانه‌های جامعه‌اندیشکده‌ها معرفی می‌شوند و این مسیر تا معرفی برترین پژوهش فصل در رویداد بانديشه‌ورزان ادامه می‌یابد. در ادامه فرآیندهایی که در هر فصل برای معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌ها صورت می‌گیرد، مرور می‌گردد.

۱- دریافت پژوهش‌های اندیشکده‌ها

اندیشکده‌ها و موسسات سیاست‌پژوهی در بازه‌های زمانی مختلف مطالبی را تحت عنوان پژوهش‌های سیاستی و گزارش‌های راهبردی تولید می‌کنند و در اختیار مخاطبان قرار می‌دهند. اما لزوماً همه این پژوهش‌ها جهت خلاصه‌سازی و درج در سایت جامعه‌اندیشکده‌ها انتخاب نمی‌شوند. بلکه پژوهش‌هایی انتخاب می‌شوند که دویژگی زیر را داشته باشند:

۱ توسط اندیشکده‌های کشور تولید شده باشند. منظور از اندیشکده، مجموعه‌ای است که سه ویژگی ذیل را دارا باشد: اول اینکه به لحاظ ساختاری دارای یک هویت مستقل باشد، و در مدیریت داخلی و رای و عمل استقلال داشته باشد و ذیل مجموعه دولتی یا غیردولتی دیگری قرار نداشته باشد؛ دوم اینکه حداقل بخشی از فعالیت‌های آن، پروژه‌های پژوهشی و اجرایی در حوزه مسائل کلان و سیاست‌های عمومی باشد؛ و سوم اینکه غیرانتفاعی باشد و هدف آن کسب سود نباشد. بلکه منابع مالی خود را صرف توسعه فعالیت‌هایش کند.

۲ در قالب یک «پروژه» که توسط یک تیم (نه یک فرد) در مدت زمان حدود ۳ تا ۶ ماه انجام شده باشد؛ هدف آن حل مسئله‌ای از مسائل کلان و عمومی در یک حوزه موضوعی مانند اقتصاد، اجتماعی و فرهنگی، علم و فناوری، سیاست خارجی، حکمرانی، انرژی، کشاورزی و آب، سلامت، آموزش، محیط زیست و ... باشد؛ بر اساس یک متدولوژی مانند مطالعه تطبیقی، طراحی الگو، آینده پژوهی، طراحی ساز و کار، تدوین راهبرد، طراحی سامانه، تدوین نقشه راه، عرضه یابی، نگاشت و ... باشد؛ و در نهایت در بردارنده راهکارها و

پیشنهادهای ملموس، مرتبط و قابل اجرا باشد.

۲- خلاصه‌سازی در قالب استاندارد

خلاصه‌سازی پژوهش‌ها یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های تیم جامعه‌اندیشکده‌ها است و زیربنای لازم برای سایر فعالیت‌ها و خدمات را فراهم می‌نماید. معمولاً پژوهش‌های تولیدی توسط اندیشکده‌ها تفاوت‌های زیادی از نظر حجم تولید و ساختار بندی مطالب با یکدیگر دارند. اما نحوه خلاصه‌سازی پژوهش‌ها به گونه‌ای است که مطالب خلاصه‌شده هم از نظر حجم (محتوای حدود ۱۰۰۰ کلمه‌ای) و هم از نظر ساختار بندی دارای یکدستی و مشابهت فراوانی است و خوانندگان به راحتی می‌توانند اهم فعالیت‌های صورت‌گرفته در پژوهش‌های مختلف را در کوتاه‌ترین زمان ممکن مرور نمایند.

۳- ارزیابی پژوهش‌ها

هر پژوهش پس از خلاصه‌سازی در یک حوزه موضوعی قرار می‌گیرد. این حوزه‌ها عبارت‌اند از: اقتصاد، اجتماعی و فرهنگی، علم و فناوری، سیاست خارجی، حکمرانی، انرژی، کشاورزی و آب، سلامت، آموزش، محیط زیست، توسعه شهری و منطقه‌ای، و دفاع و امنیت.

همچنین پژوهش‌ها در ضمن خلاصه‌سازی، بر اساس شاخص‌ها و معیارهایی که بر اساس استانداردهای تولید پژوهش در اندیشکده‌ها توسعه یافته است، ارزیابی و امتیازدهی می‌شوند. برای امتیازدهی به هریک از پژوهش‌ها از مقیاس امتیازدهی لیکرت پنج سطحی استفاده شده است. هر پژوهش امتیازی بین ۱ تا ۵ می‌گیرد که یک پایین‌ترین و ۵ بالاترین امتیاز است. هریک از این امتیازات به ترتیب بیانگر سطوح کاملاً ضعیف، ضعیف، متوسط، قوی و کاملاً قوی هستند.

لازم به ذکر است ارزیابی پژوهش‌های خلاصه‌سازی شده توسط شورای علمی جامعه‌اندیشکده‌های ایران - که مرکب از اندیشه‌ورزانی است که حداقل ۲ پروژه را در اندیشکده(های) کشور به عنوان مسئول و مدیر اصلی به انجام رسانده باشند- صورت می‌گیرد.

شاخص‌ها و معیارهای ارزیابی پژوهش‌ها

به طور کلی ۵ شاخص برای بررسی و ارزیابی پژوهش‌ها انتخاب شده‌اند. این شاخص‌ها به نحوی انتخاب شده‌اند که تا حدودی پروژه‌ها را از تمامی جوانب با اهمیت

مورد ارزیابی قرار دهند. این شاخص‌ها عبارتند از:

۱ نگارش: این شاخص بیشتر وضعیت ساختاری پژوهش را ارزیابی می‌کند. موارد مهم برای ارزیابی نگارشی یک پژوهش عبارتند از:

- یکپارچگی ادبیات
- ارائه بخش‌های مقدمه، پیشنهادات و راهکارها و جمع‌بندی به عنوان بخش‌های ضروری هر پژوهش
- پرهیز از زیاده‌گویی و مرتبط بودن و ضروری بودن مطالب
- قابل فهم بودن ساختار پژوهش
- منطقی بودن سیر مباحث و به هم پیوستگی مطالب

۲ بیان مسئله: این شاخص نوع دیدگاه پژوهش نسبت به مسئله اصلی طرح را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. اینکه پژوهش از چه جنبه‌ای به بیان مسئله پرداخته است و آیا این نحوه بیان مسئله، زاویه دید جدیدی را نسبت به مسئله اصلی به خواننده پژوهش می‌دهد یا اینکه نوع نگاه به مشکل اصلی مورد بررسی پژوهش، تکراری است. این شاخص را می‌توان با در نظر گرفتن پارامترهای زیر ارزیابی کرد:

- بیان ضرورت و اهمیت اجرای پژوهش
- بررسی علت‌ها و معلول‌های مرتبط با مسئله
- در نظر گرفتن تمام جنبه‌های تاثیرگذار در تحلیل مسئله
- نوآوری در بیان مسئله (میزان خلاقیت در ارائه مشکل اصلی پژوهش)

۳ روش‌شناسی: این شاخص سعی دارد تا روش مورد استفاده پژوهش برای حل مسئله اصلی و رسیدن به راهکارها و پیشنهادات نهایی ارائه شده توسط پژوهش را مورد ارزیابی قرار دهد. هر چه یک پژوهش دیدگاه متدولوژیک‌تری به مسئله داشته باشد، امتیاز بالاتری را در این شاخص کسب می‌کند. در واقع پژوهشی متدولوژی دارد که این قابلیت را داشته باشد که مستقل از حوزه موضوعی و محتوایی پژوهش، روش استفاده شده در آن پژوهش را در سایر حوزه‌های موضوعی مورد استفاده قرار داد. پارامترهای مهم این شاخص عبارتند از:

- جمع‌آوری و ارائه داده‌های کافی مرتبط با موضوع اصلی پژوهش
- باکیفیت بودن داده‌های جمع‌آوری شده (داده‌های آماری معتبر، نظر نخبگان، مصاحبه)
- استفاده صحیح و معنادار از داده‌ها و اطلاعات در قالب یک روش قابل فهم برای مخاطب
- نوآوری در روش حل مسئله (کاربردی و کاملا قابل فهم برای مخاطب)

- میزان علمی بودن روش پژوهش (استفاده از ابزارهای رایج علمی-پژوهشی)
- تکرارپذیری و قابل کپی بودن متدولوژی مورد استفاده در پژوهش (برای تدوین یک پژوهش جدید با محتوا و موضوع متفاوت)

۴ تحلیل: در این شاخص بررسی می‌شود که در نهایت تحلیل‌هایی که پژوهش با استفاده از آنها مسئله اصلی را واکاوی کرده است و به نتیجه‌گیری و ارائه راهکارها و پیشنهادات نهایی پرداخته است، تا چه مقدار منطقی، قابل فهم و برخاسته از محتوا و روشی است که ارائه داده است. پارامترهای با اهمیت برای این شاخص عبارتند از:

- میزان تحلیل کردن مطالب ارائه شده (برای حصول نتایج و راهکارهای پیشنهادی)
- قابل فهم بودن ارتباط علی بین پیشنهادات و محتوای پژوهش
- بیان فکت‌های دقیق علمی برای استنتاج پیشنهادات

۵ پیشنهاد: در این شاخص به ارزیابی پیشنهادات نهایی پژوهش برای حل مسئله مورد بررسی پرداخته می‌شود. هرچه پیشنهادات ملموس‌تر، واقعی‌تر، مرتبط‌تر و قابل اجراتر باشند، امتیاز این شاخص بیشتر خواهد بود. پارامترهای ارزیابی این شاخص شامل این موارد می‌شود:

- ارائه پیشنهادات و راهکارهای نهایی برای حل مسئله اصلی پژوهش
- میزان ارتباط بین پیشنهادات ارائه شده و مسئله اصلی پژوهش
- مقدار جزئی‌نگری پیشنهادات ارائه شده (پرداختن به جزئیات روش اجرای پیشنهادات به جای ارائه راهکارهای کلی)
- مقدار ملموس بودن و قابل اجرا بودن پیشنهادات برای مخاطب اصلی پژوهش

۴- معرفی پژوهش‌ها در سایت و کانال

پژوهش‌های خلاصه شده، پس از قرار گرفتن در حوزه‌های موضوعی مشخص، به مرور بر روی «سایت و کانال‌های ارتباطی جامعه اندیشکده‌ها» بارگزاری می‌شوند.

۵- معرفی برترین پژوهش هفته در پادکست هفتگی

از میان پژوهش‌های انتشار یافته در هر هفته، برترین پژوهش در پادکست هفتگی جامعه اندیشکده‌ها معرفی می‌شود.

۶- انتخاب پژوهش برای فصلنامه

برای انتخاب مطالب فصلنامه، تمام پژوهش‌هایی که طی فصل گذشته خلاصه شده اند بر اساس حوزه موضوعی دسته‌بندی می‌شوند. در هر حوزه تمامی پژوهش‌هایی که امتیاز ارزیابی آنها ۴ و ۵ باشد و برخی از پژوهش‌ها با امتیاز ارزیابی ۳ جهت انتشار در فصلنامه انتخاب می‌شوند.

۷- انتخاب پژوهش برای رویداد با اندیشه‌ورزان

رویداد «با اندیشه‌ورزان» به عنوان برنامه مکمل فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها، شامل ارائه پژوهش‌ها و پروژه‌های برتر هر شماره از این فصلنامه است. با توجه به آنکه مطالب فصلنامه به تفکیک حوزه‌های موضوعی دسته‌بندی شده اند، برای رویداد با اندیشه‌ورزان، در مجموع ۶ الی ۷ پژوهش از برترین پژوهش‌های هر حوزه موضوعی طبق سازوکار زیر انتخاب می‌گردد:

۸- انتخاب پژوهش برتر فصل

- در هر حوزه موضوعی پژوهشی که بیشترین امتیاز ارزیابی را کسب نموده است انتخاب می‌گردد.
- در حوزه‌های موضوعی که تعداد مطالب قابل توجهی به نسبت سایر حوزه‌ها دارند، ممکن است بیش از یک پژوهش برای ارائه در رویداد انتخاب گردد.
- به منظور حفظ تنوع اندیشکده‌های ارائه‌دهنده، از هر اندیشکده صرفاً یک پژوهش برای ارائه در رویداد برگزیده خواهد شد.

پس از برگزاری رویداد با اندیشه‌ورزان، از شرکت‌کنندگان در مورد ارائه‌های انجام‌شده نظرسنجی می‌شود و برترین پژوهش فصل مشخص می‌گردد. این نظرسنجی شاخص‌هایی از قبیل غنای محتوایی مطالب، گیرایی و کیفیت ارائه، جذابیت فایل ارائه، نحوه پاسخگویی به حصار و رعایت زمان‌بندی را شامل می‌شود.

فصل

۲

معرفی پژوهش‌های
خلاصه‌شده
از اندیشکده‌ها

مقدمه

در فصل بهار تعداد ۸۵ پژوهش از ۲۷ اندیشکده در کشور که در دو سال گذشته انجام شده بودند، به منظور خلاصه‌سازی انتخاب شدند. بخشی از این پژوهش‌ها توسط اندیشکده‌ها در اختیار جامعه اندیشکده‌ها قرار گرفت و بخشی دیگر نیز مستقیماً از درگاه‌های ارتباطی اندیشکده‌ها دریافت شد. هر کدام از پژوهش‌ها پس از خلاصه‌سازی، ارزیابی و امتیازدهی شدند و در یکی از حوزه‌های موضوعی قرار گرفتند.

فهرست پژوهش‌های خلاصه‌شده از اندیشکده‌ها

فهرست ۸۵ پژوهش خلاصه‌شده از اندیشکده‌ها در فصل بهار، به تفکیک حوزه موضوعی، عنوان، اندیشکده، و امتیاز ارزیابی به شرح زیر است:

پژوهش‌های حوزه اقتصاد		
امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۵	پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	طراحی الگوی اعتباردهی به مصرف‌کننده با استفاده از کارت اعتباری
۵	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور از منظر محورهای تصمیم‌گیری
۵	پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت	سناریوهای تعامل ایران با fatf
۴	شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)	تشدید مشکلات بازار مواد غذایی و تولیدکنندگان در صورت تشکیل وزرات بازرگانی و حفظ ارز ۴۲۰۰ تومانی
۴	پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام	بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری در خصوص رمزارزها
۴	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن
۴	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	پایگاه مقاومتی نیوز
۴	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	ارائه سازوکار استفاده از الگوی پیشرفته پیمان‌های پولی در تعاملات ارزی بین‌المللی
۳	اندیشکده یقین	مطالعه تطبیقی جنگ‌ها و بحران‌های ارزی در جهان
۳	اندیشکده برهان انقلاب اسلامی	ارزیابی و تجارب حذف چهار صفر از پول ملی
۳	موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد	بررسی دیپلماسی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران

پژوهش‌های حوزه اقتصاد

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۳	اندیشکده حکمرانی شریف	بررسی چالش‌ها و فرصت‌ها در حوزه صنعت استخراج ارز دیجیتال در ایران
۳	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	عارضه‌یابی نظام حقوق دولتی معادن در ایران و ضرورت اصلاح آن
۳	شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)	ارائه پیشنهادهای برای اصلاح شیوه ساخت و عرضه مسکن در طرح اقدام ملی مسکن
۳	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	بررسی عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از منظر مدیریتی و ساختاری
۳	مرکز پژوهشی آرا	تحلیل دامنه تاثیرگذاری کروناویروس جدید بر اقتصاد جهانی
۳	مرکز پژوهشی آرا	بررسی تاثیر شیوع کرونا بر صنعت گردشگری
۳	مرکز پژوهشی آرا	ارزیابی تاثیر کروناویروس جدید بر بازارهای دارایی‌ها در سطح جهانی
۲	پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام	آینده پژوهی تاثیر جنگ تجاری چین و آمریکا بر تحریم‌های ایران
۲	اندیشکده رصد	بررسی ظرفیت‌ها و مسائل صنعت پوشاک
۲	اندیشکده رصد	بررسی وضعیت رونق و رکود بازار مسکن
۱	اندیشکده رصد	بررسی کتاب نبرد خزانه به نویسندگی معمار تحریم‌های مالی ایران

پژوهش‌های حوزه حکمرانی		
امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۵	موسسه راهبران ایده برتر پیچ خط مشی	رویداد ملی پیچ خط مشی
۵	اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)، شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)	تحلیل برخی علل و راهکارهای کاهش حجم بالای پرونده‌های دادگستری
۵	اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)	طراحی الگوی اصلاح قانون صدور چک
۵	اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)	آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی
۵	اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)	آسیب‌شناسی مسئله اسناد غیررسمی و ارائه راهکارهای مبتنی بر آن
۵	اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)
۵	اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)	آسیب‌شناسی مالکیت و معاملات اموال غیرمنقول و ارائه راهکار
۵	اندیشکده شفافیت برای ایران	پوپس شفافیت داوطلبانه
۴	شرکت تترا	مفاهیم و مبانی پشتیبان تدوین نظام جامع رصد اجتماعی
۳	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	آسیب‌شناسی نظام برنامه ریزی
۲	پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت	جامعه‌شناسی سیاسی انتخابات مجلس شورای اسلامی با تأکید بر چشم‌انداز انتخابات اسفند ۹۸
۲	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	بیانیه گام دوم و امکان بازآفرینی محیط سیاسی جمهوری اسلامی ایران

پژوهش‌های حوزه انرژی

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۵	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	تدوین راهبرد ایران در حوزه تجارت گاز بر اساس راهبردهای روسیه
۵	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	الگوی کاهش خام‌فروشی از مسیر احداث پتروپالایشگاه مبتنی بر قانون جدید مجلس
۴	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	پیشنهاد اقدامات راهبردی برای تحقق اقتصاد مقاومتی در بخش انرژی
۳	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	طراحی الگوی پیشنهادی برای اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف
۲	مرکز پژوهشی آرا	تامین مالی در پروژه های گاز مایع شده
۲	مرکز پژوهشی آرا	بررسی تأثیر تمدید تحریم ایسا بر صنعت نفت ایران
۲	مرکز پژوهشی آرا	چالش‌های افزایش ضریب بازیافت و چشم‌انداز ازدیاد برداشت در میادین نفتی ایران
۲	مرکز پژوهشی آرا	پیش‌بینی وضعیت نفت در دهه‌آینده با تمرکز بر جایگاه بازیگران اصلی منطقه (عربستان و عراق)
۱	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	تصویر مصرف انرژی در بخش صنعت، معدن و پتروشیمی

پژوهش‌های حوزه کشاورزی و آب

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۴	مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران	کنفرانس دوسالانه اقتصاد آب
۳	مرکز ملی مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران	بررسی تجربه تاریخی کشورهای منتخب در مدیریت بحران منابع آب در بخش کشاورزی
۲	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی اثربخشی قانون‌گذاری بر وضعیت منابع آب زیرزمینی
۲	اندیشکده تدبیر آب ایران	بررسی مسیر بازسازی و توسعه کشور در برنامه توسعه ششم در حوزه آب

پژوهش‌های حوزه علم و فناوری

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۵	پژوهشکده مطالعات فناوری	طراحی ساز و کارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه
۴	شرکت تترا	نگاشت وضعیت اکوسیستم کارآفرینی کشور
۴	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی موانع و راهکارهای ایجاد و توسعه کسب و کارهای نوپا و شرکت‌های دانش‌بنیان در ایران
۳	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی صنعت فین‌تک و تدوین برنامه سیاستی توسعه فین‌تک در ایران
۲	مرکز پژوهشی آرا	چالش‌ها و فرصت‌های استارت‌آپ‌ها در کشور
۱	پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه شریف	بررسی وضعیت ایران در شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۱۶

پژوهش‌های حوزه سیاست خارجی

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۳	اندیشکده مرصاد	بررسی سیاست خارجی ایران و ترکیه
۳	پژوهشکده مطالعات فناوری	بررسی الگوی مشارکت ایران در بازسازی کشورهای آسیب‌دیده از جنگ (عراق، سوریه و یمن)
۳	اندیشکده مرصاد	بررسی الزامات و سازکارهای همگرایی علویان و اسلام‌گرایان سنی ترکیه
۳	اندیشکده راهبردی تبیین	تدوین سناریوهای محتمل بازی آمریکا با برجام و بررسی الزامات آن‌ها
۳	اندیشکده راهبردی تبیین	بررسی مخاطرات تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی (پالرمو)
۲	پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام	توقف تعهدات هسته‌ای ایران؛ سناریوهای ممکن و تحلیل راهبردی آینده برجام
۲	اندیشکده مرصاد	تدوین رویکرد راهبردی ایران در اصلاحات نظام سیاسی و امنیتی سوریه
۲	اندیشکده راهبردی تبیین	بررسی و تحلیل عضویت ایران در توافق‌نامه زیست محیطی پاریس
۱	اندیشکده رصد	بررسی گزارش گروه بین‌المللی بحران پیرامون آینده برجام با اروپا

پژوهش‌های حوزه محیط زیست

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۳	اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر	بررسی علل آلودگی هوای تهران
۳	پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام	تدوین راهبردی موثر برای درک مذاکرات بین‌المللی زیست‌محیطی

پژوهش‌های حوزه آموزش

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۵	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	دستاوردها، چالش‌ها، بحران‌ها و پیشران‌های آموزش عالی
۵	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	عارضه‌یابی مسئله کنکور سراسری، چالش‌های موجود و راهکارهای جایگزین
۵	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	نحوه مواجهه نظام آموزشی کشور با ویروس کرونا
۵	موسسه مطالعات راهبردی تعلیم و تربیت برهان	دغدغه‌ها و راهکارهایی پیرامون مساله آموزش مجازی و تصمیمات وزارت آموزش و پرورش
۳	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	بررسی بایسته‌های حکمرانی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران

پژوهش‌های حوزه سلامت

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۴	مرکز پژوهشی آرا	بررسی و تحلیل مواجهه ایران از منظر ارتباطی و رسانه‌ای با ویروس کرونا
۴	پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت	بسته سیاستی مقابله با کرونا و ویروس در کشور
۴	آزمایشگاه حکمرانی اجتماعی احسان	مدل گسترش ویروس کرونا و پیش‌بینی سناریوهای ممکن
۳	مرکز پژوهشی آرا	بررسی مزایا و معایب محصولات تراریخته و تاثیر آن‌ها بر امنیت ملی کشور
۲	مرکز پژوهشی آرا	سیاست‌گذاری ایام نوروز ۱۳۹۹ به منظور پیشگیری از ابتلا به ویروس کووید-۱۹
۲	مرکز پژوهشی آرا	نقشه راه تدوین سیاست‌های متکی بر نیروی مردمی در مواجهه با کرونا

پژوهش‌های حوزه دفاع و امنیت

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۵	اندیشکده محتا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)	آسیب‌شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا با رویکرد حکمرانی داده محور
۴	اندیشکده ممتن (موسسه مطالعات و تحلیل های نظامی)	مجله ناورد
۴	اندیشکده ممتن (موسسه مطالعات و تحلیل های نظامی)	ابعاد نظامی- راهبردی همه گیری کرونا
۲	مرکز پژوهشی آرا	تبیین چگونگی نفوذ آمریکا در مراکز تصمیم سازی در ایران پسابرجام

پژوهش‌های حوزه اجتماعی و فرهنگی

امتیاز	اندیشکده	عنوان پژوهش
۵	اندیشکده حکمرانی شریف	تنظیم‌گری و سیاست‌گذاری رسانه‌های اجتماعی در جهان و ایران
۵	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	راهبردهای کاهش آثار و پیامدهای منفی اجتماعی و فرهنگی آزادسازی مخازن سدها
۵	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	چالش‌ها و راهکارهای حمایت از اقشار ضعیف و محروم جامعه در مقابله با شیوع ویروس کرونا
۴	مرکز پژوهشی آرا	بررسی تاثیر شیوع ویروس کرونا بر امید اجتماعی
۲	(شبکه کانون‌های تفکر ایران) ایتان	بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران
۲	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	الگوی خدمات اجتماعی بانک زمان، ظرفیت‌ها و پیش‌زمینه‌های اجرای آن در ایران

فصل

۳

چکیده‌ای از
پژوهش‌های
خلاصه‌شده

مقدمه

در این فصل چکیده صد کلمه‌ای از ۸۵ پژوهش خلاصه‌شده در فصل پاییز در سه بخش ارائه می‌گردد. بخش اول به پژوهش‌هایی اختصاص دارد که پس از انتشار در سایت و انتخاب برای فصلنامه، در نهایت برای رویداد با اندیشه‌ورزان نیز برگزیده شده‌اند. بخش دوم پژوهش‌هایی را در بر می‌گیرد که پس از انتشار در سایت صرفاً برای فصلنامه انتخاب شده‌اند. بخش سوم نیز به پژوهش‌هایی اختصاص دارد که تنها در سایت جامعه اندیشکده‌ها انتشار یافته‌اند و برای فصلنامه و رویداد با اندیشه‌ورزان انتخاب نشده‌اند.

بخش اول: پژوهش‌های منتخب جهت ارائه در رویداد

پژوهش‌هایی که در این بخش معرفی می‌گردند، پس از انتشار در سایت و انتخاب در فصلنامه، در نهایت برای ارائه در رویداد نیز برگزیده شده‌اند. فصلنامه بهار ۹۹ در ۹ حوزه موضوعی حکمرانی، انرژی، اقتصاد، سیاست خارجی، علم و فناوری، کشاورزی و آب، دفاع و امنیت، آموزش و پرورنده ویژه کرونا انتشار یافته است، که از این میان برترین پژوهش‌ها که بیشترین امتیاز ارزیابی را کسب نموده بود برای ارائه در رویداد انتخاب گردید. با این توضیح که:

- از میان پژوهش‌های برتری که امتیاز برابری داشتند، پژوهشی برگزیده شد که از جذابیت موضوعی بیشتر و راهکارهای پیشنهادی بهتری برخوردار بود؛
- از هر اندیشکده تنها یک پژوهش برای ارائه در رویداد انتخاب گردید؛
- از حوزه حکمرانی و اقتصاد با توجه به گسترده بودن تعداد پژوهش‌های آن، دو پژوهش برای ارائه در رویداد برگزیده شد.

در ادامه خلاصه ۱۰۰۰ کلمه‌ای از ۷ پژوهش انتخاب‌شده برای رویداد با اندیشه‌ورزان، که در سایت و فصلنامه نیز منتشر شده است، ارائه می‌گردد. همچنین لازم به ذکر است در این مرحله و از میان این ۷ پژوهش به غیر از دو مجموعه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری که از شرکت در رویداد انصراف دادند بقیه اندیشکده‌ها آمادگی خود را برای ارائه در رویداد اعلام نمودند.

آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی

حکمرانی

اندیشکده محنا

فرزاد حجتیان مقدم

قوه قضاییه به عنوان یک سیستم مهم و مؤثر برای اجرای عدالت، پیشگیری از وقوع جرم و رسیدگی قضایی عملکرد مطلوب آن در سایر قوه‌ها بسیار مؤثر است. امروزه حجم بالای پرونده‌ها، عدم اتقان آراء صادره، فرآیند زمان‌بر رسیدگی به پرونده‌ها، فرایند ناکارآمد کارشناسی، شاهدان دروغین و ناکارآمدی فرایند ابلاغ و کارشناسی از جمله آسیب‌های مربوط به این حوزه است. قواعد مبنای غلط و چارچوب‌های مدیریتی نامناسب منجر به ایجاد و تشدید این مشکلات شده است. ایجاد نهادهای نظارتی، از بین بردن وابستگی اقتصادی قوه قضاییه به ارائه خدمات قضایی و افزایش شفافیت فرآیندهای دادرسی می‌تواند در این زمینه تأثیرگذار باشد.

■ ضرورت و اهداف پژوهش

قوه قضاییه حلقه بازخورد در معماری کلان حکمرانی جمهوری اسلامی است که می‌تواند موجبات تعالی و ارتقای کل سیستم را فراهم آورد. همچنین به دلیل انتصاب مستقیم رئیس قوه توسط مقام معظم رهبری و به دلیل معماری محتوایی قوه بر مبنای فقه اسلامی، کارآمدی یا ناکارآمدی آن، بر کل پروژه انقلاب اسلامی و امکان‌سنجی طراحی جامعه مبتنی بر نهاد دین تأثیرگذار است. نقش ایجابی قوه قضاییه در عرصه اقتصادی وجه اهمیت دیگری است که کمتر بدان توجه شده است. فاصله میان وضع کنونی قوه قضاییه از سطح مطلوب در انقلاب اسلامی مایه نگرانی دلسوزان و سوءاستفاده برخی جریان‌های سیاسی شده است. بهره‌وری پایین و عدم اتقان کافی در فرایند رسیدگی به پرونده‌ها و عدم اهتمام و توانمندی در کاهش نرخ ورودی پرونده‌ها دو عنصر محوری در توسعه ضعف‌های قوه قضاییه است. در طی سالیان اخیر استراتژی محوری قوه قضاییه برای ارتقای سطح عملکردی خویش، درخواست افزایش بودجه و دیگر منابع، به ویژه نیروی انسانی بوده است. عدم تغییر محسوس در آمار پرونده‌های ورودی به قوه طی سالیان متمادی که با جذب منابع مالی و انسانی همراه بوده، حکایت‌گر ناکارآمدی تفکر مذکور است. قوه قضاییه بدون نیاز به افزایش بودجه و سایر منابع، با تغییر برخی رویکردها و سازوکارهای درونی و با اتکاء به ظرفیت‌ها و توان خود، علاوه بر افزایش ضمانت

اجرای عدالت از طریق ارتقای توان پیشگیری و رسیدگی، می‌تواند به عنصری با ضریب تأثیرگذاری بالا در نسبت با مسائل کلان جامعه تبدیل شود. در این پژوهش گام‌های کلی ضروری در مسیر اصلاح و ارتقاء قوه قضاییه به طور خلاصه و کلی به همراه برخی از مصادیق آن‌ها برشمرده می‌شود.

■ روش‌شناسی پژوهش

تفکر سیستمی یعنی تحلیل یک پدیده از طریق شناسایی اجزا و در نظر گرفتن روابط بین آن‌ها. هر سیستم مجموعه‌ای از اجزا است که برای تأمین هدفی معین با هم رابطه‌ی مفید دارند. بنابراین، اجزا به تنهایی حتی با بهترین عملکرد، هدف مورد انتظار از سیستم را تضمین نمی‌کند، بلکه روابط بین اجزا تأمین‌کننده هدف سیستم است. به عبارت دیگر در تفکر سیستمی ممکن است ریشه مسائل در بیرون از مساله شناسایی شود.

فناوری نرم ابزار جهت‌دهی رفتار انسان‌ها و تحدید انتخاب‌های افراد در جهت تحقق اهداف کلان یک جامعه یا یک سیستم است. اساس فناوری نرم، استفاده هدفمند و آگاهانه از قواعد و سازوکارهای عمومی در حوزه فعالیت‌های سیستم‌های اقتصادی و اجتماعی است که موجب گسترش، سازگاری یا کنترل دنیای ذهنی و عینی آحاد جامعه می‌گردد.

دو وظیفه اصلی قوه قضاییه به منظور ایجاد عدالت اجتماعی، رسیدگی قضایی و پیشگیری از وقوع جرم و تخلف است. راهکارهای ارائه شده در این گزارش پیشنهاداتی سیاستی با ابزار فناوری‌های نرم و بر مبنای تفکر سیستمی است که در جهت پیشگیری از وقوع جرایم و تخلفات ارائه گشته است.

■ آسیب‌شناسی وضع موجود

در این قسمت مهم‌ترین ضعف‌های عملکردی حوزه قضایی کشور به صورت مختصر بیان می‌شود.

- ناکارآمدی فرایند ابلاغ؛ امکان معطل نگه‌داشتن فرآیند رسیدگی و اجرای حکم.

قوه قضاییه را به دنبال دارد.

- از بین بردن وابستگی اقتصادی قوه قضاییه به ارائه خدمات قضایی: بخشی از بودجه سالانه قوه قضاییه از محل ارائه خدمات قضایی تامین می‌شود. در حال حاضر هرچه تعداد خدمات قضایی ارائه شده به مردم بیشتر باشد، انتفاع بودجه‌ای قوه از این محل بیشتر می‌شود. بنابراین لازم است، وابستگی قوه قضاییه (هرچند اندک) به هزینه‌های دادرسی پرداختی مردم از بین برود.

- ایجاد شفافیت غیرعامل قضایی: یکی از مهمترین اقدامات در راستای بهبود و ارتقاء قوه قضاییه، ایجاد بستر مناسب برای نظارت عمومی مردم و کارشناسان بر فعالیت‌های دستگاه قضایی است. این اطلاع‌رسانی علاوه بر جلب اعتماد عمومی و کاهش ترویج شایعات و اخبار کذب، افزایش مسئولیت پذیری قوه را به همراه دارد.

با توجه به تبیین برخی از کانون‌های تولید پرونده و همچنین بسترهای تشدید تورم پرونده‌ها در قوه قضاییه، در راستای اصلاح برخی از آن‌ها، پیشنهادهای موضوعی ذیل ارائه می‌گردد.

- تقویت اعتبار اسناد رسمی مالکیت: این اقدام ارتقاء امنیت مالکیت و کاهش چشمگیر حجم پرونده‌های قوه قضاییه را به دنبال دارد. برای عملی کردن آن باید طی یک بازه زمانی تمامی ادعاها برای مالکیت اراضی و املاک در سامانه‌ای ثبت شود و طی بازه زمانی دوم، با رسیدگی متمرکز قضایی به ادعاهای ثبت شده و صدور اسناد رسمی مالکیت برای مردم، تمامی ادعاها تعیین تکلیف شود. پس از این دوران هیچ سند غیررسمی اعتبار نخواهد داشت.

- اصلاح فرآیند رسیدگی قضایی چک: به منظور کاهش زمان فرآیند طولانی رسیدگی به چک‌های برگشتی، پیشنهاد می‌شود که دارنده چک برگشتی با دریافت گواهی عدم پرداخت بتواند به دادگاه مراجعه کند.

- ایجاد سامانه احراز صلاحیت شهود: بر اساس این سامانه و ثبت شدن شهادت‌های افراد می‌توان، شاهدان دروغین را بر اساس تعداد شهادت شناسایی کرد.

- ایجاد سامانه ارجاع تصادفی به کارشناسان: این سامانه منجر به از بین رفتن بستر روابط شناختی بین اعضای دادگاه و کارشناسان و افراد خواهد شد.

- ایجاد سامانه ملی اطلاعات و اعمال محدودیت‌های

- عدم اتقان آراء صادره.

- حجم بالای پرونده‌ها؛ بار سنگین قضات برای رسیدگی (حجم بسیار بالایی از این پرونده‌ها در حوزه سندها و معاملات غیررسمی و وصول مطالبات چک است).

- کارچاق‌کن‌ها عامل تهدید سلامت قضایی.

- شاهدان دروغین؛ تزلزل ادله اثبات دعاوی.

- امکان وقوع فساد توسط قضات؛ عدم دستیابی به عدالت.

- فرآیند ناکارآمد کارشناسی.

- فرآیند ناکارآمد تشخیص اعسار.

تحلیل علت‌ها و موانع تغییر

پیشنهادات کلانی که معطوف به ایجاد تغییر در چهارچوب‌های مدیریتی قوه قضاییه در این پژوهش مطرح می‌شوند به شرح زیر است.

پیشنهادات

پیشنهادات کلانی که معطوف به ایجاد تغییر در چهارچوب‌های مدیریتی قوه قضاییه در این پژوهش مطرح می‌شوند به شرح زیر است.

- استفاده از شرکت‌ها به جای افراد در امور غیرقضایی مانند کارشناسی: این امر با بالا بردن هزینه تبانی افراد، فساد را در دستگاه‌های قضایی از بین برده و هزینه نظارت قوه قضاییه را با افزایش کیفیت آن به همراه دارد. همچنین در صورت ایجاد خسارت‌های احتمالی تضمین بالایی در قبال پرداخت آن از طرف شرکت‌ها وجود دارد.

- ایجاد نهاد ناظر بر هیئت رئیسه قوه قضاییه: نظارت بر عملکرد کلی دستگاه قضایی توسط یک نهاد بیرونی و خارج از قوه قضاییه امکان به وجود آمدن هرگونه بستر فسادزا به حداقل ممکن می‌رساند. همچنین مسئولیت پذیری و پاسخگویی رئیس قوه قضاییه ارتقا می‌یابد.

- نصب قائم‌مقام مدیریتی: این سیاست، کاهش بار کاری رئیس قوه قضاییه و تمرکز بیشتر بر امور قضایی و حقوقی را به همراه دارد.

- تفویض امور غیرقضایی قوه به وزارت دادگستری: این مهم، ارتقاء بهره‌وری دستگاه قضایی و توان نظارتی

جمع‌بندی

فاصله وضع کنونی قوه قضاییه از وضعیت مطلوب ناشی از آسیب‌ها و رویدادهایی مانند حجم بالای پرونده‌ها، کارچاق‌کن‌ها و عدم اتقان آراء صادره بوده که امروزه گریبانگیر قوه قضاییه است. مبارزه با آسیب‌های مذکور به صورت کلان نیازمند تغییرات بنیادین در این قوه است. با ایجاد یک نهاد ناظر بر هیئت رئیسه قوه قضاییه، استفاده از شرکت‌ها به جای افراد، از بین بردن وابستگی اقتصادی قوه قضاییه به ارائه خدمات قضایی، ایجاد شفافیت در فرآیندهای دادرسی و نصب قائم‌مقام مدیریتی می‌توان این مشکلات را به صورت ریشه‌ای حل کرد. این مطالعه در اندیشکده محنا در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.

ملی برای معسران: این سامانه به عنوان مرکز استعلام دارایی‌های افراد به سامانه‌های اطلاعاتی کشور مانند ثبت احوال، گمرک، بیمه، اداره مالیات، بانک مرکزی و... دسترسی داشته و کلیه استعلامات به صورت یکجا قابل اخذ خواهد بود. همچنین باید ادعای غیرواقعی اعسار در دادگاه هزینه‌دار شود.

● ایجاد سامانه ملی اعتبار مالی افراد: حجم زیادی از اختلافات و دعاوی، ناشی از عدم تقارن اطلاعات و دسترسی نداشتن به سوابق مالی افراد در هنگام معامله است. مشاهده رتبه اعتباری هر فرد موجب شفافیت معامله و در نتیجه کاهش ریسک معامله می‌شود.

مطالعه‌روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)

حکمرانی

اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

احسان پرنیان

اصلی‌ترین راهکار کشف فساد فراهم آوردن سازوکاری برای استفاده از ظرفیت نظارت مردمی برای گزارش فساد می‌باشد. این سازوکار علاوه بر کشف فساد، فضا را برای مفسدین ناامن کرده و موجب پیشگیری از مفاسد، به‌ویژه مفاسد سازمان‌یافته می‌گردد. زیرا در مفاسد سازمان‌یافته نیاز به همکاری مجرمین در اجرای تخلف وجود دارد و سازوکار گزارش تخلف این امکان را به وجود می‌آورد که هریک از مشارکت‌کنندگان در تخلف، به عنوان يك گزارش‌دهنده اقدام کنند. در این سازوکارها باید به دو دسته قوانین حمایتی برای حمایت کامل قانونی از گزارش‌دهندگان در برابر خسارت‌های احتمالی و قوانین تشویقی در قالب جوایز نقدی برای ایجاد انگیزه کافی در گزارش‌دهندگان، توجه کافی شود.

■ ضرورت و اهداف پژوهش

یکی از جدی‌ترین مسائل امروز کشور، موضوع مفاسد سازمان‌یافته اقتصادی است. وجود فساد در نهادهای حکومتی علاوه بر ضررهای اقتصادی کلان، موجب نارضایتی‌های گسترده اجتماعی شده و موجب کاهش اعتماد مردم به حاکمیت می‌شود. یکی از قوی‌ترین ابزارهای مبارزه با فساد، استفاده از توان نظارتی مردمی برای کشف و کاهش تخلفات است و طبق آمارهای جهانی این نظارت اولین عامل کشف تخلفات است، به طوری که حدود نیمی از فسادها در سازمان‌های دولتی و خصوصی از این طریق کشف می‌شوند. به‌رغم کارآمدی نظارت مردمی، در حال حاضر کشور فاقد بسترهای حقوقی و نهادی لازم برای تسهیل فرآیندهای نظارت عمومی و گزارش‌دهی فساد است و نه تنها حمایت کافی از گزارش‌دهندگان فساد انجام نمی‌شود، بلکه در مواردی برخورد‌های نامناسبی با این افراد صورت می‌گیرد. لذا در این پژوهش در راستای ارائه سازوکارهایی برای به‌کارگیری نظارت مردمی در کشف تخلفات، تجربیات کشورهای مختلف در زمینه ایجاد بسترهای حقوقی لازم برای فراگیر شدن نظارت مردمی در جامعه، بررسی خواهد شد.

■ تجربه ایالات متحده آمریکا در استفاده از گزارش‌دهندگان تخلف

در ایالات متحده، قوانین گوناگونی در ارتباط با گزارش

تخلفات وجود دارد. به طور کلی این قوانین را می‌توان به دو دسته «قوانین حمایتی» و «قوانین تشویقی» تقسیم کرد. ساختار کنونی حمایت و تشویق گزارش‌دهندگان تخلف در ایالات متحده حاصل قوانینی است که از سال ۱۷۷۸ میلادی تاکنون نگاشته شده و اصلاح گردیده و همچنین بارها توسط دادگاه فدرال مورد تفسیر واقع شده است.

از جمله قوانین حمایتی وضع شده می‌توان به قوانینی در راستای «حمایت کامل از کارمندان در برابر کارفرمایان در برابر هرگونه اقدام اعم از تهدید به اخراج و یا اقدامات تلافی‌جویانه»، «صیانت از محرمانگی پرونده و مخفی ماندن هویت افشاگر» و «حمایت از سوت‌زنان به‌منظور حمایت از افشاگران بخش‌های خصوصی» اشاره کرد. علاوه بر این قوانین، قوانینی نیز در حمایت از گزارش‌دهندگان تخلف در حوزه‌های خاصی نظیر «راه‌آهن»، «آب پاک»، «آب آشامیدنی»، «دفع زباله‌های جامد و سمی»، «کنترل مواد سمی»، «وضعیت معدن‌کاران»، «بخش نظامی»، «هوای پاک» و «حفظ امنیت پرواز» وضع شده است.

از قوانین تشویقی وضع شده در ایالات متحده می‌توان به «تصویب قانون لینکلن در سال ۱۸۶۳ برای پرداخت پاداش به گزارش‌دهندگان تخلفات نظامی و تعمیر آن به سایر زمینه‌ها در سال ۱۹۸۶» اشاره کرد؛ که طی آن گزارش‌دهنده می‌تواند تا ۳۰ درصد از دریافتی دولت از پرونده را به عنوان پاداش دریافت کند. طبق آمار منتشر شده فقط در سال ۲۰۱۰ مبلغ ۳ میلیارد دلار از حل‌وفصل قانون لینکلن به خزانه بازگشته است. علاوه بر این قانون، «برنامه گزارش تخلف خدمات درآمد داخلی آمریکا در حوزه مالیات» قانون دیگری است که طبق آن طی سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۶ مبلغ ۳ میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار درآمد مالیاتی از طریق گزارش تخلف جمع‌آوری شده است که مبلغ ۴۶۵ میلیون دلار آن به عنوان پاداش به گزارش‌دهندگان تخلف اعطا شده است.

■ تجارب حمایت و تشویق گزارش‌دهندگان تخلف در سایر کشورها

قوانینی که به‌منظور تشویق و حمایت از گزارش‌دهندگان تخلف در کشورهای مختلف به تصویب رسیده است، بسیار گسترده است. موارد زیر بخشی از قوانینی است که در این حوزه در کشورهای مختلف به تصویب رسیده است:

۴ الزامات سازوکار استفاده از ظرفیت مردمی در کشف مفساد

با توجه به تجربیات جهانی ارائه شده پیرامون موضوع گزارش‌دهندگان فساد، برخی از مهم‌ترین نکاتی که می‌بایست در طراحی سازوکار استفاده از ظرفیت مردمی در کشف مفساد مورد توجه قرار داد و متناسب با آن نظام قانونی را اصلاح نمود به شرح زیر است:

- ۱ ایجاد امکان طرح دعوی حقوقی توسط مردم به نمایندگی از حاکمیت،
- ۲ فراهم آوردن امکان ناشناس ماندن گزارش‌دهندگان فساد،
- ۳ حمایت از گزارش‌دهندگان در برابر اقدامات تلافی‌جویانه،
- ۴ جریمه دو تا سه برابری متخلفین نسبت به مبلغ تخلف همراه با بازپس‌گیری اصل خسارت و در نظر گرفتن درصدی از آن (برای مثال ۲۵ تا ۳۵ درصد) به‌عنوان پاداش برای گزارش‌دهنده،
- ۵ ایجاد امکان فعالیت مؤسسات حقوقی به عنوان نماینده افشاگران در فرآیند پیگیری اثبات جرائم،
- ۶ فراهم کردن امکان گزارش‌دهی توسط اشخاصی که خود نیز در فساد نقش داشته‌اند.

۴ جمع‌بندی

یکی از بهترین سازوکارهای کشف فساد، استفاده از ظرفیت نظارت مردمی است. بررسی تجارب کشورهای مختلف نشان‌دهنده این است که قوانین تصویب شده برای تقویت فرآیندهای گزارش‌دهی به طور کلی به دو دسته قوانین حمایتی و قوانین تشویقی تقسیم می‌شوند. به‌صورت کلی حمایت از گزارش‌دهندگان تخلف به چهار صورت انجام می‌پذیرد: حمایت در مقابل انتقام‌جویی، محرمانگی و قوانین مربوط به افترا، تلاش برای محرمانه ماندن هویت گزارش‌دهندگان تخلف و کم کردن بار اثبات تخلف برای گزارش‌دهندگان تخلف. قوانین تشویقی نیز عموماً شامل پاداش‌های نقدی قابل توجهی از محل اخذ جریمه از متخلفین و در برخی موارد، از ردیف بودجه اختصاصی است. طراحی سازوکاری که هر دو بخش این قوانین را پوشش دهد نیازمند الزاماتی است که به طور کامل در این پژوهش به آن پرداخته شد.

این مطالعه در اندیشکده امیرکبیر با همکاری احسان پرنیان، سید عباس پرهیزکاری و ابوالفضل رزقی و به سفارش مرکز پژوهش‌های مجلس در سال ۱۳۹۶ انجام شده است.

● **کانادا:** تصویب قانون حمایت از افشا توسط کارکنان بخش عمومی در سال ۲۰۰۷ که شامل فرآیندهای حمایتی و تشویقی است.

● **استرالیا:** حمایت کمیسیون امنیت و سرمایه‌گذاری‌های استرالیا و قانون افشاگری برای منافع عمومی مصوب سال ۲۰۱۳، دو مسیر اصلی برای حمایت از سوت‌زنان در استرالیا است.

● **کره جنوبی:** قانون حمایت از سوت‌زنان کره جنوبی با هدف حمایت از اشخاصی که علیه متخلفین از جمله کارفرمایان افشاگری کرده‌اند طراحی و در سال ۲۰۱۱ اجرایی شده است که هر دو بخش خصوصی و دولتی را پوشش می‌دهد.

● **هند:** قانون حمایت از گزارش‌دهندگان فساد در سال ۲۰۱۱ در پارلمان هندوستان به تصویب رسیده است که از گزارش‌دهندگان تخلف حمایت قانونی می‌کند؛ در عین حال در این قانون برای ادعاهای بی‌اساس و بدون مدرک کافی مجازات در نظر گرفته شده است.

● **آفریقای جنوبی:** دولت آفریقای جنوبی در سال ۲۰۰۰ قانون حمایت از گزارش‌دهندگان فساد را به تصویب رسانده است. این قانون کارمندی را که علیه کارفرمایان افشاگری کنند، از جوانب مختلف تحت حمایت قرار می‌دهد.

● **جامائیکا:** در جامائیکا یک سیستم جامع جهت حمایت از گزارش‌دهندگان فساد در بخش‌های دولتی و خصوصی در سال ۲۰۱۱ تصویب شد. این قانون از قوانین حمایتی کشور انگلستان الگوبرداری شده است. در این قانون پاداشی برای افشاگران در نظر گرفته نشده است.

● **افغانستان:** در حال حاضر قانون مستقلی برای حمایت از افشاگران در افغانستان وجود ندارد، اما پارلمان افغانستان در حال تصویب چنین قانونی است. با این حال در قانون‌های دیگری برای کسانی که در کشف یک جرم اطلاعاتی بدهند یا به عنوان شاهد حاضر شوند حمایت‌های قانونی و حتی پاداش در نظر گرفته شده است.

● **زامبیا:** قانون حمایت از افشاگران زامبیا موسوم به حمایت از سوت‌زنان در سال ۲۰۱۰ به‌منظور مبارزه با فساد و کاهش ریسک افشاگری علیه مفساد در بخش‌های دولتی و خصوصی به تصویب رسید. همچنین در سال ۲۰۱۲ قانون «حمایت از افشاگران علیه موارد مظنون به فساد» نیز ذیل قانون مبارزه با فساد این کشور تصویب شده است.

چالش‌ها و راهکارهای حمایت از اقشار ضعیف و محروم جامعه در مقابله با شیوع ویروس کرونا

محسن کرمانی، صادق پیوسته، سامان یوسف‌وند

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

اقتصاد

دارند. از طرفی دیگر، مناطق حاشیه و محلات فقیرنشین شهری بعضاً به دلیل قرار گرفتن در خارج از محدوده خدمات شهری و آلودگی‌های ناشی از زباله‌های خانگی، فاضلاب و نخاله‌های ساختمانی در این مناطق، محیط مساعدی را برای انتشار ویروس کرونا فراهم می‌آورد. همچنین کاهش قدرت خرید اقلام بهداشتی به واسطه افزایش قیمت این اقلام در سطح جامعه، موجب شده‌اند که این قشر در ابتلا به ویروس کرونا آسیب‌پذیرتر شوند. به ویژه که گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی مانند کودکان کار و خیابان، متکدیان، زباله‌گردها، معتادین متجاهر و... به دلیل شرایط بی‌خانمانی و حضور مستمر در اماکن و فضاهای عمومی در صورت ابتلا، استعداد فراوانی جهت انتشار ویروس در میان خود و سطح جامعه دارند. افراد طبقات پایین و محروم جامعه معمولاً در مشاغل غیررسمی و روزمزد مشغول به فعالیت هستند و از امکانات و تسهیلات در نظر گرفته شده برای کارکنان مشاغل رسمی نظیر دورکاری، شیفتی نمودن کار و مرخصی، محروم هستند. لذا این اقشار به دلیل تنگناهای مالی و معیشتی مجبور به حضور و عدم ترک محیط کار خود هستند و داوطلبانه در معرض خطر بودن را می‌پذیرند و به کار خود ادامه می‌دهند.

راهکارها و اقدامات

راهکارها و اقدامات لازم جهت حمایت از اقشار ضعیف و محروم جامعه در مقابل ویروس کرونا در کشور در دو سطح شامل اقدامات بهداشتی و پیشگیرانه و اقدامات حمایتی به شرح زیر است:

اقدامات بهداشتی و پیشگیرانه

- تسریع در فرایند تصمیم‌گیری درخصوص شناسایی و اولویت‌بندی شهرها، محلات فقیرنشین و مناطق حاشیه شهرها و کلان‌شهرهای کشور از حیث میزان آلودگی به ویروس کرونا و اتخاذ تصمیمات متناسب با هر منطقه در زمینه ارائه خدمات حمایتی و بهداشتی (تأمین و توزیع تجهیزات ضدعفونی، پیشگیری، درمان و حتی قرنطینه)؛
- تهیه ماسک، دستکش و مواد ضدعفونی‌کننده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و توزیع آن با هماهنگی یا همکاری کمیته امداد امام خمینی و سازمان‌های بهزیستی (به دلیل دسترسی به سامانه اطلاعاتی فقرا و

در پی شیوع ویروس کرونا در کشور، اقشار محروم و کم‌برخوردار جامعه شامل کودکان کار و خیابان، متکدیان، زباله‌گردها، معتادین متجاهر و... نه تنها بیشتر مستعد ابتلا هستند، بلکه به دلیل شرایط بی‌خانمانی و حضور مستمر در اماکن و فضاهای عمومی، می‌توانند موجب شیوع بالای ویروس کرونا در سطح شهرها و به ویژه کلان‌شهرها شوند. این در حالی است که طبقات پایین و محروم جامعه به دلیل محدودیت دسترسی به امکانات بهداشتی، تغذیه نامناسب، اشتغال غیررسمی و حضور در محیط‌های شلوغ و پرخطر، بیشتر در معرض ابتلا و انتقال قرار دارند. کلیدواژه: ویروس کرونا، قشر محروم جامعه، اقدامات حمایتی، شیوع

ضرورت و اهداف پژوهش

اگرچه همه افراد اعم از زن و مرد، جوان و سالمند، مسئول و غیرمسئول، مستعد ابتلا به ویروس کرونا هستند، اما طبقات پایین جامعه به ویژه اقشار فقیر و آسیب‌پذیر بیشتر از سایرین در معرض ابتلا و آسیب‌پذیری نسبت به این ویروس قرار دارند. تحقیقات پزشکی و اجتماعی در کشورهای مختلف نشان داده است که به واسطه سبک زندگی طبقات اجتماعی پایین و حاشیه‌ای، قدرت انتشار و اثرگذاری بیماری‌ها در میان این طبقات بسیار بیشتر است. لذا در وضعیت کنونی، اخذ تدابیر حمایتی و مراقبتی توسط دولت‌ها جهت حمایت و مراقبت ویژه از گروه‌های محروم و آسیب‌پذیر جامعه در مقابل اپیدمی لازم و ضروری است.

چالش‌های اقشار ضعیف و محروم جامعه در مقابل ویروس کرونا

بررسی ابعاد زیست‌اجتماعی گروه‌های آسیب‌پذیر و کم‌برخوردار جامعه نشان می‌دهد که چالش‌های بسیاری برای مقابله با شیوع ویروس کرونا در بین این گروه‌ها وجود دارد. بخش قابل توجهی از سیاست‌ها، توصیه‌ها و اقدامات جهت پیشگیری و مقابله با ویروس کرونا در کشور، متناسب با ظرفیت و امکانات طبقات متوسط و بالای جامعه است. این در حالی است که طبقات پایین و محروم جامعه به دلیل محدودیت دسترسی به امکانات بهداشتی، تغذیه نامناسب، اشتغال غیررسمی و حضور در محیط‌های شلوغ و پرخطر، بیشتر در معرض ابتلا و انتقال قرار

می‌شود سالن‌ها و اماکن ورزشی وزارت ورزش و جوانان و انبارها و سوله‌های سازمان مدیریت بحران به صورت موقت مورد استفاده قرار گیرند.

❑ اقدامات حمایتی و معیشتی

- پرهیز از ترویج رویکردهای خودمراقبتی صرف و استفاده همزمان از ظرفیت‌های فرهنگی، نخبگانی و رسانه‌ای کشور جهت تقویت حس نوع‌دوستی و پذیرش مسئولیت اجتماعی در قبال اقشار ضعیف و آسیب‌پذیر در برابر ویروس کرونا؛

- پرداخت یارانه هدفمند به طبقات بی‌درآمد و کم‌درآمد با اولویت خانوارهای تحت نهادهای حمایتی، زنان سرپرست خانوار و افرادی که تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی و درمانی نیستند؛

- پرداخت کمک‌هزینه معیشتی به صورت جمعی به سرپرستان خانوارهای کم‌درآمدی که تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی و درمانی نیستند و به واسطه ابتلا به ویروس کرونا، به طور موقت از صحنه کار و فعالیت اقتصادی دور مانده‌اند.

- ایجاد و معرفی حسابی مشخص و متمرکز جهت جمع‌سپاری کمک‌های مردمی جهت پرداخت به نیازمندان و کارگران کم‌درآمدی که از کار بیکار شده و اندوخته خاصی هم جهت تأمین معیشت خانواده و مدیریت زندگی خود ندارند. این امر می‌تواند توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بانک مرکزی، صداوسیما و قوه قضائیه زمینه‌سازی و تسهیل شود.

- استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد و خیریه‌ها جهت حمایت مادی و معنوی از اقشار ضعیف و گروه‌های آسیب‌پذیر به ویژه آن دسته از اقشاری که در محلات فقیرنشین و حاشیه شهرها ساکن هستند.

❑ جمع‌بندی

با توجه به اینکه اقشار ضعیف و کم‌برخوردار جامعه، گروه پرخطر ابتلا و شیوع ویروس کرونا در سطح جامعه هستند، لازم است که در راستای پیشگیری از شیوع و حمایت از این افراد اقدامات مناسبی صورت گیرد. در این پژوهش، با شناسایی چالش‌های موجود برای گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی، مجموعه راهکارهایی در دو سطح اقدامات بهداشتی و پیشگیرانه و اقدامات حمایتی پیشنهاد می‌گردد.

این مطالعه توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

محرومان) و سازمان‌های مردم‌نهاد در میان خانواده‌های ساکن در مناطق و محلات فقیرنشین و حاشیه شهرها؛

- استفاده از منابع و امکانات شهرداری‌ها و نیروهای مسلح جهت ضدعفونی و گندزدایی مستمر منازل، معابر، کارگاه‌های صنعتی و انبارها در محلات فقیرنشین و حاشیه شهرها. در این رابطه، می‌توان از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد و گروه‌های داوطلبانه نیز به صورت برنامه‌ریزی‌شده استفاده نمود.

- گسترش پوشش خدمات شهری به مناطق مسکونی خارج از محدوده خدمات‌رسانی شهرداری‌ها و نیز بهبود مدیریت پسماند در مناطق حاد و بحرانی شهری مانند بافت‌های فرسوده و محلات فقیرنشین؛

- استقرار تیم‌های پزشکی تشخیص علائم کرونا در مبادی و نقاط پر رفت‌وآمد محلات فقیرنشین و حاشیه شهرها با هدف شناسایی زود هنگام موارد مشکوک و ارجاع آنها به مراکز تشخیص درمان؛

- استفاده از ظرفیت رسانه‌ای کشور جهت توجیه و ترغیب خانواده‌ها مبنی بر قرار دادن ماسک و دستکش‌های استفاده‌شده در کیسه‌های زباله جداگانه و انتقال آنها در ساعات مقرر به سطل‌های زباله داخل خیابان؛

- استفاده از ظرفیت سازمان امور اجتماعی کشور در سطح ملی و مدیر کل امور اجتماعی استانداری‌ها در سطح استان‌ها به منظور پیگیری، ایجاد هماهنگی و نظارت بر اجرای امور مربوط به حمایت از اقشار ضعیف و آسیب‌پذیر؛

- با توجه به اینکه گروه‌های هدف این مطالعه افراد پرخطر و دارای رفتارها با ریسک بالا هستند، خودمراقبتی و بهداشت فردی مکرر باید توسط نهادهای رسمی ذیربط، سازمان‌های مردم‌نهاد و گروه‌های جهادی و داوطلبانه به آنها آموزش داده شود.

- مسئولین گرم‌خانه‌ها و سامان‌سراها لازم است حضور پزشک و ویزیت روزانه و بررسی سلامت مددجویان و مددکاران در مراکز نگهداری و همچنین اقدامات لازم درخصوص گندزدایی لباس‌ها و وسایل شخصی مددجویان را به صورت روزانه الزامی کنند.

- ضروری است شهرداری‌ها با همکاری نیروی انتظامی نسبت به شناسایی و جمع‌آوری و تحویل افراد آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده (کارتن‌خواب‌ها، زباله‌گردها، کودکان کار و خیابان) به مجتمع‌ها، گرم‌خانه‌ها و سامان‌سراها اقدام نمایند. از اینرو لازم است نهادهای مربوطه فرایند جمع‌آوری و ساماندهی اقشار آسیب‌پذیر را تسریع نمایند و همچنین فضای مناسب برای جداسازی و قرنطینه آنها به تفکیک گروه‌های خاص فراهم نمایند. در این راستا، پیشنهاد

در حال حاضر نظام سنجش و پذیرش و روال کنونی برگزاری کنکور با مسائل و چالش‌هایی مواجه است. به منظور مرتفع نمودن این چالش‌ها، استفاده از معیار سابقه تحصیلی به عنوان جایگزین کنکور مطرح شده است. این در حالی است که این معیار نیز چالش‌های جدیدی از جمله مشکل روایی آزمون‌ها، پایین بودن قدرت تفکیک امتحانات نهایی، مشکل پایایی تصحیح، چالش‌های برگزاری امتحانات نهایی، گسترده‌تر شدن بازار سودجویان عرصه کنکور، مخالفت داوطلبان با تأثیر قطعی سوابق تحصیلی در کنکور و بروز نمره‌گرایی ایجاد می‌کند. لذا در فرایندهای نیازسنجی و پذیرش و تربیت دانشجویان باید از مشارکت ذینفعان و ذی‌حقان مؤثر در عرصه آموزش و پژوهش استفاده گردد.

کلیدواژه: کنکور، وزارت آموزش و پرورش، پذیرش دانشگاه، سوابق تحصیلی، سازمان سنجش

■ ضرورت و اهداف پژوهش

با توجه به جمعیت بالای شرکت‌کنندگان در کنکور سراسری و متقاضیان حضور در دانشگاه‌ها و با توجه به مشکلات پیش روی نظام ارزیابی کشور ضروری است این مشکلات و چالش‌ها و راهکارهای رفع آنها مورد بررسی قرار گیرند تا عدالت در امر آموزش کشور محقق شود.

■ بررسی چالش‌های موجود

در حال حاضر، چالش‌های بسیاری برای کنکور وجود دارد، از جمله این چالش‌ها می‌توان به عدم توازن بین عرضه و تقاضای رشته‌های دانشگاهی، طبقاتی شدن کنکور و کاهش دسترسی طبقات متوسط و پایین به دانشگاه‌های رده بالا، تبلیغات نامناسب کنکور در برنامه‌های صداوسیما، مسئله سهمیه‌بندی‌های کنکور، و موسسات آموزشی غیرمجاز و کتب کمک آموزشی غیراستاندارد، اشاره کرد.

به منظور رفع چالش‌های کنکور، پیشنهاد حذف کنکور و استفاده از معیار سابقه تحصیلی به عنوان جایگزین کنکور مطرح شده است. بررسی و تحلیل این معیار نشان می‌دهد که سیستم آموزش و پرورش کشور در آینده با چالش‌های جدیدی مواجه خواهد بود، از جمله:

۱ مشکل روایی آزمون‌ها (کیفیت آزمون‌ها): آزمونی از روایی

کافی برخوردار است که پوشش نسبتاً کاملی به اهداف ماده درسی، در دو حیطه سطوح محتوایی و سطوح شناختی، داشته باشد. در حال حاضر گرچه پوشش نسبتاً مناسبی به سطح محتوایی داده می‌شود، اما سطوح شناختی در هنگام طراحی آزمون‌ها چندان مورد توجه نبوده‌اند.

۲ پایین بودن قدرت تفکیک امتحانات نهایی: به طور معمول اگر ضریب دشواری یک آزمون از حد معمول بالاتر یا پایینتر باشد، آن آزمون از قوه تمیز کمتری برخوردار است.

۳ مشکل پایایی تصحیح: نحوه کنونی تصحیح و نمره‌گذاری برگه‌های امتحانات نهایی در حوزه‌های تصحیح قابل اتکا نیست.

۴ چالش‌های برگزاری امتحانات نهایی: تأمین امنیت برگزاری امتحانات که هم نامتمرکز و هم در بازه‌ی زمانی وسیعی انجام می‌شود، در مقایسه با کنکور که در ۴ ساعت برگزار می‌شود، سخت‌تر است.

۵ گسترده‌تر شدن بازار سودجویان عرصه کنکور: با قطعی شدن تأثیر معدل بر نتیجه کنکور، مافیای جدیدی برای ترمیم معدل و کلاس‌های خصوصی شکل می‌گیرد، همچنین می‌توان با پول، نمره خرید و هر دانش‌آموزی که به مدارس غیرانتفاعی برود، در کنکور هم رتبه بهتری را کسب می‌کند.

۶ مخالفت داوطلبان با تأثیر قطعی سوابق تحصیلی در کنکور: طبق نظرسنجی سازمان سنجش ۸۵٪ و طبق نظرسنجی صداوسیما ۸۰٪ داوطلبان با تأثیر قطعی ۳۰ درصدی معدل مخالف هستند.

۷ بروز نمره‌گرایی و شهوت نمره بیست در میان دانش‌آموزان: نمره‌گرایی در سیستم آموزشی از سه سال قبل از کنکور شروع می‌شود و از سوی دیگر بستر آماده‌ای برای شیوع تخلفات و تقلبات و رانت‌های مالی و حتی جنسی برای کسب نمره بیست ایجاد می‌شود.

■ راهکارهای حل مشکلات موجود

دستیابی، حفظ و ارتقای شاخص‌های پذیرش دانشجو نیازمند رویکردهای مشارکتی و مبتنی بر عدم تمرکز است که باید با حضور همه نهادها و ذینفعان سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و ارزشیابی انجام شود. در این راستا، مجموعه‌ای از راهکارها در قالب بسته سیاستی پیشنهاد می‌شود:

نظام‌مند اما ضعیف باشد. همچنین سازمان سنجش در سیاستگذاری آموزشی حضور کم‌رنگی دارد و بیشتر نقش اجرایی دارد، بنابراین باید دامنه فعالیت این سازمان وسیع‌تر شود.

۹ جدایی سنجش از پذیرش: پذیرش دانشجو باید بر اساس معیارها و جداول امتیاز مطرح‌شده توسط دانشگاه و بر اساس گواهینامه‌های مختلفی که توسط سازمان سنجش صادر می‌شود، صورت گیرد. برای مثال در آمریکا، تست‌های استاندارد (آزمون SAT)، برای ورود به دانشگاه وجود دارد.

۱۰ ارتقای برنامه‌های استعدادیابی در آموزش و پرورش: توجه به نقش مشاوران در آموزش به جای آماده‌سازی برای کنکور، پایش پیوسته مهارت و دانش محصلان از دوره ابتدایی با برگزاری آزمون‌های استاندارد.

۱۱ اصلاحات در شیوه برگزاری کنکور: برگزاری کنکور در ۲ تا ۳ نوبت؛ تبدیل ۵ زیرگروه به ۱۵ تا ۲۵ زیرگروه که در عمل باعث هدایت تحصیلی و کاهش تعداد درس‌های استرس‌زا می‌شود؛ گزینه‌های سوالات کنکور به این شکل باید طراحی شود که اگر فرد گزینه درست را انتخاب کرده ۱۰۰ امتیاز، اگر راه‌حل را درست رفته و در دام تستی افتاده ۵۰ امتیاز و اگر بی‌ربط پاسخ داده هیچ امتیاز و اگر اصلاً سؤال را متوجه نشده، امتیاز منفی دریافت کند.

جمع‌بندی

بررسی کنکور و معیار سابقه تحصیلی برای ورود به دانشگاه، نشان می‌دهد که هر دو چالش‌های بسیاری را همراه دارند. با شناسایی این چالش‌ها، مجموعه‌ای از راهکارها در قالب بسته سیاستی تدوین و ارائه گردید. در این بسته سیاستی به منظور حل مشکلات موجود در نظام سنجش و پذیرش دانشجو مواردی مانند لزوم توجه به نیازمحوری به جای تقاضامحوری در رشته‌های دانشگاهی، نظارت بر فعالیت موسسات آموزشی، نظارت بر برنامه‌های مشارکتی صداوسیما در زمینه کنکور، اتخاذ تصمیماتی در رابطه با موضوع سهمیه‌ها، اعتمادسازی در موضوع سوابق تحصیلی، طراحی نظام تست استاندارد، تغییرات ساختاری و ارتقای دامنه فعالیت و جایگاه سازمان سنجش، جدایی سنجش از پذیرش، ارتقای برنامه‌های استعدادیابی در آموزش و پرورش، و اصلاحات در شیوه برگزاری کنکور، پیشنهاد گردید.

این مطالعه توسط مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری با همکاری سیما رفسنجانی‌نژاد در سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

۱ لزوم توجه به نیازمحوری به جای تقاضامحوری در رشته‌های دانشگاهی: بازنگری در رشته‌های دانشگاهی و ایجاد رشته‌های جدید دانشگاهی متناسب با نیاز جامعه، برنامه‌ریزی درسی هر دانشگاه بر اساس مسائل استانی خود، تدوین گزارش جمعیتی و مشخص کردن میزان تقاضا برای آموزش عالی براساس پیک جمعیتی.

۲ نظارت بر فعالیت موسسات آموزشی: مشخص کردن نهادی به منظور ارزیابی صلاحیت مشاوران، مؤسسات آموزشی و کتب آموزشی با حضور تیمی از نمایندگان کمیسیون آموزش مجلس، وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، وزارت بهداشت، بخش خصوصی، صداوسیما، سمن‌ها، مؤسسات و تشکل‌های غیردولتی.

۳ نظارت بر برنامه‌های مشارکتی صداوسیما در زمینه کنکور

۴ اتخاذ تصمیماتی در رابطه با موضوع سهمیه‌ها: تصویب «لایحه توزیع عادلانه فرصت‌ها و امکانات تحصیلی در آموزش عالی» به منظور ساماندهی سهمیه‌های ورود به مقاطع مختلف آموزش عالی، حذف سهمیه‌ها در رشته‌های پرطرفدار و پرقاب، شفاف‌سازی دقیق در رابطه با وضعیت و تعداد سهمیه‌ها

۵ اعتمادسازی در موضوع سوابق تحصیلی: برگزاری امتحانات نهایی در سه سال پایانی متوسطه، تأمین امنیت برای برگزاری امتحانات نهایی و جلوگیری از لو رفتن سؤالات، توزیع مناسب سوالات براساس ضریب دشواری

۶ افزایش دقت و سرعت تصحیح و بالا بردن ضریب پایایی تصحیح: به این منظور، لازم است از چند روش استفاده کرد:

- استفاده از شیوه کدگذاری: در این روش برای هر سوال امتحانی به جای پاسخنامه همراه با بارم‌بندی، یک برگه کدگذاری با انواع پاسخ‌های ممکن به سوال، شامل پاسخ‌های درست کامل، پاسخ‌های درست ناکامل، پاسخ‌های نادرست، بدون پاسخ یا مخدوش طبقه‌بندی می‌شود.

- استفاده از سامانه تصحیح در نقاط گسترده: در این روش هر برگ پاسخنامه در مبادی برگزاری امتحان توسط اسکنر، اسکن شده و بر اساس بارکد هر سوال در سامانه تصحیح قرار می‌گیرد. سپس هر سوال توسط تعداد محدودی مصحح در نقاط مختلف کشور تصحیح می‌شود.

۷ طراحی نظام تست استاندارد: می‌توان از تجربه‌ی موسسات جهانی (مانند سازمان سنجش آمریکا) استفاده یا با آن‌ها همکاری کرد.

۸ تغییرات ساختاری و ارتقای دامنه فعالیت و جایگاه سازمان سنجش: ارتباطات میان وزارت عتف و آموزش و پرورش باید

طراحی ساز و کارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه

۵

روح اله ابوجعفری

پژوهشگر مطالعات فناوری

علم و فناوری

افرادی مانند مدیران شرکت‌های موفق دانش‌بنیان هستند که در خصوص مشکلات و چالش‌های شرکت‌های دانش‌بنیان اطلاعات مناسبی دارند و گروه دوم صندوق‌های فعال در حوزه‌ی صدور ضمانت انتخاب شده‌اند.

❑ ضمانت‌نامه و آسیب‌شناسی آن در ایران

ضمانت‌نامه نوعی ابزار یا قرارداد متداول در قراردادهای داخلی و بین‌المللی است که به موجب آن، مشتری (پیمانکار یا وام‌گیرنده) نزد مضمون‌له (کارفرما یا وام‌دهنده)، ضمانت می‌شود و تعهدات وی بر ضمه‌ی ضامن (بانک یا صندوق ضمانت) است. در واقع، نوعی وثیقه است که برای تضمین و امنیت بخشیدن به تعهدات قراردادی صادر شده و به دو گروه ضمانت‌نامه اعتباری و ضمانت‌نامه قراردادی تقسیم می‌شود.

مدل آسیب‌شناسی وضع موجود نشان می‌دهد که نبود یک پایگاه داده‌ای جامع و قابل اعتماد و ضعف در ارزیابی چندجانبه به همراه عدم شفافیت اطلاعات و عدم گردش آن بین صندوق‌ها منجر به عدم امکان اعتبارسنجی مناسب در نهادهای ارائه‌دهنده خدمات ضمانتی شده است. از طرفی دیگر، این عدم شفافیت اطلاعات به همراه شرایط رکود، فشار سیاسی بر صندوق‌ها، بالا بودن ریسک ضمانت و نبود نهاد متولی برای حوزه ضمانت، منجر به توجه صرف به ارزیابی‌های مالی به جایی ارزیابی‌های همه جانبه شده است. در نهایت، این موارد، سخت شدن دسترسی شرکت‌ها به ضمانت و عدم ارزیابی صحیح شرکت‌های دانش‌بنیان را به همراه داشته است.

❑ راهکارهای پیشنهادی برای بهبود نظام ضمانت در ایران

مطالعه نظام ضمانت در کشورهای آلمان، ترکیه، آمریکا، چین، ژاپن و کره جنوبی نشان می‌دهد که وجود انواع ضمانت‌نامه‌های قراردادی و اعتباری، ضمانت سرمایه‌گذاری، نهاد هماهنگ‌کننده صندوق‌های ضمانت، نهاد تأمین مالی تخصصی، حمایت نهادهای دولتی و برنامه‌های مشاوره مدیریتی برای شرکت‌ها از عوامل مهم در کارکرد صحیح نهاد ضمانت در این کشورها است. شرایط کنونی ضمانت در ایران نیازمند اقداماتی بنیادی و راهبردی برای توسعه این نظام است. اقدامات پیشنهادی این پژوهش در ادامه ارائه می‌شود.

یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصادی، حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و به تبع آن تأمین مالی این شرکت‌هاست. نداشتن وثیقه مناسب برای دریافت تسهیلات و ضمانت‌نامه‌های تعهد قراردادی، از جمله مشکلات اساسی این شرکت‌هاست که در کشورهایی چون آلمان، ترکیه و آمریکا این مشکل با ایجاد نهادهای ضمانت حل شده است. در ایران، عدم وجود نهاد متولی، عدم شفافیت اطلاعات، نبود یک پایگاه داده‌ای جامع و قابل اعتماد و ضعف در ارزیابی چندجانبه منجر به سخت شدن دسترسی شرکت‌ها به ضمانت و عدم ارزیابی صحیح شرکت‌های دانش‌بنیان شده است. بنابراین استفاده از یک نهاد متولی ضمانت و نهادی مستقل برای ارزیابی همه‌جانبه شرکت‌ها ضروری است.

کلیدواژه: ضمانت، شرکت دانش‌بنیان، نوآوری، پژوهش و فناوری، صندوق ضمانت.

❑ ضرورت و اهداف پژوهش

توسعه اقتصادی به عنوان یکی از اساسی‌ترین اهداف اجتماعی، همیشه جزو اولویت‌های اصلی ملت‌ها برای رسیدن به رشد و رفاه اقتصادی مطرح بوده است. از میان عوامل متعدد تأثیرگذار در رشد اقتصادی، نقش فناوری و نوآوری از همه بیشتر است. به همین دلیل، توجه به توسعه فناوری و به تبع آن نوآوری اهمیت بالایی دارد. بنابراین پرداختن به نوآوری و ضرورت توسعه آن در اقتصاد کشور جزو الزامات اساسی توسعه اقتصادی به شمار می‌رود. تأمین مالی علی‌الخصوص تأمین نیازهای مالی شرکت‌های دانش‌بنیان یکی از نیازهای اصلی نوآوری است، یکی از مشکلات اصلی این شرکت‌ها، نداشتن وثیقه مناسب برای دریافت تسهیلات و ضمانت‌نامه‌های تعهد قراردادی است. این مشکل در برخی از کشورها با تأسیس نهادهای ضمانت مرتفع گردیده است. در این پژوهش، با بررسی تجارب کشورهای مختلف پیشنهادهایی برای بهبود نظام ضمانت در ایران ارائه می‌شود.

❑ روش‌شناسی پژوهش

در این پژوهش، آسیب‌شناسی وضعیت کنونی در نهاد ضمانت فعالیت‌های فناورانه و نوآورانه، با استفاده از نظر صاحب‌نظران و خبرگان و بر اساس روش تحقیق تئوری‌سازی داده بنیاد انجام شده است. گروه اول محاصبه شوندگان،

۱ اقدامات بنیادین

منظور از اقدامات بنیادین، اقداماتی است که به تصمیم‌گیری‌های کلان، نظیر مصوبه مجلس و هیئت‌وزیران نیاز دارند و موفقیت آن‌ها مستلزم همکاری نهادها و سازمان‌های حاکمیتی در سطوح عالی است. یکی از مسائل مهم مطرح‌شده توسط صاحب‌نظران در مصاحبه‌ها، نبود نهاد متولی برای حوزه ضمانت است. در حال حاضر صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری زیر نظر صندوق نوآوری و شکوفایی عمل می‌کنند. همچنین صندوق‌های دولتی ضمانت نیز بر اساس سازوکارهای تصویب‌شده در هیئت‌وزیران اداره می‌شوند. این در حالی است که وجود نهاد متولی ضمانت از یکسو وحدت رویه ایجاد کرده و روال‌ها را سامان می‌دهد و از سوی دیگر موجب افزایش اعتبار صندوق‌های ضمانت می‌شود. این نهاد می‌تواند نقش پشتیبان نهادهای ضمانت را نیز ایفا کند و در شرایط خاص با سازوکارهایی از جنس تسهیم ریسک، از آنها حمایت کند.

ارزیابی شرکت‌ها به عنوان یکی از ارکان اصلی برای حمایت از شرکت‌ها و ارائه خدمات به آن‌ها، باید تمامی وجوه شرکت‌ها را منعکس کرده و همه‌جانبه باشد. چرا که صرفاً ارزیابی مالی نمی‌تواند رتبه بندی مناسبی از شرکت‌ها ارائه دهد. برای طراحی سازوکار ارزیابی همه‌جانبه، نهاد ارزیابی متمرکز باید مستقل باشد و استفاده از شاخص‌های دقیق، سیستم ارزیابی دقیق، استانداردها و پایگاه داده‌ای غنی مورد توجه قرار گیرد. همچنین شبکه‌ای بودن ارزیابی می‌تواند فرآیند را تسهیل کند.

۲ اقدامات راهبردی

اقدامات راهبردی برخلاف گروه پیشین، با استفاده از امکانات نهادی موجود قابل اجرا است و با وجود آن که در سطح کلان نیست، تأثیر قابل توجهی بر گسترش ضمانت اعتباری در ایران دارد. اقدامات راهبردی پیشنهادی این پژوهش به شرح زیر است:

۱ استفاده از سازوکارهای تسهیم ریسک توسط نهادهای حمایتی: صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری به علت داشتن سرمایه کم، توانایی پذیرش ریسک‌های بالا را ندارند. این موضوع، حجم ضمانت‌ها را کاهش می‌دهد. از طرفی، تزریق منابع به این صندوق‌ها دقت ارزیابی آن‌ها را کاهش داده و مخاطرات اخلاقی ایجاد می‌کند. استفاده از سازوکارهای تسهیم ریسک علاوه بر بالابردن قدرت صندوق‌ها، کیفیت ارزیابی‌ها را حفظ می‌کند. چرا که ضمانت‌نامه‌های نکول شده تنها در صورت حصول اطمینان از عدم مشکل در ارزیابی به صندوق پرداخت می‌شود.

۲ تعامل بیشتر صندوق‌های ضمانت با بانک‌ها: یکی از اقدامات مؤثر در فضای موجود، تعامل بیشتر صندوق‌های ضمانت با بانک‌ها، خصوصاً بانک‌های تخصصی نظیر بانک صنعت و معدن است. از این طریق زمینه استفاده از منابع بانکی و وام برای پشتیبانی از ضمانت فراهم می‌شود که برای صندوق‌هایی با سرمایه کم بسیار ضروری بوده و از ورشکستگی آن‌ها جلوگیری می‌کند.

۳ گسترش فضای ضمانت با گسترش نمایندگی صندوق‌های بزرگ: یکی دیگر از راهکارهای توسعه فضای ضمانت، گسترش نمایندگی صندوق‌هایی است که سرمایه زیادی دارند. برای مثال صندوق توسعه تعاون می‌تواند ۳۰ درصد از منابع خود را به صدور ضمانت در حوزه شرکت‌های دانش‌بنیان اختصاص دهد.

۴ افزایش همکاری بین صندوق‌های ضمانت: بررسی‌ها نشان‌گر عدم همکاری و تعامل صندوق‌ها با یکدیگر است. این درحالی است که تعامل صندوق‌ها حتی قبل از تشکیل نهاد متولی، از طریق به اشتراک‌گذاشتن نگاه‌های بدحساب، انتقال تجربیات و صدور ضمانت‌نامه‌های مشترک در بهبود نظام ضمانت بسیار تأثیرگذار است.

۵ صدور ضمانت اتکایی: نکول بالای ضمانت در برخی از صندوق‌ها سبب شده است که بیمه کردن پرتفوی ضمانت صندوق‌ها به صرفه نباشد. جایگزین بیمه اتکایی برای پشتیبانی از ضمانت‌ها به عنوان ضمانت اتکایی، می‌تواند نقش مؤثری در توسعه فضای ضمانت داشته باشد. چرا که صندوق‌های غیردولتی پژوهش و فناوری با سرمایه کمتر، می‌توانند به پشتوانه صندوق‌های ضمانت دولتی با سرمایه قابل توجه، ضمانت‌نامه صادر کنند.

۳ جمع‌بندی

تأمین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان به منظور توسعه اقتصاد و نوآوری در کشور ضروری است که با استفاده از نظام ضمانت میسرخواهد بود. بدین منظور، اقدامات بنیادین پیشنهادی شامل ایجاد یک نهاد متولی ضمانت و طراحی سازوکار ارزیابی همه‌جانبه توسط یک نهاد مستقل است. همچنین با اقدامات راهبردی همچون استفاده از سازوکارهای تسهیم ریسک توسط نهادهای حمایتی، تعامل بیشتر صندوق‌های ضمانت با بانک‌ها، گسترش فضای ضمانت با گسترش نمایندگی صندوق‌های بزرگ و صدور ضمانت اتکایی، می‌توان گام‌های مؤثری جهت بهبود ضمانت در ایران برداشت.

این مطالعه در پژوهشکده فناوری انجام شده است.

چالش‌ها و تهدیدها

● کیف پول‌های رمزارزی (والت)، صرافی‌ها و سکه‌های بدون مجوز: به علت نبود سیاست‌های دقیق در حوزه رمزارزها، نبود اطلاعات مناسب درباره نحوه سنجش امنیت صرافی‌ها و کیف پول‌های رمزارز و نبود نهاد متولی ارزیابی امنیت آن‌ها، فضا برای ورود کلاهبرداران در کشور مهیا است. میزان زیادی از تبادلات رمزارزی با مبالغ بالا در صرافی‌های بین‌المللی خارجی انجام می‌شود؛ بعضی از این صرافی‌ها دسترسی ایرانیان را به رمزارزهایشان قطع و حجم بزرگی از سرمایه‌های آنان را مسدود کرده‌اند.

● امکان به‌کارگیری رمزارزها توسط گروه‌های تروریستی برای مبادلات خود

● ریزش شدید بازار و ایجاد نارضایتی عمومی: با توجه به ذات نوسانی قیمت رمزارزها و این واقعیت که عموم مردم اطلاعات کافی در زمینه رمزارزها ندارند و همچنین عدم اطلاع‌رسانی رسمی نهادهای ذی‌ربط، سرمایه رمزارزی بسیاری از افراد در معرض خطر قرار دارد.

● بروز مشکلات امنیتی: الکترونیکی بودن رمزارز، چالش‌هایی نظیر گم‌شدن، هک شدن حساب کاربر و سرقت‌های الکترونیکی را به همراه دارد. به‌علاوه اگر کاربر اطلاعات حساب و رمز عبور خود را فراموش کند، پول‌های او برای همیشه از بین خواهد رفت؛ زیرا حساب او نزد هیچ نهادی ثبت نشده است که بتواند به آن مراجعه کند.

● برگشت‌ناپذیری تراکنش‌های اشتباه و فقدان مستند قانونی: با توجه به اینکه نهادی برای ثبت حساب‌های افراد وجود ندارد، لذا هویت دارندگان کیف پول مشخص نیست و اگر مبلغی به اشتباه به والت دیگری واریز شود، به هیچ عنوان قابل شناسایی و بازگشت نیست.

فرصت‌ها و مزایا

● تسریع و تسهیل حجم صادرات کشور: از مزایای استفاده از رمزارزها می‌توان به سرعت بالای تراکنش، کاهش شدید هزینه‌های پرداخت، مستقل بودن از سیستم‌های پیام‌دهی و بانکی همانند سوئیفت، امکان ارسال وجه به تمامی نقاط جهان، رفع مغایرت‌های

استفاده از رمزارزها در سطح جهان رواج یافته است، اما سیاست‌های ایران در قبال این صنعت جدید هنوز مبهم است. امکان انجام کلاهبرداری و پول‌شویی و نیز کاهش ارزش ریال در کشور، از دلایل اصلی تدوین مقررات در استفاده از رمزارزها در کشور است. به منظور مقررات‌گذاری و تدوین سیاست‌های مربوطه ابتدا باید چالش‌ها و فرصت‌های موجود در این حوزه به طور جامع ارزیابی شود؛ سپس تمام کاربردهای رمزارزها از چهار منظر شامل «کارکرد پولی»، «کارکرد دارایی»، «استخراج» و «ICO و انتشار توکن»، و با توجه به واقعیات اقتصادی و اجتماعی کشور، مورد مطالعه قرار گیرد.

ضرورت و اهداف پژوهش

از سال ۲۰۰۷، با معرفی بیت‌کوین مبتنی بر فناوری بلاک‌چین، نسل جدیدی از پول‌های الکترونیکی مطرح شد که می‌تواند بین افراد مختلف به گردش درآید و در چرخه مبادلات اقتصادی استفاده شود. تفاوت اساسی رمزارزها با پول‌های الکترونیکی اولیه در روش خلق پول است. در واقع، تولید پول‌های الکترونیکی توسط حاکمیت یا بانک مرکزی صورت می‌گیرد، ولی رمزارزها به صورت غیرمتمرکز قابل تولید هستند و هر فرد با داشتن توان پردازشی، می‌تواند اقدام به تولید ارز دیجیتال نماید. از کاربردهای مهم رمزارزها می‌توان به استفاده در پرداخت‌های بین‌المللی، سرمایه‌گذاری و استفاده در مبادلات خرد در شرایط تحریم اشاره کرد. با توجه به اینکه سیاست ایران در مقابل این رمزارزها مبهم است، لذا در این پژوهش در راستای درک صحیح شبکه‌های تبادل مالی مبتنی بر رمزارزها و آشنایی با تهدیدها و فرصت‌های نهان و آشکار این حوزه که تاثیر مستقیم و بسزایی در موضع‌گیری‌های تصمیم‌سازان داخلی برای مقررات‌گذاری یا اعلام ممنوعیت فعالیت در این بخش دارد، به بررسی این پدیده خواهیم پرداخت.

چالش‌ها و فرصت‌های موجود در حوزه رمزارزها در کشور

در سال‌های اخیر رمزارزها در کشور مورد توجه عموم قرار گرفته‌اند. کاهش ارزش ریال به واسطه سودآوری خرید و فروش رمزارزها از آثار احتمالی است که می‌تواند بحران‌های اقتصادی جدی برای کشور به وجود آورد. در ادامه پدیده رمزارزها در کشور از دو منظر فرصت‌ها و تهدیدها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

پرداخت و ... اشاره نمود.

- صادرات انرژی فرآوری شده با بازدهی بالا: با در نظر گرفتن استخراج رمزارزها به عنوان فرآوری و صادرات برق، درآمد بالایی نصیب کشور می‌شود. با فرض اینکه برای تولید یک بیت‌کوین با قیمت ۷۰۰۰ دلار، به انرژی معادل ۲۰ بشکه نفت نیاز است، می‌توان با تبدیل نفت به برق و صرف آن در فرآیند استخراج، از هر بشکه نفت حدود ۳۵۰ دلار (هفت برابر قیمت آن در بازار آزاد) درآمد کسب کرد.

- امکان ایجاد رمزارزهای منطقه‌ای به منظور تسهیل پیمان‌های پولی دو و چندجانبه
- نبود امکان جعل رمزارزها

۱ پیشنهادهای سیاستی ویژه رمزارزها

رمزارزها از چهار جنبه شامل «کارکرد پولی»، «کارکرد دارایی»، «استخراج» و «ICO و انتشار توکن» بررسی شده و اقدامات و سیاست‌های مرتبط با مدیریت هر یک، تبیین می‌شود.

۱ کارکرد پولی

براساس ملاحظات و واقعیات موجود در کشور، پیشنهاد می‌شود که کارکرد پولی این ارزها به عنوان ابزار پرداخت در داخل کشور ممنوع شود تا مانع از جایگزینی آن با ریال گردد. اما در سطح بین‌الملل و در شرایط تحریم می‌تواند به عنوان جایگزین ارزهای خارجی، در امور صادرات و واردات کالا و خدمات، و ورود سرمایه و پرداخت‌های انتقالی از آن مورد استفاده قرار بگیرد.

۲ کارکرد دارایی بودن

در مقابل ممنوعیت کارکرد پولی این ارزها، می‌توان «کارکرد دارایی بودن» آن‌ها را به رسمیت شناخت و برای شفاف‌سازی و مدیریت جوانب آن مقررات لازم را وضع کرد. صرافی‌ها و سایت‌های خریدوفروش رمزارز که در صرف و تبدیل رمزارزها به سایر ارزها از جمله ریال، موثر هستند، لازم است تحت نظارت قرار بگیرند.

سایت‌های خریدوفروش رمزارزها با پول رایج کشور به دو دسته تقسیم می‌شود: ۱- سایت‌های فروش مستقیم: در این حالت، فرد از طریق درگاه پرداخت ریال شاپرک، خرید خود را از سایت یک شرکت انجام می‌دهد و ارز را در والت خود در آن سایت دریافت می‌کند. ۲- سایت‌های فروش غیرمستقیم: این سایت‌ها با بلوکه کردن ارز تا تایید

واریزی، بدون تکیه بر درگاه پرداخت ریالی شاپرک، امکان خریدوفروش رمزارز در قبال رمزارز دیگر را به وجود می‌آورد. مقررات‌گذاری و رصد کلیه تبادلات سایت‌ها و تحلیل آن‌ها می‌تواند راه مناسبی برای اخذ مالیات و نیز یافتن تراکنش‌های مشکوک به عملیات غیرقانونی باشد.

۳ استخراج رمزارزها

پیشنهاد می‌شود برق موردنیاز برای استخراج رمزارزها حداقل با قیمت صادراتی آن در اختیار استخراج‌کنندگان معمولی قرار گیرد. برای مزارع بزرگ می‌توان برق مصرفی را به صورت پلکانی و با قیمتی بالاتر از قیمت صادراتی برق کشور تامین کرد؛ با این قید که دستگاه‌های استخراج‌کننده، در محدوده ۴۰ روزه پیک مصرف برق کشور در تابستان، خاموش باشند.

۴ مقررات‌گذاری بر ICO و انتشار توکن

مشابه مقررات و الزاماتی که برای عرضه اولیه سهام شرکت‌ها در بورس (IPO) وجود دارد، باید برای عرضه اولیه رمزارز (ICO) شرایط ویژه‌ای اعمال گردد تا از کلاه‌برداری در این زمینه جلوگیری شود. بنابراین ضروری است که تنها در صورت برآورده کردن شرایطی مشخص، اجازه عرضه و تبلیغ عمومی به یک ICO داده شود. شرایط عرضه اولیه توکن‌ها که در پیش‌نویس بانک مرکزی ذکر شده است، می‌تواند مناسب باشد.

جمع‌بندی

اگرچه چالش‌ها و تهدیدهای بسیاری در حوزه رمزارزها برای اقتصاد کشور وجود دارد، اما بیشتر این چالش‌ها را می‌توان با تدوین مقررات مربوطه و نیز مدیریت صحیح، مرتفع نمود. در این راستا، مطالعات نشان می‌دهد که استفاده از رمزارزها در خریدوفروش کالا در داخل کشور باید ممنوع گردد، ولی در سطح بین‌الملل و در امور صادرات و واردات قابل استفاده است. در مقابل، افراد می‌توانند از این رمزارزها به عنوان سرمایه استفاده کنند. از طرف دیگر، باید نظارت کافی و دقیق بر صرافی‌ها و سایت‌های خریدوفروش رمزارزها صورت بگیرد و انتشار توکن ICO با رعایت قوانین ویژه‌ای انجام شود.

این مطالعه توسط اندیشکده تحقیقات راهبردی در سال ۱۳۹۸ انجام شده است.

بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن

۷

اقتصاد

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

علی ملک زاده، حسین عبداللهی

آثار دریافت مالیات بر عایدی سرمایه

بخشی از نتایج اعمال مالیات بر عواید سرمایه‌ای با توجه به تجربیات جهانی در بخش‌های مختلف اقتصاد به ویژه بخش مسکن عبارت‌اند از:

- **کنترل سوداگری و تورم:** دارایی‌هایی مانند مسکن شامل دو نوع تقاضای مصرفی و سرمایه‌ای هستند و در صورتی که تقاضاهای سرمایه در آن افزایش یابد و کنترل نشود، منجر به تورم افسارگسیخته می‌شود. در صورتی که نرخ مالیات بر عایدی سرمایه به اندازه‌ای باشد که سوداگری و خرید و فروش به قصد سرمایه‌گذاری هزینه بالایی داشته باشد، تقاضای سرمایه‌ای کاهش می‌یابد و موجب خروج سوداگران از بازار خواهد شد.

- **کنترل جریان نقدینگی و هدایت آن به سمت تولید:** تخصیص مالیات بر عایدی سرمایه، موجب این می‌شود که سرمایه‌گذاران به جای فعالیت سوداگرانه در بخش مسکن، سرمایه خود را به سمت فعالیت‌های مولد تولیدی هدایت ببرند.

- **کاهش فاصله طبقاتی در بلندمدت:** در اختیار داشتن سرمایه توسط صاحبان ثروت و تبادل آن بین خود این افراد باعث افزایش ثروت آن‌ها و افزایش فاصله طبقاتی با اقشار متوسط و کم درآمد می‌شود. حال با افزایش قیمت سرمایه و عدم دریافت مالیات، انگیزه سرمایه‌داران برای کسب سود از طریق افزایش سرمایه افزایش می‌یابد و بدین ترتیب، پولدارها پولدارتر و فقرا فقیرتر می‌گردند.

- **ایجاد رونق در اقتصاد و افزایش اشتغال:** با اخذ مالیات بر عایدی سرمایه سوداگران از این بازار خارج می‌شوند و تنها تولیدکنندگان واقعی که به سود متناسب و معقول راضی هستند در این بازار باقی می‌مانند؛ لذا تولید افزایش یافته و علاوه بر رونق اقتصاد، اشتغال نیز افزایش می‌یابد.

- **بهبود وضعیت اقتصادی خانوار از طریق کاهش سهم مسکن در سبد هزینه‌ها:** مسکن سهمی ۳۵ درصدی از سبد هزینه‌های خانوارها را به خود اختصاص داده است. با اخذ مالیات بر عایدی مسکن زمینه ثبات قیمت مسکن و کاهش هزینه‌های خانواده‌ها فراهم

جذابیت بازارهای غیر مولد از جمله بازار مسکن، باعث سوداگری سرمایه‌داران در این بازارها شده است که تبعاتی چون عدم رونق فعالیت‌های تولیدی را به همراه داشته است. وضع قانونی برای اخذ مالیات بر عایدی سرمایه راهکاری برای جلوگیری از این سوداگری است که می‌تواند اثراتی همچون «کنترل سوداگری و تورم»، «کنترل جریان نقدینگی و هدایت آن به سمت تولید» و «ایجاد رونق در اقتصاد و افزایش اشتغال» را به همراه داشته باشد. بررسی کشورهای توسعه یافته نشان‌دهنده این است که چنین قانونی در بیش از ۵۰ کشور توسعه یافته جهان در حال اجرا است و در ایران نیز با وجود اینکه در قوانین کشور سابقه داشته است، اما آخرین بار در سال ۱۳۹۳ طرح مالیات بر عایدی سرمایه نتوانسته است در مجلس رای بیاورد.

ضرورت و اهداف پژوهش

عدم رونق فعالیت‌های تولیدی، مشکلات اساسی را برای اقتصاد کشور به ویژه صاحبان کسب‌وکار به وجود آورده است. وجود موانع مختلف بر سر راه تولید و فراهم نبودن شرایط مناسب فضای کسب‌وکار از دلایل این مسئله است. از طرفی جذابیت بازارهای موازی تولید و غیرمولد عامل دیگری است که به این وضعیت دامن زده است. به عنوان نمونه در بازار مسکن که یک کالای اساسی برای اقشار مختلف جامعه به حساب می‌آید، رشد غیرمنطقی قیمت‌ها باعث نگرانی اقشار متوسط جامعه شده و دهک‌های پایین جامعه که اجاره‌نشین هستند را دچار مشکل کرده است. علاوه بر این، «اختصاص ۶۶ درصدی از خانه‌های ساخته شده طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ به تقاضای سرمایه‌ای»، «ایجاد حباب قیمتی در بخش مسکن»، «کاهش قدرت خرید مسکن» و «کاهش کیفیت ساخت و ساز و اتلاف منابع» از مسائلی هستند که اتخاذ سیاست‌های مناسب برای افزایش هزینه تقاضاهای سوداگرانه و هدایت سرمایه‌ها به سمت تولید را ضروری ساخته است. استفاده از اهرم‌هایی نظیر سیاست‌های مالیاتی که مالیات بر عایدی سرمایه از انواع آن است می‌تواند راهکاری برای حل این مشکلات باشد؛ که این پژوهش به بررسی ابعاد مختلف اجرای چنین طرحی می‌پردازد و برای طراحی قانون مورد نظر پیشنهاداتی را ارائه می‌دهد.

پیشنهادات پژوهش برای طراحی قانون مالیات بر عایدی سرمایه

با توجه به مطالعات کارشناسی، نظر دستگاه‌های مسئول و همچنین بررسی تجربیات جهانی، ضروری است ملاحظاتی در تصویب قانون مالیات بر عایدی سرمایه مورد توجه قرار گیرد که برخی از این موارد به شرح زیر است:

- ۱ قانون مالیات بر عایدی سرمایه باید شامل تمامی نقل و انتقال املاک شود؛
- ۲ واحد مسکونی اصلی افراد باید از مالیات معاف شود؛
- ۳ زمین‌های کشاورزی و اولین فروش ساختمان‌های نوساز (به شرطی که کمتر از ۵ سال از اخذ پروانه آن‌ها گذشته باشد)، باید از مالیات معاف شوند؛
- ۴ نرخ مالیات باید برای دوره‌های کوتاه‌مدت بالا باشد (مثلاً ۵۰ درصد) و برای دوره‌های بلندمدت مقدار کمتری (بین ۲۰ تا ۳۰ درصد) داشته باشد؛
- ۵ قیمت تمام دارایی‌ها باید هنگام تنظیم سند ثبت شود و در صورتی که این قیمت پایین‌تر از ۸۰ درصد میانگین ثبت شده در ماه منتهی به معامله باشد، ملاک میانگین قیمت خواهد بود؛
- ۶ در صورت انتقال بلاعوض ملک یا انتقال قهری (ارث)، انتقال جزو موارد مشمول این قانون نباشد؛
- ۷ در نهایت به جهت جلوگیری از فرار مالیاتی، باید اعطای وکالت برای نقل و انتقال املاک نیز در حکم نقل و انتقال محسوب گردیده و مشمول مالیات گردد.

جمع‌بندی

طبق آمار رسمی کشور ۶۶ درصد از خانه‌های ساخته شده بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ به تقاضای سرمایه‌ای اختصاص یافته است؛ این به معنی سوداگری قابل توجه در بازار مسکن است. در این پژوهش به این مسئله پرداختیم که راه‌حل جلوگیری از این سوداگری وضع قانونی جهت اخذ مالیات بر عایدی سرمایه است. برخی از ملاحظاتی که باید در قانون مورد نظر به آن‌ها توجه شوند عبارتند از: «معافیت واحد مسکونی اصلی، زمین‌های کشاورزی و اولین فروش ساختمان‌های نوساز از مالیات»، «متفاوت بودن نرخ مالیات کوتاه‌مدت و بلندمدت»، «لزوم ثبت قیمت دارایی‌ها هنگام تنظیم سند».

این مطالعه در شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی با همکاری علی ملک‌زاده و حسین عبدالهی در سال ۱۳۹۷ انجام شده است.

می‌شود و از سوی دیگر، این امر موجب افزایش تقاضا برای سایر کالاها و در نتیجه رونق اقتصادی خواهد شد.

تجربه برخی کشورها در اخذ مالیات بر عایدی سرمایه

مالیات بر عایدی سرمایه به‌عنوان یک پایه مالیاتی مؤثر از سال‌ها پیش در اکثر کشورهای توسعه‌یافته اخذ می‌شود. در حال حاضر قانون مالیات بر عایدی سرمایه در بیش از ۵۰ کشور توسعه‌یافته جهان در حال اجرا است. برخی از تجارب این کشورها در ادامه بیان خواهد شد.

- **انگلستان:** رشد سریع ارزش ملک پس از جنگ جهانی دوم و احتکار املاک توسط سوداگران، موجب معرفی سیستم مالیات بر عایدی سرمایه در سال ۱۹۶۵ در انگلستان شد. در این کشور نرخ مالیات برای خانه‌های دوم به بالا بین ۱۸ تا ۲۸ درصد و برای سایر سرمایه‌ها بین ۱۰ تا ۲۰ درصد است.
- **آمریکا:** مالیات بر عایدی سرمایه از سال ۱۹۱۳ در آمریکا کسب می‌شود. نرخ مالیات بر عایدی سرمایه در آمریکا متناسب با میزان حقوق افراد و تعداد افراد خانواده تعیین می‌شود و از صفر درصد برای افراد با درآمد کمتر تا ۲۰ درصد برای افراد با درآمد بالا متغیر است.
- **کانادا:** در کانادا مالیات بر عایدی سرمایه بر فروش دارایی‌هایی مانند سهام، اوراق قرضه، املاک و مستغلات اعمال می‌شود و به صورت عمومی معادل ۵۰ درصد است.
- در کشورهای مانند فرانسه، ترکیه، ژاپن، اسپانیا، آلمان، مالزی و پرتغال مالیات بر عایدی سرمایه (علی‌الخصوص مسکن) با قوانین کامل‌تر و پیچیده‌تری اخذ می‌گردد که بیان آن‌ها در این مجال نمی‌گنجد.

پیشینه توجه به مالیات بر عایدی سرمایه در قوانین کشور

مالیات بر عایدی سرمایه در سال‌های ۱۳۴۵ و ۱۳۶۶ در بندهایی از قوانین مربوط به املاک یا مالیات مورد توجه بوده است. اما در سال ۱۳۸۰ بندهای مربوط به مالیات بر املاک از قانون حذف شده است. در سال ۱۳۹۱ نیز در لایحه تقدیم شده به مجلس توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی، مجدداً مالیات بر عایدی سرمایه مورد توجه قرار گرفت اما در سال ۱۳۹۳ نمایندگان مجلس به مالیات بر عایدی سرمایه رأی منفی دادند.

بخش دوم: پژوهش‌های منتخب جهت چاپ در فصلنامه

پژوهش‌های این بخش پس از خلاصه‌سازی و درج در سایت، برای انتشار در فصلنامه نیز انتخاب شده‌اند. برای انتخاب پژوهش‌های فصلنامه از سازوکار زیر استفاده شده است:

- کلیه پژوهش‌هایی که امتیاز ارزیابی ۴ و ۵ بدست آورده‌اند انتخاب شدند مگر آنکه بعضی از اندیشکده‌ها به دلایلی (از قبیل محرمانگی و...) خواستار عدم انتشار برخی از پژوهش‌هایشان در فصلنامه باشند.
- پژوهش‌های با امتیاز ارزیابی ۳ که راهکارها و پیشنهادهای ملموس، مرتبط و قابل اجرایی داشتند، انتخاب شدند.

طبق این سازوکار از میان ۸۵ پژوهش خلاصه‌شده در فصل پاییز، تعداد ۴۱ پژوهش از ۲۳ اندیشکده برای فصلنامه انتخاب شدند. با توجه به انتخاب ۷ پژوهش از فصلنامه برای رویداد و معرفی آن در بخش قبل، در ادامه چکیده ۳۴ پژوهش باقیمانده از فصلنامه مرور می‌گردد:

رویداد ملی پیچ خط مشی

۸

موسسه راهبران ایده برتر پیچ خط مشی

حکمرانی

پیچ خط مشی یک رویداد حل مسئله مبتنی بر جمع‌سپاری است که با ایجاد فضای تعاملی بین نخبگان مردمی و مسئولان کشور، علاوه بر حل مسائل مختلف، زمینه را برای ظهور و بروز استعدادهای نخبگان در فضای عمومی فراهم می‌نماید. در این رویداد مسائل و مشکلات سازمان‌ها و نهادها به شیوه فراخوان اعلام می‌شود و شرکت‌کنندگان طی دو مرحله به ارائه راهکار، تدوین خط مشی و خلاصه سیاستی می‌پردازند و در این میان از کارگاه‌های آموزشی، مربیان مجرب و حضور نهادهای دولتی و عمومی مسئول بهره می‌برند. خلاصه‌های سیاستی ارائه‌شده در این رویداد مبتنی بر مدل جامع بوم خط مشی تولید می‌شوند.

تحلیل برخی علل و راهکارهای کاهش حجم بالای پرونده‌های دادگستری

۹

اندیشکده محتّا، شبکه کانون‌های تفکر ایران

حکمرانی

افزایش حجم ورودی پرونده‌های قضایی به دادگاه‌ها یکی از معضلات اصلی دستگاه قضایی طی سال‌های اخیر بوده است. بررسی‌های کارشناسی حاصل از تحقیقات میدانی و مطالعات نظری نشان می‌دهد که مسائلی از جمله «به رسمیت شناختن و اعتبار اسناد عادی و دست‌نویس»، «ضعف رویه رسیدگی به دعاوی چک در دادگاه‌های حقوقی»، «عدم وجود سازوکار احراز صلاحیت شهود و به تبع آن طرح دعاوی واهی به واسطه تمسک به شهادت دروغ» و «افزایش اختلافات ارجاعی به دادگاه‌ها به دلیل عدم توسعه سازوکارهای نوین حل اختلاف» مهم‌ترین دلایل افزایش حجم پرونده‌های ورودی به دادگاه‌ها و انباشت پرونده‌ها است.

طراحی الگوی اصلاح قانون صدور چک

۱۰

محمد نوری

اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

حکمرانی

طبق آمارهای رسمی کشور، حجم بسیار بالایی از منابع مالی با استفاده از چک جابه‌جا می‌شود. اما نقطه ضعف‌های موجود در قوانین مربوطه، آن را به یکی از مشکلات اساسی در کسب‌وکار و تبدیل کرده است. درصد بالایی از پرونده‌های قضایی مربوط به چک برگشتی بوده که علت آن عدم نظارت مناسب بر روی صدور دسته چک‌ها، توسط بانک مرکزی است. صدور چک تنها مبتنی بر یک برگه کاغذ است و در صورت از بین رفتن یا گم شدن این برگه دیگر قابل وصول نخواهد بود. طبق طرح «اصلاح قانون صدور چک» استفاده یک سامانه یکپارچه تحت نظر بانک مرکزی هم نظارت بر روی صدور برگه‌های چک افزایش می‌یابد و هم امکان ثبت مشخصات چک فراهم می‌شود.

آسیب‌شناسی مسئله اسناد غیررسمی و ارائه راه‌کارهای مبتنی بر آن

۱۱

حکمرانی

اندیشکده محققان (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

حسین مظفری

اسناد و معاملات غیررسمی همواره معضلات فراوانی در ایران به همراه داشته است. این اسناد به علت عدم ثبت در دفاتر رسمی، امکان بازیابی ندارند و بر خلاف اسناد رسمی، در صورت سرقت یا از بین رفتن نسخه المثنی آن صادر نمی‌شود. همچنین مشخصات دقیق مانند مرز و اندازه اراضی در آن‌ها ذکر نمی‌شود که خود می‌تواند اختلافات فراوانی به وجود آورد. این اسناد، بستر مناسبی برای فعالیت کلاهبرداران و زمین‌خواران در کشور ایجاد می‌کند. بنابراین باید در آینده طبق فرآیندهای اصولی، اعتبار این‌گونه اسناد در مراجع قانونی لغو شود تا ضعف اساسی نظام حقوقی-قضایی کشور از بین رفته و از مالکیت املاک در کشور صیانت شود.

پویش شفافیت داوطلبانه

۱۲

حکمرانی

اندیشکده شفافیت برای ایران

اندیشکده شفافیت برای ایران، پویش شفافیت داوطلبانه مجلس شورای اسلامی را با هدف ترویج و گفتمان‌سازی درباره شفافیت و نقد محرمانگی داده‌های عمومی و حاکمیتی، برای نخستین بار در سال ۴۹ کلید زد. سال ۸۹ نیز پویش دیگری شکل گرفت. این اقدام در مدت کوتاهی تبدیل به موج پیش‌رونده‌ای شد که دربرگیری وسیعی را در شبکه‌های اجتماعی در بجهت انتخابات داشت. با محمدحسین مرادی، مسئول گروه مجلس اندیشکده شفافیت برای ایران، در این گفت‌وگو از آغاز، روند و چشم‌اندازهای این پویش صحبت کرده‌ایم.

مفاهیم و مبانی پشتیبان تدوین نظام جامع رصد اجتماعی

۱۳

حکمرانی

شرکت تترا

احمد پورحیدر، امیررودی

رصد اجتماعی از ملزومات غیرقابل‌انکار مدیریت اجتماعی و تصمیمات خرد و کلان در زمینه‌های مختلف جامعه است. این رصد، اثر بخشی و کیفیت اجرای تصمیمات اتخاذی را به عنوان بازخورد ارائه می‌دهد تا اصلاحات و تصمیمات بعدی با توجه به این نتایج گرفته شود. فرآیند رصد اجتماعی شامل مراحل تولید داده، ذخیره‌سازی و انجام تحلیل بر اساس داده‌ها است. با وجود اجرایی شدن این فرآیند در سال‌های اخیر در ایران، نواقصی مانند کیفیت نامناسب داده‌ها، عدم رعایت محرمانگی و نگهداری داده‌ها و عدم استفاده از روش‌های جدید داده‌کاوی به وضوح قابل رؤیت است.

طراحی الگوی اعتباردهی به مصرف‌کننده با استفاده از کارت اعتباری

۱۴

پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

اقتصاد

یکی از راهکارهای مقابله با رکود و مدیریت درآمد خانوارها، اعطای اعتبار مصرف‌کننده با تکیه بر کارت‌های اعتباری است. اما سیاست‌های بکاررفته به منظور تأمین مالی مصرف‌کننده از طریق کارت اعتباری چندان نتیجه‌بخش نبوده و سهم کارت اعتباری از پرداخت‌های سال گذشته کشور، تنها یک درصد بوده است. از جمله موانعی که سر راه استقبال از کارت اعتباری می‌شود می‌توان به عدم وجود درک درست از کارت اعتباری توسط بانک‌ها و معادل دانستن آن با تسهیلات خرد، نداشتن جذابیت اقتصادی کافی برای بانک‌ها، ضعف زیرساخت‌های مقرراتی، ضعف دستورالعمل اجرایی صدور و راهبری کارت اعتباری و ... اشاره نمود.

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور از منظر محورهای تصمیم‌گیری

۱۵

سیدعباس پرهیزکاری

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

اقتصاد

در حال حاضر لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ توسط دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه شده است. اگرچه فروش و صادرات نفت ایران، به دلیل اعمال تحریم‌های جدید، در دو سال اخیر با محدودیت‌های جدی مواجه بوده است، اما فرض شده است که حدود ۱۱ میلیارد دلار از این طریق حاصل می‌شود. از طرف دیگر، برآوردهای قابل توجهی در زمینه منابع حاصل از انتشار اوراق بهادار و فروش دارایی‌های مالی منقول و غیرمنقول دولت در نظر گرفته شده است. استقراض ۱۶٪ از سهم صندوق توسعه ملی و فقدان ساختار مشخص برای خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی، از دیگر نواقص این لایحه است.

سناریوهای تعامل ایران با FATF

۱۶

عارف حسین زاده

پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت

اقتصاد

هم‌اکنون نام ایران در لیست کشورهای غیرهمکار FATF، تعلیق شده و مجمع FATF اعلام کرده است که در صورت پذیرش اجرای ۱۴ بند، نام ایران را از این لیست خارج می‌کند. طبق بررسی‌ها، وجود کشورهای مخالف ایران مانند آمریکا و رژیم صهیونیست در اعضای مجمع FATF، خروج ایران از لیست کشورهای غیرهمکار، حتی با تصویب و اجرای برنامه اقدام، ممکن نیست. همچنین تعهد ایران برای شفافیت تبادلات مالی در صورت پذیرش، ریسک شناسایی مسیرهای دورزدن تحریم‌های کشور را افزایش می‌دهد و پیوستن به کنوانسیون TFC افزایش فشارهای آمریکا و متحدان را به بهانه حمایت ایران از تروریسم به دنبال دارد.

تشدید مشکلات بازار مواد غذایی و تولیدکنندگان در صورت تشکیل وزارت بازرگانی و حفظ ارز ۴۲۰۰ تومانی

۱۷

پوریا فتحعلی

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)

اقتصاد

قانون تمرکز وظایف و اختیارات بخش کشاورزی در وزارت جهاد کشاورزی از سال ۲۹۳۱ به اجرا درآمده است و تاکنون تاثیرات مثبت بسیاری بر اقتصاد کشور در حوزه کشاورزی داشته است؛ به طوری که پس از تشدید تحریم‌های اقتصادی، نرخ رشد اقتصادی فقط در بخش کشاورزی مثبت بوده است. از طرف دیگر، طرح تشکیل وزارت بازرگانی در سال‌های اخیر که با هدف بهبود و ساماندهی شبکه توزیع مطرح شده است، به معنای لغو این قانون خواهد بود. این در حالی است که تخصیص ارز ترجیحی به واردات کالاهای اساسی باعث ایجاد رانت ارزی شده و علت اصلی نابسامانی بازار مواد غذایی شناخته می‌شود.

پایگاه مقاومتی نیوز

۱۸

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اقتصاد

میرهادی رهگشای، سردبیر مقاومتی نیوز، این سایت را بازوی رسانه‌ای شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی معرفی می‌کند که گفتمان‌سازی حول اقتصاد مقاومتی را از طریق نهادهای علم‌محور و اندیشکده‌ای پیش می‌برد. رهگشای در این گفت‌وگو پیرامون سازوکار تولید محتوا در سایت مقاومتی نیوز و جایگاه این سایت در منظومه فعالیت‌های شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی صحبت کرده است.

ارائه سازوکار استفاده از الگوی پیشرفته پیمان‌های پولی در تعاملات ارزی بین‌المللی

۱۹

حسین عطااللهی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اقتصاد

استفاده از ارزهای بین‌المللی نظیر دلار در معاملات تجاری، زمینه تحریم‌های پولی و بانکی توسط آمریکا را فراهم می‌کند. در این شرایط کشورها به پیمان‌های دوجانبه مالی روی می‌آورند. اما «نوسانات نرخ ارز» یکی از مشکلاتی است که پیمان‌های دوجانبه مالی بین‌المللی را با مشکلات جدی مواجه می‌کند. لذا می‌توان با استفاده از یک سیستم «حسابداری یورویی»، شرایطی را فراهم کرد که معاملات تجاری با استفاده از پول ملی طرفین صورت بپذیرد، اما به دلیل استفاده از یورو به عنوان یک ارز واحد در محاسبات حسابداری، اثر نوسانات نرخ ارزی از بین برود.

مطالعه تطبیقی جنگ‌ها و بحران‌های ارزی در جهان

۲۰

مهناز رحیمی

اندیشکده یقین

اقتصاد

جنگ ارزی با هدف کاهش ارزش پولی کشورها به دنبال ضربه زدن به اقتصاد آن‌ها است. با بررسی تجربیات برخی از کشورهای دنیا در مواجهه با جنگ ارزی می‌توان «افزایش بدهی‌های ارزی»، «افزایش سرمایه‌گذاری خارجی» و «کسری حساب‌های جاری» را عواملی دانست که اقتصاد کشورها را در مواجهه با جنگ ارزی با خطر جدی رو به رو می‌کند. جنگ ارزی گاهی می‌تواند ارزش پول را طی چند ماه (جنگ ارزی سال ۱۹۳۱ آمریکا و چین) و حتی چند روز (جنگ ارزی سال ۱۹۳۱ آمریکا علیه ایران) تا بیش از ۴۰ درصد کاهش دهد.

ارزیابی و تجارب حذف چهار صفر از پول ملی

۲۱

اندیشکده برهان انقلاب اسلامی

اقتصاد

طرح سیاست «حذف چهار صفر از پول ملی» بحث‌های زیادی را به وجود آورده است. اگرچه هدف از این سیاست ارتقای ارزش پول ملی اعلام شده است اما به نظر می‌رسد هزینه‌های غیرمستقیم و هزینه‌های اجتماعی آن به درستی برآورد نشده باشد. به علاوه، نداشتن تورم چند رقمی و نیز حاد نبودن وضعیت فعلی استفاده از اسکناس‌های موجود، نشانگر این است که اقتصاد کشور از شرایط کافی برای اجرای این طرح برخوردار نیست. از طرفی دیگر حذف چهار صفر از پول ملی نه تنها باعث کاهش هزینه‌های چاپ اسکناس نمی‌شود، بلکه هزینه تولید پول اعشاری را نیز تحمیل می‌کند.

بررسی دیپلماسی اقتصادی جمهوری اسلامی ایران

۲۲

مختار صالحی

موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد

اقتصاد

دیپلماسی اقتصادی کشور طی سال‌های بعد از انقلاب با توجه با دیدگاه‌های دولت‌های مختلف به مسئله جهانی شدن و ارتباطات بین‌المللی همواره جایگاهی نوسانی داشته است. در این سال‌ها همواره ناسازگاری بین مسائل سیاسی و اقتصادی در سیاست‌های خارجه کشور با غلبه مسائل سیاسی مانعی برای رشد دیپلماسی اقتصادی کشور بوده است. «تنش‌زدایی با نظام بین‌الملل در دولت سازندگی»، «چندجانبه‌گرایی و تعاملات دوجانبه با قدرت‌های اقتصادی در دولت اصلاحات»، «تعاملات اقتصادی دوجانبه با کشورهای در حال توسعه در دولت مهرورزی» و «افزایش روابط خارجی و کاهش تنش در سطح بین‌الملل در دولت اعتدال» از جمله اقدامات دولت‌های پس از انقلاب در راستای بهبود دیپلماسی اقتصادی هستند.

بررسی و تحلیل تعامل میان ایران و گروه ویژه اقدام مالی (FATF)

۲۳

جواد سلیمان پور

اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر

انرژی

صادرات گاز طبیعی به دلیل بلندمدت بودن قراردادهای، باعث ایجاد روابط پایدار و افزایش قدرت چانه‌زنی با کشورهای مقصد می‌شود. با توجه به اینکه دو کشور روسیه و ایران بیشترین ذخایر گاز طبیعی را در جهان در اختیار دارند، بنابراین راهبردهای روسیه در تعیین راهبردهای ایران تاثیرگذار خواهند بود. روسیه به دنبال توسعه بازارهای صادرات گاز در اروپا و چین است و با تکیه بر تنوع مسیر صادرات و تنوع سبب صادراتی، این اهداف را پیش می‌برد. اروپا بازار مشترک ایران و روسیه است و ورود ایران به این بازار باعث افزایش قدرت سیاسی ایران در اروپا خواهد شد.

الگوی کاهش خام‌فروشی از مسیر احداث پتروپالایشگاه مبتنی بر قانون جدید مجلس

۲۴

سیدحسن محفوظی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

انرژی

پیش‌نویس آیین‌نامه اجرایی قانون «حمایت از توسعه صنایع پایین‌دستی نفت خام و میعانات گازی با استفاده از سرمایه‌گذاری مردمی»، توسط وزارت نفت آماده شده و در حال بررسی است. از مزایای این قانون می‌توان به «اعطای تنفس خوراک به واحدهای راه‌اندازی شده»، «فراهم کردن شرایط تامین مالی از طریق منابع مردمی و نقدینگی موجود در کشور»، «تاکید بر تولید فرآورده از طریق واحدهای پتروپالایشگاهی» و «اجازه صادرات فرآورده به بخش خصوصی» اشاره کرد. همچنین، این قانون زمینه را برای خصوصی‌سازی واقعی و اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی هموار می‌نماید، اما لازم است برای بهبود این قانون مواردی به پیش‌نویس آیین‌نامه اضافه گردد.

پیشنهاد اقدامات راهبردی برای تحقق اقتصاد مقاومتی در بخش انرژی

۲۵

احسان امیدی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

انرژی

در جهان به صورت کلی در بخش انرژی رویکردهای مختلفی از جمله انرژی به عنوان سوخت فعالیت‌های اقتصادی، انرژی به عنوان ماده خام و خوراک زنجیره ارزش، انرژی به عنوان کشنده صنعت، انرژی به عنوان تامین کننده درآمدهای ارزی و انرژی وجود دارد. سیاست‌گذاری‌های ایران در زمینه انرژی هدف‌های یکپارچه ندارد و مبنای توسعه در اغلب موارد بر روی صادرات نفت خام متمرکز بوده است. این موارد منجر به هدر رفت این سرمایه ملی شده است. به همین علت سیاست‌گذاری‌ها در جهت استفاده از نفت به عنوان ماده خام زنجیره ارزش و سوخت فعالیت‌های اقتصادی و استفاده از موقعیت جغرافیایی کشور به منظور توسعه تجارت منطقه‌ای انرژی باید تغییر کنند.

کنفرانس دوسالانه اقتصاد آب

۲۶

مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران

کشاورزی و آب

کنفرانس دوسالانه اقتصاد آب با رویکرد فراهم نمودن زمینه‌های معرفی و به کارگیری مناسب‌تر از ابزارها و راهکارهای اقتصادی جهت مواجهه با کم‌آبی و بهره‌برداری مطلوب‌تر از منابع آبی، اقدام به فراخوان مقاله و ارائه مقالات منتخب می‌نماید. افزایش بهره‌وری، تخصیص بهینه منابع، بهبود و توسعه محیط کسب و کار، مدیریت تقاضا و مصرف، و مسائل زیست‌محیطی در حوزه آب و منابع آبی از جمله مهم‌ترین محورهای این کنفرانس هستند.

بررسی تجربه تاریخی کشورهای منتخب در مدیریت بحران منابع آب در بخش کشاورزی

۲۷

محمد رضا بلالی

مطالعات راهبردی کشاورزی و آب اتاق ایران

کشاورزی و آب

به منظور کنترل و مدیریت بحران منابع آب که در سال‌های اخیر گریبان‌گیر کشور شده است، وضعیت کشورهایی که با بحران منابع آب دچار بوده‌اند، از جمله کشورهای چین، فرانسه، اسپانیا و ایالات کالیفرنیا و تگزاس آمریکا مورد بررسی قرار گرفتند. با در نظر گرفتن ویژگی‌های اقلیمی، اقتصادی و اجتماعی در این کشورها و بررسی برنامه‌ها و استراتژی‌هایی که برای مدیریت و کنترل بحران منابع آب تدوین کرده‌اند و با توجه به سهم زیاد بخش کشاورزی در منابع آب مصرفی در ایران مجموعه‌ای از استراتژی‌ها در این زمینه تدوین شده‌اند. مهم‌ترین آن‌ها استراتژی‌هایی برای مدیریت تقاضا، بهبود انتقال آب، افزایش عرضه و استفاده مجدد از منابع آبی هستند.

بررسی الزامات و سازکارهای همگرایی علویان و اسلام‌گرایان سنی ترکیه

۲۸

محمد هادی معصومی زارع

اندیشکده مرصاد

سیاست خارجی

بهبود روابط جمهوری اسلامی ایران و ترکیه، به عنوان دو قدرت مهم در منطقه بسیار ضروری است. جامعه علویان با جمعیت ۱۱ تا ۲۲ میلیون نفر به عنوان بزرگترین اقلیت عقیدتی در منطقه، می‌تواند بهترین گزینه برای هم‌پیمانی در ترکیه باشد. بنابراین همراهی استراتژیک جمهوری اسلامی ایران با اسلام‌گرایان سنی به منظور ساخت ائتلاف بین اسلام‌گرایان و جامعه علویان ترکیه رویکردی مناسب خواهد بود. البته به علت سرکوب‌های همیشگی و تاریخی، این جامعه نقش کم‌رنگی در اقتصاد و سیاست‌های ترکیه داشته و همواره به انزوا کشیده شده است. با وجود افزایش فرصت‌ها برای این جامعه، به منظور دستیابی به هدف مذکور سیاست‌های مناسب در جهت ارتقای جایگاه این جامعه حیاتی خواهد بود.

تدوین سناریوهای محتمل بازی آمریکا با برجام و بررسی الزامات آن‌ها

۲۹

اندیشکده راهبردی تبیین

سیاست خارجی

زمان تصمیم‌گیری مجدد ایالات متحده آمریکا در قبال برجام اردیبهشت‌ماه است. بر اساس رفتار آمریکا در قبال برجام، جمهوری اسلامی ایران لازم است اقدامات مناسبی را پیش بگیرد، چرا که این تصمیم روی سایر موضوعات مرتبط مانند توان موشکی و سیاست‌های منطقه‌ای تأثیر گذار است. محتمل‌ترین حالت‌ها، حالت‌هایی هستند که ایالات متحده آمریکا از برجام خارج نمی‌شود و ممکن است سیاست‌های تمدید تعلیق تحریم‌های هسته‌ای یا عدم تمدید و وضع تحریم‌های جدید یا وضع تحریم در حوزه‌های جدید را در پیش گیرد. در صورت خروج ایالات متحده آمریکا از برجام، جمهوری اسلامی ضمن پیگیری حقوقی، روابط خود را با چین و روسیه مستحکم کند و در صورت عدم همکاری اروپا فعالیت‌های هسته‌ای خود را بدوم محدودیت از سر گیرد.

نگاشت وضعیت اکوسیستم کارآفرینی کشور

۳۰

امیر رودی، محمدرضا میر

شرکت تترا

علم و فناوری

اکوسیستم کارآفرینی ایران نسبت به اکوسیستم کارآفرینی غرب از تنوع کمتر بازیگران و نقش‌ها برخوردار است و به تبع آن پیچیدگی کمتری نسبت به آن دارد. نقش‌های فعال در اکوسیستم کارآفرینی ایران را می‌توان به سه دسته نهادهای دولتی و حاکمیتی، نهادهای زیرساختی اقتصادی و علمی و نهادهای فعال در بالای هرم اکوسیستم تقسیم کرد. با نگاشت نقشه اکوسیستم کارآفرینی ایران به این نکته پی می‌بریم که ارتباطات درونی نهادهای زیرساختی با یکدیگر زیاد و بین نهادهای زیرساختی و نهادهای بالایی هرم اکوسیستم بسیار اندک است که این یعنی سرمایه‌های موجود به جای سرازیر شدن در فضای کارآفرینی کشور، بین نهادهای زیرساختی در حال تبادل است.

بررسی موانع و راهکارهای ایجاد و توسعه کسب و کارهای نوپا و شرکت‌های دانش بنیان در ایران

۳۱

پریسا علیزاده، سهیلا خردمندنیا

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

علم و فناوری

موانع و مشکلات متعدد و متنوعی بر سر راه راه‌اندازی و رشد کسب و کارهای نوپا و شرکت‌های دانش بنیان در کشور وجود دارد. این مشکلات را می‌توان در دو سطح کلان و خرد بررسی کرد. از جمله مسائل کلان می‌توان به «نبود نگاه استراتژیک»، «ضعف نظام آموزش و سرمایه انسانی» و «مسائل مرتبط با چندنرخ بودن ارز» اشاره کرد. مهم‌ترین مشکلات سطح خرد را نیز می‌توان مواردی چون «بیمه»، «مالیات و گمرک»، «نظام تأمین مالی، مسائل بانکی و ارز»، «مجوزدهی و نظارت»، «ایجاد بازار و تقاضا» و «نظام مالکیت فکری» دانست.

دستاوردها، چالش‌ها، بحران‌ها و پیش‌بینی‌های آموزش عالی

۳۲

حسین نصیری

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

آموزش

آموزش عالی کشور با چالش‌ها، بحران‌ها و ظرفیت‌های گوناگونی روبه‌رو است که بی‌توجهی به هر یک از موارد می‌تواند چالش را به بحران، بحران را به معضل عمیق‌تر و فرصت‌های موجود در ظرفیت‌ها را از بین برده و به چالش تبدیل کند. در این میان توجه و پرداختن به اهرم‌های اصلی از اهمیت بیشتری برخوردار است. همچنین نحوه برخورد با هر چالش یا ظرفیت باید متناسب با آن باشد تا حداکثر بهبود و بهره‌وری حاصل شود. نحوه برخورد و واکنش می‌تواند در یکی از سه دسته شامل دستور کار اجرایی، سیاست‌پژوهی و گفت‌وگو سازی قرار گیرد.

نحوه مواجهه نظام آموزشی کشور با ویروس کرونا

۳۳

موسی بیات، حسین نصیری

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

آموزش

در پی شیوع ویروس کرونا در ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش کشور توصیه‌هایی مبنی بر پرهیز از حضور در مراکز تجمع و رعایت حداقل فاصله یک متری افراد با یکدیگر تاکید دارد. این در حالی است که این توصیه‌ها در صورت عدم تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها، در فضای کلاس درس عملی نخواهد بود. چراکه جمعیت ۵٫۶۱ میلیون نفری دانش‌آموزان و دانشجویان از ابتلا به ویروس کرونا مصون نبوده و زمینه برای شیوع بیشتر این ویروس را فراهم می‌کنند. لذا لازم است که مدارس و دانشگاه‌ها تعطیل شده و یادگیری از طریق فضای مجازی و صداوسیما پیگیری شود.

دغدغه‌ها و راهکارهایی پیرامون مساله آموزش مجازی و تصمیمات وزارت آموزش و پرورش

۳۴

محمد آزین

موسسه مطالعات راهبردی تعلیم و تربیت برهان

آموزش

با توجه به تعطیلی مدارس در شرایط همه‌گیری ویروس کرونا، تعلیم و تربیت بیش از پیش باید مورد توجه سیاست‌گذاران قرار گیرد. این موضوع فرصتی کم‌نظیر برای رشد زیست‌بوم آموزش مجازی در کشور فراهم می‌آورد که تصمیمات فعلی و اجبار مدارس به استفاده از پیام‌رسان‌هایی خاص این روند را مختل کرده است. این پیام‌رسان‌ها ظرفیت ایجاد امکانات مورد نیاز برای برقراری کلاس‌های درس را نداشته و مناسب شرایط سنی دانش‌آموزان در بعضی مقاطع تحصیلی ندارند. لذا ضمن ایجاد آسیب‌های فراوان، با انحصارگرایی ایجاد شده فرصت برای محصولات و ابزارهای مناسب آموزش مجازی محدود می‌شود.

بررسی تاثیر شیوع ویروس کرونا بر امید اجتماعی

۳۵

مجید اسدپور

مرکز پژوهشی آرا

اجتماعی و فرهنگی

شیوع ویروس کرونا در ایران باعث ایجاد ترس و دلهره در میان مردم شده است. در کنار این ترس و دلهره که طبیعی بوده و تاحدودی برای پیشگیری از ابتلا لازم است، بازار شایعات پراکنده نیز به همراه عملیات جنگ روانی هدفمند رونق گرفته است. این روند، کاهش امید اجتماعی و تاب‌آوری و افزایش برخی بیماری‌های روانی را موجب می‌گردد. اما این تهدید می‌تواند با اتخاذ سیاست‌های مناسب به یک فرصت برای ارتقا امید اجتماعی تبدیل شود. حاکمیت، گروه‌های مرجع و مردم سه کنشگر اصلی این سیاست‌ها هستند که باید با یکدیگر همکاری و مشارکت کافی داشته باشند.

آسیب‌شناسی مرکز فرماندهی و کنترل ناجا با رویکرد حکمرانی داده محور

۳۶

فرزاد حجتیان مقدم

اندیشکده محتّا (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

دفاع و امنیت

مرکز فرماندهی و کنترل (مرفوک) در ناجا وظیفه پردازش و تحلیل داده‌ها و اطلاعات ورودی از جمله کارکنان، تجهیزات و تأسیسات نظامی را دارد. این مرکز در ایران آسیب‌های رویکردی، ساختاری-مدیریتی، زیرساختی دارد. از جمله مهم‌ترین این آسیب‌ها، رویکردهای بسته، غیر مردمی و متکی به سایر نهادها و همچنین تنزل جایگاه و فعالیت‌ها از سطح راهبردی به عملیاتی است. از طرف دیگر به علت استفاده از زیرساخت‌های فناوری و سخت‌افزاری قدیمی، تکنیک‌های جدید و سامانه‌های هوشمند برای تحلیل داده امکان پذیر نیست. بنابراین با کاهش وابستگی و انجام اصلاحات ساختاری می‌توان بهبود عملکرد این مرکز را شاهد بود.

مجله ناورد

۳۷

اندیشکده مُمتن (موسسه مطالعات و تحلیل‌های نظامی)

دفاع و امنیت

«ناورد»، مجله‌ای الکترونیکی است که با شعار «دانش نظامی برای همه» توسط سایت میلیتاری منتشر می‌شود. شماره پنجم این گاهنامه، بهمن ۸۹ با گزارش ویژه‌ای مربوط به سردار قاسم سلیمانی منتشر شده است. وجه تمایز ناورد را می‌توان رویکرد صرفاً نظامی آن دانست. دلایل اتخاذ چنان رویکردی و ضرورت انتشار چنین مجله‌ای در فضای وب را با حجت‌الاسلام سید محمد شریفی، عضو هیئت رئیسه اندیشکده ممتن، به گفت‌وگو نشسته‌ایم.

ابعاد نظامی-راهبردی همه‌گیری کرونا

۳۸

اندیشکده مُمتن (موسسه مطالعات و تحلیل‌های نظامی)

دفاع و امنیت

هماهنگی و تنیدگی ابعاد بیولوژیک، اقتصادی و عملیات روانی در اقدامات آمریکا بلافاصله پس از شروع شیوع ویروس کرونا، به گونه‌ای است که می‌توان آن را تحت عنوان جنگ زیست-روانی مورد بررسی قرار داد. بنابراین دانستن اینکه ویروس کرونا منشاء طبیعی دارد یا ساخته دست بشر است، اولویت کشور محسوب نمی‌شود. عملیات زیست-روانی آمریکا علیه ایران را می‌توان در چهار محور اصلی؛ تشدید فشارهای تحریم بر اقتصاد و سیاست، فعالیت در حوزه انتشار اخبار جعلی و ایجاد وحشت، ایزوله سیاسی و تجاری ایران با ایجاد فشارهای روانی درخصوص بحران کرونا و سنگ اندازی در مسیر مبارزه ایران با کرونا دسته‌بندی کرد.

بررسی و تحلیل مواجهه ایران از منظر ارتباطی و رسانه‌ای با ویروس کرونا

۳۹

فاطمه نوری راد، وحید شاه حسینی

مرکز پژوهشی آرا

سلامت

با شیوع ویروس کووید-۹۱ در کشور، تناقضات بسیاری در ارائه آمار و اطلاعات در سطح کشور آشکار گردید. نبود یک ستاد مرکزی ارائه آمار و اطلاعات مبتلایان به این ویروس در کشور موجب گردید که افراد غیرمعتبر آمارها و اطلاعات عینی خود را در فضای مجازی پخش کنند و اطلاعات رسمی کشور نادرست قلمداد شوند. از طرفی دیگر، سیاست‌های رسانه‌های داخلی در خصوص مخاطب‌شناسی و نحوه ارائه اطلاعات، با نواقص بسیاری مواجه است. همچنین از دست رفتن اعتماد مردم به رسانه ملی در پی اتفاقات اخیر کشور، باعث شده است که مردم به منابع خبری غیررسمی در فضای مجازی، روی آورند.

بسته‌سیاستی مقابله با کرونا ویروس در کشور

۴۰

آرمان رضایتی، الیاس هادی راد

پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت

سلامت

با ورود کرونا ویروس به کشور، از اوایل اسفندماه و با توجه به سطح بالای همه‌گیری ویروس، نگرانی‌های زیادی پیرامون چگونگی مدیریت وضع کنونی و کاهش تبعات آن به وجود آمده است. با توجه به اینکه عوامل بسیاری می‌توانند بر میزان سرعت شیوع این ویروس موثر باشند، لذا لازم است تدابیر مدیریتی و سیاست‌ها با لحاظ نمودن این عوامل تدوین گردند. از جمله این عوامل می‌توان به تراکم جمعیت در استان، فاصله استان از مرکز شیوع، میزان اعمال قرنطینه، و جنسیت، سن و وجود بیماری‌های زمینه‌ای افراد مبتلا اشاره نمود.

مدل گسترش ویروس کرونا و پیش‌بینی سناریوهای ممکن

۴۱

مهدی عبدالحمید

آزمایشگاه حکمرانی اجتماعی احسان

سلامت

به منظور کنترل شیوع ویروس کرونا در استان تهران، می‌توان از مدل شبیه‌سازی عامل محور در فضای نت‌لوگو استفاده کرد. با توجه به اینکه رفتار انسان‌ها بیشترین نقش را در شیوع این ویروس دارد، لذا در راستای مدیریت رفتارهای پرخطر، سناریوهایی بر پایه نرخ سرایت، نرخ بازتولید، میزان حرکت عامل‌ها و اعمال قرنطینه خانگی طراحی می‌گردد. این موارد از طریق مداخله دولت قابل اجرا هستند و نقش موثری در کاهش و کنترل بیماری دارند. بر این اساس، دو دسته سناریو شامل سناریوهای خوش‌بینانه بر اساس زمان و درصد قرنطینه خانگی و سناریو حالت حدی با بیشترین میزان نرخ باز تولید در نظر گرفته می‌شود.

بخش سوم: سایر پژوهش‌های خلاصه‌شده

پژوهش‌های این بخش پس از خلاصه‌سازی صرفاً بر روی سایت جامعه اندیشکده‌ها منتشر شده‌اند و بدلیل داشتن امتیاز ارزیابی ۳ و کمتر از ۳ (کیفیت متوسط رو به پایین)، برای فضانامه و رویداد انتخاب نشدند. پژوهش‌هایی برای خلاصه‌سازی انتخاب می‌شوند که دو ویژگی زیر را داشته باشند:

- توسط اندیشکده‌های کشور تولید شده باشند.
- در قالب یک پروژه تیمی، در مدت زمان بین ۳ تا ۶ ماه و با هدف حل مسئله‌ای از مسائل کلان و عمومی کشور انجام شده و در بردارنده راهکارها و پیشنهادهای ملموس، مرتبط و قابل اجرا باشند.

از میان ۸۵ پژوهش خلاصه‌شده در فصل بهار، تعداد ۴۴ پژوهش صرفاً بر روی سایت منتشر شده‌اند که در ادامه چکیده آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد:

بررسی چالش‌ها و فرصت‌ها در حوزه صنعت استخراج ارز دیجیتال در ایران

۴۲

اقتصاد

اندیشکده حکمرانی شریف

سعید طهماسبی آشتیانی

در حال حاضر استفاده از ارزهای دیجیتال در جهان متداول شده و به عنوان یک صنعت پربازده مورد توجه قرار گرفته است. با این وجود، صنعت استخراج ارز دیجیتال در ایران ممنوع اعلام شده و به صورت غیرقانونی در حال انجام است. در راستای حل این مشکل پیش‌نویس سیاستی نهایی درباره ارزهای دیجیتال توسط وزارت نیرو و اقتصاد و توسط چهار گروه تخصصی «صنعت با محوریت وزارت ارتباطات»، «انرژی با محوریت وزارت نیرو»، «کسب‌وکار و پولشویی با محوریت وزارت اقتصاد» و «پولی و ارزی با محوریت بانک مرکزی»، تهیه شده است.

عارضه‌یابی نظام حقوق دولتی معادن در ایران و ضرورت اصلاح آن

۴۳

اقتصاد

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

نرگس السادات حسینی، سهیل حسین‌زاده

محاسبه حقوق دولتی معادن در ایران یکی از منابع درآمدی وزارت صمت است که بر اساس قانون معادن به خزانه‌داری دولت پرداخت شده و به صورت سالانه در بودجه وزارت صمت لحاظ می‌گردد. این درآمد باید به طور کامل توسط این وزارت برای توسعه صنایع معدنی هزینه شود. با این وجود، آمارها حاکی از آن است که درآمد ناشی از این قانون، در سال‌های اخیر به طور کامل به وزارت صمت تخصیص داده نشده است. از طرف دیگر، مطالعات نشان می‌دهد که شیوه محاسبه حقوق دولتی معادن نه تنها بر استاندارد خاصی منطبق نیست، بلکه با تکمیل زنجیره ارزش معادن نیز در تناقض است.

ارائه پیشنهادهای برای اصلاح شیوه ساخت و عرضه مسکن در طرح اقدام ملی مسکن

۴۴

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)

اقتصاد

وزارت راه و شهرسازی در راستای افزایش تولید و عرضه مسکن، اقدام به اجرای طرحی تحت عنوان «طرح اقدام ملی مسکن» کرده است. منتها اتخاذ شیوه مشارکتی باعث ایجاد نگرانی‌های زیادی برای اجرای صحیح این طرح شده است. این روش می‌تواند مشکلاتی از قبیل «محروم ماندن گروه‌های هدف از واحدهای تولیدشده»، «کاهش نیافتن قیمت مسکن به رغم تولید انبوه»، «فرصت جدید برای سوداگری در بازار مسکن» و «منفعت انبوه‌سازان از تأخیر در اتمام پروژه‌های مشارکتی» را به همراه داشته باشد. تبدیل نقش انبوه‌سازان از واسطه مالکیتی به واسطه مدیریتی می‌تواند راهکاری جایگزین برای این طرح باشد.

بررسی عملکرد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی از منظر مدیریتی و ساختاری

۴۵

سید بهزاد بقایی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اقتصاد

ماموریت اصلی ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، انجام اقدامات فوق‌العاده و جهشی در اقتصاد و پرهیز از پرداختن به امور جاری دستگاه‌هاست؛ تا از این طریق بتواند الگوی اقتصاد مقاومتی را در کشور پیاده‌سازی نماید. بررسی پروژه‌های اولویت‌دار نشان می‌دهد ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی، از ماموریت اصلی خود یعنی انجام «اقدامات فوق‌العاده و جهشی» فاصله گرفته و این فاصله به مرور زمان بیشتر شده است. از جمله دلایل این آسیب می‌توان به جانمایی نادرست دبیرخانه و حجم بالای فعالیت‌های تصویب شده اشاره نمود. با تحول اساسی ساختار این ستاد با استفاده از اقداماتی مانند اصلاح ساختار دبیرخانه و حذف ستادهای استانی می‌توان به هدف اولیه تأسیس آن دست یافت.

تحلیل دامنه‌تاثیرگذاری کروناویروس جدید بر اقتصاد جهانی

۴۶

عطاالله هرندی

مرکز پژوهشی آرا

اقتصاد

شیوع ویروس جدید کووید-۱۹ در چین و به تدریج در سطح جهان، علاوه بر پیامدهای سلامتی و بهداشتی، تبعات گسترده‌ای بر اقتصاد جهانی نیز خواهد داشت. اگرچه نمونه‌های مشابه پیشین مانند ویروس سارس و مرس وجود داشته‌اند، اما عواملی مانند تأخیر در اعلام هشدار، رفتار تهاجمی ویروس، وجود عوامل پیش‌زمینه‌ای رکود اقتصاد جهانی، و پیش‌زمینه‌های روانشناختی و رفتاری مردم، تشدیدکننده بحران ناشی از شیوع این ویروس جدید بوده‌اند. با تعطیل یا محدود شدن فعالیت‌های صنایع چین، و سهم بالای این کشور در اقتصاد جهانی، شوک جدی به اقتصاد جهانی وارد شده است.

بررسی تاثیر شیوع کرونا بر صنعت گردشگری

۴۷

مرکز پژوهشی آرا

اقتصاد

با شیوع ویروس کووید-۹۱ در چین و بعد از دو ماه، در سراسر جهان، یکی از صنایع مهم که به شدت از این وضعیت تاثیر می‌پذیرد، صنعت گردشگری است. به ویژه اینکه سازمان بهداشت جهانی پرهیز از مسافرت و تجارت غیرضروری را به منظور پیشگیری از شیوع این ویروس ضروری دانسته است. از طرف دیگر، اتفاقات اخیر در ایران، باعث کاهش چشمگیر ورود گردشگران به ایران شده بود که علاوه بر آن در حال حاضر نیز، بر اساس دستورالعمل پیشگیری و کنترل شیوع ویروس کرونا در تاسیسات گردشگری، تمام سفرهای نوروزی داخلی لغو شده اند.

ارزیابی تاثیر کرونا و ویروس جدید بر بازارهای دارایی‌ها در سطح جهانی

۴۸

عطاالله هرندی

مرکز پژوهشی آرا

اقتصاد

در پی شیوع ویروس کووید-۹۱ در چین، انتظار می‌رفت که تنها بازار داخلی چین با نوساناتی مواجه گردد که به تبع، بر بازار جهانی نیز تاثیر می‌گذارد. اما شیوع این ویروس در کشورهایمانند ایتالیا و ایالات متحده آمریکا، تغییرات بزرگی در بازار دارایی‌ها در سطح جهان را موجب گردید. تحلیل این بازارها نشان می‌دهد که عواملی مانند سرعت نقدشوندگی، مدیریت ریسک و ارزیابی مستمر دارایی‌ها مهم‌ترین پارامترهای بهینه‌سازی سبد دارایی سرمایه‌گذاران خواهد بود. به علاوه، نحوه اثرپذیری بازارهای مختلف شامل بورس، طلا، کالا و ملک در مقابل شیوع این ویروس، متفاوت است.

آینده پژوهی تاثیر جنگ تجاری چین و آمریکا بر تحریم‌های ایران

۴۹

پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

اقتصاد

جنگ تجاری چین و آمریکا همیشه با پیچیدگی‌های اقتصادی همراه و بر اقتصاد جهانی تاثیرگذار بوده است. آینده روابط ایران با چین به این جنگ وابسته است و سناریوهای مختلفی برای آن وجود دارد. سناریوهایی که ایران با اتخاذ سیاست‌های مناسب می‌تواند از آن نفع برده و روابط خود را با چین بهبود بخشد، دو سناریوی «قطع واردات نفت توسط چین از آمریکا» و «عدم توافق و کاهش رشد اقتصادی چین» است. در سناریو عدم توافق، شناسایی شرکت‌های چینی متضرر برای همکاری با شرکت‌های ایرانی، می‌تواند برای ایران اثر بخش باشد. در سناریو قطع واردات نفت از آمریکا، جذب چین به بازار انرژی ایران به اقتصاد کشور کمک شایانی خواهد کرد.

بررسی ظرفیت‌ها و مسائل صنعت پوشاک

۵۰

رضا ایمانی

اندیشکده رصد

اقتصاد

اگرچه صنعت پوشاک جهانی در یک دوره ۱۰ ساله از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۴، رشد ۷۵ درصدی را تجربه کرده است، اما سهم ایران از این تجارت تنها حدود ۰٫۱۵ درصد بوده است. علاوه بر این، میزان صادرات پوشاک ایران طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ کاهش ۴۰ درصدی را تجربه کرده است. همچنین، بررسی‌ها نشان می‌دهد که صنعت پوشاک کشور وضعیتی نامناسبی دارد و با مسائل بسیاری مواجه است. این در حالی است که در ایران و به ویژه در شهر مشهد، فرصت‌های بسیاری برای توسعه این صنعت وجود دارد.

بررسی وضعیت رونق و رکود بازار مسکن

۵۱

رضا ایمانی

اندیشکده رصد

اقتصاد

اگرچه صنعت پوشاک جهانی در یک دوره ۱۰ ساله از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۴، رشد ۷۵ درصدی را تجربه کرده است، اما سهم ایران از این تجارت تنها حدود ۰٫۱۵ درصد بوده است. علاوه بر این، میزان صادرات پوشاک ایران طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۲ کاهش ۴۰ درصدی را تجربه کرده است. همچنین، بررسی‌ها نشان می‌دهد که صنعت پوشاک کشور وضعیتی نامناسبی دارد و با مسائل بسیاری مواجه است. این در حالی است که در ایران و به ویژه در شهر مشهد، فرصت‌های بسیاری برای توسعه این صنعت وجود دارد.

بررسی کتاب نبرد خزانه به نویسندگی معمار تحریم‌های مالی ایران

۵۲

سعید حسین زاده یزدی

اندیشکده رصد

اقتصاد

خوان زاراته، معاون مدیریت مبارزه با تروریسم و جرایم مالی در خزانه‌داری آمریکا، در کتاب اخیر خود به نام «نبرد خزانه»، چگونگی طراحی و اجرای تحریم‌های مالی علیه ایران که توسط وزارت خزانه‌داری ایالات متحده تدوین می‌شده، را به نگارش درآورده است. در این کتاب آمده است که با هدف تنگ کردن حلقه فشار بر ایران، تحریم‌های مالی اعمال شده است که هدف اصلی این تحریم‌ها، نظام بانکی ایران بوده است. لذا تمام روش‌های دادوستد نفت ایران را از طریق تحریم‌های مختلف مالی و هم‌راستا کردن کشورهای دیگر به ویژه اروپا با سیاست‌های خود، با اختلال مواجه نمودند.

آسیب‌شناسی مالکیت و معاملات اموال غیرمنقول و ارائه راهکار

۵۳

اندیشکده محققان (مطالعات حکمرانی نرم ایران)

حکمرانی

درصد بالایی از مالکیت‌های اموال غیرمنقول در کشور، به موجب اسناد عادی منتقل می‌شود. در حقیقت نظام حقوقی ایران، این نوع معاملات را معتبر می‌شناسد که می‌تواند منجر به ایجاد دعاوی متعارض درباره مالکیت این اموال، ایجاد بستر قانونی برای زمین‌خواری، فروش مال غیر و ایجاد اختلال در اعمال قدرت حاکمیت و سیاستگذاری در حوزه اموال غیرمنقول گردد. این در حالی است که ایجاد یک نظام ثبت املاک مناسب، علاوه بر کاهش حجم پرونده‌های ورودی به دستگاه قضایی، می‌تواند تمام معضلات موجود در خصوص اسناد غیررسمی اموال غیرمنقول را حل نماید.

آسیب‌شناسی نظام برنامه‌ریزی

۵۴

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی | حسین رجب‌پور

حکمرانی

با وجود اینکه ایران جزء اولین کشورهای در حال توسعه در زمینه برنامه‌ریزی به حساب می‌آید و هفتاد سال از تاریخ تصویب اولین برنامه توسعه در ایران می‌گذرد، اما اقتصاد ایران علی‌رغم همه دستاوردهایی که در این بازه طولانی داشته است، همچنان با مسائل و مشکلات گوناگونی روبه‌رو است. ویژگی‌هایی نظیر «اقتصاد نفتی کشور» و «تحولات سیاسی رخ داده بعد از انقلاب»، ضرورت توجه مناسب به امر برنامه‌ریزی را در اقتصاد ایران دوچندان می‌سازد. با این وجود بررسی وضعیت کنونی فرایند برنامه‌ریزی در کشور نشان‌دهنده وجود مشکلاتی نظیر «جایگاه نامشخص برنامه در ساختار سیاسی-اداری کشور»، «ضعف در طراحی» و «ضعف در اجرای» برنامه در کشور است.

جامعه‌شناسی سیاسی انتخابات مجلس شورای اسلامی با تأکید بر چشم‌انداز انتخابات اسفند ۹۸

۵۵

پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت | رضا عزیزی، هوشنگ شیخی

حکمرانی

چگونگی رقابت جریان‌های سیاسی و کیفیت و سطح مشارکت مردم در انتخابات مجلس شورای اسلامی کشور در اسفند ۱۳۹۸ اهمیت زیادی دارد که از عوامل مختلفی تأثیر می‌پذیرد. با توجه به اینکه تحلیل هر یک از جریان‌های سیاسی موجود از منظر محورهای تحت‌مانور، اسطوره‌سازی، لیست‌بندی و ائتلاف، در شناسایی آسیب‌ها موثر هستند، دو جریان سیاسی اصلاحات و اصولگرا مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. همچنین، مطالعات نشان می‌دهد که در سازوکار انتخابات، مجلس شورای اسلامی، و نیز شرایط و سطح مشارکت مردم نیز آسیب‌های جدی وجود دارد.

بیانیه گام دوم و امکان بازآفرینی محیط سیاسی جمهوری اسلامی ایران

۵۶

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری

حکمرانی

اعتراضات و آشوب‌های سال‌های اخیر و اعلام برائت معترضین از تمامی نیروهای سیاسی موجود، نشانگر شکاف عمیق میان حاکمیت و مردم و فقدان نماینده‌ای سیاسی و مدنی برای معترضین و در نتیجه شنیده نشدن اعتراضات است؛ بنابراین حکومت نیاز مبرم بازآفرینی محیط سیاسی دارد. این موضوع به علت تحولات پس از خروج آمریکا از برجام به روش‌های مقاومت و مذاکره دو دهه اخیر قابل دسترس نخواهد بود. بنابراین پیروی از بیانیه گام دوم انقلاب بهترین راه برون‌رفت از این مشکل است. اجرای این بیانیه نیازمند اراده و عزمی فراگیر در جوانان مؤمن انقلابی است.

طراحی الگوی پیشنهادی برای اصلاح تعرفه برق مشترکین پرمصرف

۵۷

احسان امیدی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

انرژی

تعرفه‌های کنونی قیمت برق در کشور به گونه‌ای است که متوسط قیمت فروش رفته با قیمت تمام‌شده برق اختلاف دارد. این اختلاف قیمت باعث شده که مشترکین پرمصرف نسبت به مشترکین کم‌مصرف تا بیش از ۱۰ برابر از یارانه انرژی برخوردار باشند. بر اساس طرح تصویب شده در مجلس در سال ۹۷، تعرفه تمامی مشترکین ۷ درصد افزایش می‌یابد؛ که علاوه بر افزایش فشار بر اقشار ضعیف و متوسط جامعه، موجب توزیع ناعادلانه‌تر یارانه برق خواهد شد. «اصلاح الگوی مصرف مناطق اقلیمی مختلف کشور» و «اصلاح تعرفه‌های تعیین شده در طرح قبلی» از جمله فعالیت‌هایی است که می‌تواند این مشکلات را برطرف کند.

تامین مالی در پروژه‌های گاز مایع شده

۵۸

مرکز پژوهشی آرا

انرژی

تولید گاز مایع و فروش آن علاوه بر صرفه اقتصادی، از نظر حمل‌ونقل نیز از مزیت بالایی برخوردار است. این عوامل باعث رشد این صنعت در جهان شده است، به طوری که در سال ۲۰۱۵، بیش از ۱۸ میلیارد دلار وام و تسهیلات بانکی به این حوزه اختصاص داده شده است. مناسب بودن نرخ بازگشت سرمایه در ساخت واحد تولید LNG باعث شده است که تامین مالی این پروژه‌ها از طریق بانک‌ها و دولت‌ها صورت بگیرد. ایران با توجه به ذخایر گازی سرشار، می‌تواند به یکی از تولیدکنندگان این محصول تبدیل شود.

بررسی تأثیر تمدید تحریم ایسا بر صنعت نفت ایران

۵۹

مرکز پژوهشی آرا

انرژی

بر اساس توافق‌نامه برجام تحریم‌های اولیه لغو نشده و فقط برخی از تحریم‌های ثانویه در صورتی که ایران به تعهدات خود پایبند باشد و آژانس این پایبندی را تایید کند، برای مدت ۱۲۰ روز لغو می‌گردند. در میان تحریم‌های ثانویه، قانون تحریم ایسا از گستردگی و اهمیت بالایی برخوردار است و حوزه نفت و گاز را شامل می‌شود. این قانون در سال ۲۰۱۶ برای مدت ده سال تمدید شد که البته ناقض برخی مواد برجام است. نااطمینانی از وضعیت این تحریم‌ها باعث شده است که شرکت‌های خارجی نفت و گاز، علی‌رغم وجود جذابیت‌های اقتصادی، در پروژه‌های نفت و گاز ایران مشارکت نکنند.

چالش‌های افزایش ضریب بازیافت و چشم‌انداز ازدیاد برداشت در میادین نفتی ایران

۶۰

مرکز پژوهشی آرا

انرژی

اکثر میادین مهم نفتی دنیا در حال ورود به نیمه دوم عمر خود هستند. در این شرایط استفاده از روش‌های بهبود و ازدیاد برداشت و افزایش ضریب بازیافت اهمیتی مضاعف یافته‌اند. در ایران، به علت برخورداری از منابع نفتی فراوان با پتانسیل بالا، استفاده از این روش‌ها تاکنون به صورت موثر انجام نگرفته است. تقویت برنامه‌های برداشت ثانویه (از روش‌های افزایش ضریب بازیافت کنونی که در کشور در حال اجرا هستند) کنونی و طراحی و اجرای برنامه‌های ازدیاد برداشت در برخی میادین دیگر می‌تواند تأثیر چشمگیری در افزایش درآمد نفتی و صیانت از این منابع برای نسل‌های آتی داشته باشد.

پیش‌بینی وضعیت نفت در دهه آینده با تمرکز بر جایگاه بازیگران اصلی منطقه (عربستان و عراق)

۶۱

مرکز پژوهشی آرا

انرژی

تغییرات گسترده رویکرد سیاست‌های جدید مبنی بر کاهش آلاینده‌های زیست‌محیطی و افزایش استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر باعث خواهد شد که تمایل به استفاده از نفت خام در سطح جهان دست‌خوش تغییر گردد. عوامل دیگری نیز در این تغییرات نقش ایفا می‌کنند که مواردی مانند نرخ رشد جمعیت، نرخ رشد اقتصادی و قیمت جهانی نفت از این جمله هستند. بر این اساس، پیش‌بینی می‌شود کشورهای توسعه‌یافته روند کاهش تقاضا را در بلندمدت آغاز کنند، اما تقاضا نفت برای کشورهای در حال توسعه به دلیل افزایش جمعیت و افزایش رشد اقتصادی در بلندمدت افزایش یابد.

تصویر مصرف انرژی در بخش صنعت، معدن و پتروشیمی

۶۲

محمدصادق احمدی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

انرژی

حدود یک‌چهارم کل انرژی مصرفی کشور، در بخش صنعت، معدن و پتروشیمی مصرف می‌شود. بررسی سهم حامل‌های مختلف انرژی و روند مصرف آن‌ها از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ در بخش صنعت، معدن و پتروشیمی نشان می‌دهد که سهم گاز طبیعی از ۶۰ درصد به ۷۹٫۱ درصد، سهم نفت-گاز و نفت کوره از ۳۰ درصد به ۷٫۶ درصد رسیده و سهم برق تقریباً ثابت و ۱۳ درصد بوده است. محاسبات صورت گرفته نشان می‌دهد که در مجموع ۵٫۲ میلیارد دلار یارانه برای گاز طبیعی و ۴٫۳ میلیارد دلار یارانه برای برق مصرف شده در این بخش، توسط دولت اختصاص داده می‌شود.

بررسی اثربخشی قانون‌گذاری بر وضعیت منابع آب زیرزمینی

۶۳

مهدی مظاهری، نرجس السادات عبدالمنافی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

کشاورزی و آب

وقوع خشکسالی‌های پی‌درپی و همچنین برداشت از منابع آب زیرزمینی بیش از پتانسیل تجدیدشوندگی آنها، موجب شده است که بیش از ۱۳۰ میلیارد مترمکعب کسری مخزن تجمعی در منابع آب زیرزمینی به وجود بیاید و بیش از ۴۰۰ دشت نیز ممنوعه اعلام شود. این در حالی است که قوانین مختلفی بر منابع آب زیرزمینی تأثیر منفی داشته‌اند و در عمل موجب افزایش چاه‌های غیرمجاز، رایگان شدن مصرف آب زیرزمینی در بخش کشاورزی و برداشت آب این ذخایر شده‌اند. از طرفی، طرح احیا و تعادل بخشی منابع آب زیرزمینی نیز به دلیل کند بودن پیشرفت اجرای فعالیت‌ها، نتوانسته بهبودی در وضعیت این منابع ایجاد کند.

بررسی مسیر بازسازی و توسعه کشور در برنامه توسعه ششم در حوزه آب

۶۴

انوش نوری اسفندیاری

اندیشکده تدبیر آب ایران

کشاورزی و آب

در لایحه برنامه ششم توسعه کشور، کاهش سطح برداشت از منابع آب‌های زیرزمینی به میزان ۱۱ مترمکعب در دستور کار قرار گرفته است. در واقع در این برنامه تنها به کاهش مصرف آب پرداخته شده است و تدابیر پیش‌بینی شده در آن بعد توسعه‌ای ندارد. همچنین برنامه ششم توسعه از منظر عدم بررسی تمام ابعاد و عوامل اصلی بحران آب کشور نیز مورد تردید است. این در حالی است که مدیریت عرضه نمی‌تواند بحران آب کشور را کنترل نماید. از طرفی دیگر، بررسی، شناخت و اعمال ابعاد فرهنگی موثر در این برنامه، به خوبی می‌تواند بحران را در بلندمدت کنترل کند.

بررسی صنعت فین‌تک و تدوین برنامه‌سیاستی توسعه فین‌تک در ایران

۶۵

ماندانا آزادگان مهر، اکبر قاسمی، نیلوفر دائی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

علم و فناوری

بهره‌گیری از فناوری‌های نوین برای بهبود خدمات در بخش‌های مالی یعنی فین‌تک‌ها، منجر به بهبود کیفیت این نوع خدمات در کشورهای مختلف شده است. این فناوری‌ها می‌توانند نقش بسیار مهمی در شمول مالی و سرمایه‌گذاری ایفا کنند. فین‌تک‌ها در حوزه‌های مختلفی چون ارز دیجیتال، وام‌دهی، بیمه و بانک‌داری روزمره کاربرد دارند. حوزه‌های توسعه فین‌تک وابسته به جغرافیا بوده و در هر کشور متفاوت است. مدیریت تغییرات ناشی از فناوری‌های نو در حوزه خدمات مالی دارای چالش‌های بزرگی است که می‌توان با اقداماتی همچون ایجاد محیط‌های تست و تقویت نظام‌های اعتبارسنجی در سطح ملی با این چالش‌ها مقابله کرد.

چالش‌ها و فرصت‌های استارت‌آپ‌ها در کشور

۶۶

مرکز پژوهشی آرا

علم و فناوری

استارت‌آپ‌ها از مؤثرترین عوامل پیشرفت اقتصادی در کشورهای توسعه‌یافته هستند. توانمندی این شرکت‌ها در حل مشکلات و پاسخ به نیازهای جامعه در حوزه‌های مختلف اقتصادی و اشتغال‌زایی چشمگیر آن‌ها، باعث گرایش جوامع به حمایت از این نوع کسب‌وکارها شده است. استارت‌آپ‌ها در بخش‌هایی مانند حمل و نقل، خدمات و هتل‌داری در افزایش نرخ رشد اقتصادی می‌توانند نقش مهمی ایفا کنند. با وجود آن که ایران کشوری مستعد با نیروهای متخصص فراوان است، اثرگذاری استارت‌آپ‌ها در بخش اقتصادی نادیده گرفته شده است و وجود مشکلات حقوقی، عدم تأمین مالی کافی، ضعف زیرساخت‌های فنی و سیاست‌گذاری‌های نامناسب، این کسب‌وکارها را با چالش‌های بزرگی مواجه کرده است.

بررسی وضعیت ایران در شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۱۶

۶۷

امیرعلی کریمی

پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه شریف

علم و فناوری

رتبه کشور ایران در گزارش سالانه شاخص جهانی نوآوری سال ۲۰۱۶ که در ژنو سوئیس ارائه شد، نسبت به سال ۲۰۱۵، به اندازه ۲۸ پله ارتقا یافته است. این شاخص وضعیت نوآوری را از هفت جنبه مختلف بررسی می‌کند که به آن‌ها ارکان این شاخص گفته می‌شود. این ارکان هفت‌گانه عبارتند از «رکن نهادی»، «سرمایه انسانی و تحقیقات»، «زیرساخت‌ها»، «پیچیدگی بازار»، «پیچیدگی کسب‌وکار»، «خروجی‌های دانشی و فناورانه»، و «خروجی‌های خلاقانه». بررسی رتبه کشور در هر رکن در مقایسه با سال قبل نشان‌دهنده این است که تنها در رکن زیرساخت‌ها با کاهش ۲۳ پله‌ای روبه‌رو بوده‌ایم و در بقیه ۶ رکن دیگر رتبه کشور با ارتقاء روبه‌رو شده است.

بررسی بایسته‌های حکمرانی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران

۶۸

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

آموزش

آموزش فنی و حرفه‌ای در ایران سابقه طولانی مدت دارد. نقش دولت در حکمرانی در این حوزه صد درصدی بوده و بخش‌های خصوصی در آن نقش اندکی دارند. این موضوع باعث می‌شود دولت بودجه کافی برای ایجاد آموزش با کیفیت نداشته باشد. در حالی که این شرکت‌ها از نیروهای کار و کارآموزهای آموزش دیده توسط آموزش فنی و حرفه‌ای بهره‌مند بوده‌اند. همچنین عدم ترسیم نیازهای بازار توسط این بخش‌ها منجر به عدم توازن در عرضه نیروی کار و تقاضا می‌شود. به همین علت با ترسیم حکمرانی مطلوب و تعیین نقش بخش‌های خصوصی و دولتی در آن و اجرای آن می‌توان ضعف‌های موجود را از بین برد.

تنظیم‌گری و سیاست‌گذاری رسانه‌های اجتماعی در جهان و ایران

۶۹

اندیشکده حکمرانی شریف

اجتماعی و فرهنگی

رسانه‌های اجتماعی به عنوان یک پدیده نوظهور با رشد سریع، ابعاد مختلف جوامع را تحت تاثیر قرار داده‌اند. این حوزه نیز مانند سایر بخش‌ها به علت وجود چالش‌ها و آسیب‌ها در بطن گسترش ارتباطات نیازمند تنظیم‌گری و نظارت مناسب است. «محافظت از کودکان در برابر محتواهای نامناسب»، «حفاظت از حریم خصوصی» و «نظارت بر بازاریابی و تبلیغات گسترده» از جمله مهم‌ترین چالش‌های جهانی این رسانه‌ها است. از جمله علل ایجاد آسیب‌های رسانه‌های اجتماعی در ایران می‌توان به عواملی چون «عدم شفافیت قوانین»، «عدم اعتماد شهروندان» و «کمبود افراد خبره در این زمینه» اشاره کرد.

راهبردهای کاهش آثار و پیامدهای منفی اجتماعی و فرهنگی آزادسازی مخازن سدها

۷۰

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری

اجتماعی و فرهنگی

اجرای سیاست جابه‌جایی و اسکان مجدد برای روستاییانی که در محدوده پروژه‌های سدسازی قرار دارند، باعث بروز مشکلاتی مانند از بین رفتن نظام تولیدی، منابع درآمد و معیشت مرتبط با فعالیت‌های کشاورزی، عدم آموزش و توانمندسازی اجتماع محلی جهت زندگی در جامعه شهری، کاهش سطح عمومی بهداشت، ایجاد گسست در نظام خویشاوندی، انزوا و احساس بی‌هویتی، تبدیل جامعه تولیدکننده به مصرف‌کننده، تشدید مهاجرت اجباری از روستا به شهر، و حاشیه نشینی برای این مردم شده است. این در حالی است که این پروژه‌ها تنها از منظر فنی-مهندسی مورد ارزیابی و مطالعه قرار می‌گیرند و بخش اجتماعی-اقتصادی و فرهنگی آن به دست فراموشی سپرده شده است.

بررسی ازدواج در سنین پایین در ایران

۷۱

شبکه کانون‌های تفکر ایران (ایتان)

اجتماعی و فرهنگی

در دو سال اخیر بحث‌های مختلف در مورد مسئله افزایش حداقل سن ازدواج در کشور مطرح شده است. موافقین طرح افزایش حداقل سن ازدواج دلایلی چون «لزوم رسیدن به بلوغ فکری»، «مرگ‌ومیر بالای مادران جوان بر اثر زایمان»، «رضایت پایین از زندگی و خشونت خانگی»، «محرومت از تحصیل»، «عدم توانایی در اداره زندگی» و «آمار بالای طلاق» را برای موافقت با این طرح مطرح می‌کنند؛ در صورتی که «نبود الگوی همسان در رسیدن به بلوغ فکری»، «موضوعیت نداشتن مرگ مادران بر اثر زایمان»، «رضایت بالا از زندگی در ازدواج‌های در سنین پایین» و «ارتباط نداشتن ترک تحصیل افراد با ازدواج» از جمله پاسخ‌هایی است که به این دلایل داده می‌شود.

الگوی خدمات اجتماعی بانک زمان، ظرفیت‌ها و پیش‌زمینه‌های اجرای آن در ایران

۷۲

محسن کرمانی نصرآبادی

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

اجتماعی و فرهنگی

بانک زمان مفهومی است که در سال‌های اخیر در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار گرفته است. بانکداری زمان با استفاده از ظرفیت جامعه در کمک و همیاری با یکدیگر، بخشی از نیازهای رفاهی سالمندان را تامین می‌کند. با توجه به روند افزایشی جمعیت سالمند در کشور، نیاز به خدمات بهداشتی و رفاهی برای این قشر نیز افزایش می‌یابد. لذا به کارگیری بانک زمان در کشور باید مورد توجه قرار گیرد که با در نظر داشتن الزامات و پیش‌نیازهای این الگو، و با توجه به وجود روحیه همیاری بین مردم، قابل پیاده‌سازی است.

تبیین چگونگی نفوذ آمریکا در مراکز تصمیم‌سازی در ایران پس‌ابرجام

۷۳

مرکز پژوهشی آرا

دفاع و امنیت

ایران پس از انقلاب اسلامی همواره با تهدیدات دشمنان خارجی از طریق نفوذ به بنیاد نظام مواجه بود است. امروزه آمریکا با سوءاستفاده از نتایج مذاکرات هسته‌ای، به منظور تضعیف بنیاد جمهوری اسلامی ایران قصد نفوذ در لایه‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی دارد. دو نوع نفوذ سیاسی و فرهنگی از جمله مهم‌ترین انواع نفوذ هستند. در نفوذ سیاسی هدف اصلی مراجع تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی هستند. آمریکا با تغییر اهداف این مراکز و حتی تغییر ذهنیت افراد مؤثر و تصمیم‌گیر، سیاست‌ها و راهبردهای خود را در کشور تثبیت و اجرایی می‌نماید. برجام و دوران پس‌ابرجام از جمله مقاطع زمانی حساس در نفوذ آمریکا هستند.

بررسی مزایا و معایب محصولات تراریخته و تاثیر آن‌ها بر امنیت ملی کشور

۷۴

مرکز پژوهشی آرا

سلامت

استفاده از محصولات تراریخته طی ۲۰ سال گذشته بسیاری از پژوهشگران حوزه مهندسی ژنتیک و محیط زیست را نگران ساخته است. محصولات تراریخته با وجود مزیت‌هایی همچون مقاوم بودن نسبت به سموم و آفت‌ها، به علت دستکاری ژنتیکی می‌توانند برای سلامت انسان و محیط زیست بسیار خطرناک باشند. واردات محصولات تراریخته بدون نظارت و برنامه‌ریزی برای تولید کلان آن، در آینده سلامت جامعه را به خطر می‌اندازد و آلودگی گونه‌های گیاهی و جانوری و اختلال در چرخه طبیعی محیط زیست را به همراه دارد. همچنین محصولات دستکاری شده ژنتیکی در صورت استفاده هدفمند می‌توانند خطرات امنیتی همچون عقیم‌سازی نسل‌ها و وابستگی غذایی برای کشور مصرف کننده به همراه داشته باشند.

سیاست‌گذاری ایام نوروز ۱۳۹۹ به منظور پیشگیری از ابتلا به ویروس کووید-۱۹

۷۵

عطاالله هرندی

مرکز پژوهشی آرا

سلامت

ویروس کووید-۱۹ در ۳۰ بهمن ماه در ایران دیده شد و با گذشت ۱۴ روز، تعداد افراد مبتلا به این ویروس به ۲۹۲۲ نفر رسید و مدل‌های پیش‌بینی تعداد بیشتری را در روزهای آتی برآورد می‌کنند. این در حالی است که به دلیل نزدیکی ایام عید نوروز و شیوع ویروس کووید-۱۹ در بیشتر شهرهای ایران، خطر افزایش تعداد مبتلایان به این ویروس افزایش می‌یابد. لذا کاهش تردد و تجمع افرادی که با هدف خرید شب عید، دید و بازدید و یا چهارشنبه‌سوری از منزل خود خارج می‌شوند بسیار ضروری است که باید با سیاست‌هایی چون «حمایت از فروش در بستر وب»، «اجرای طرح ترافیک» و «ممنوعیت حضور در اماکن تفریحی» و ... صورت بپذیرد.

نقشه راه تدوین سیاست‌های متکی بر نیروی مردمی در مواجهه با کرونا

۷۶

مرکز پژوهشی آرا

سلامت

تعداد زیادی از سیاست‌هایی که برای مقابله با ویروس کووید-۱۹ اتخاذ می‌شود، با هدف قطع زنجیره انتقال این ویروس تدوین شده‌اند. چراکه سرعت و قدرت انتقال این ویروس بسیار زیاد است و کنترل آن تنها منوط به عدم برخورد افراد با یکدیگر است. لذا لازم است که مشارکت مردم در زمینه رعایت سیاست‌های اتخاذ شده بسیار بالا باشد. مولفه‌هایی که در سطح مشارکت مردم موثرند شامل همبستگی اجتماعی، نظم‌پذیری، تاب‌آوری اجتماعی است که در نظر گرفتن این مولفه‌ها و نیز لحاظ نمودن رفتار اجتماعی مردم، در تدوین سیاست‌های پیشگیرانه لازم است.

بررسی سیاست خارجی ایران و ترکیه

۷۷

اندیشکده مرصاد

سیاست خارجی

سیاست خارجی ایران با ترکیه رو به افول است و عوامل مختلفی باعث بدبینی دولت و مردم ترکیه نسبت به ایران شده است. از جمله این عوامل می‌توان به «تبلیغات رسانه‌های ترکیه و دولت‌ها درباره موضع ایران نسبت به سوریه»، «سیاست ایران در حوزه ترویج شیعه در ترکیه»، و «سیاست‌های مذهب‌گرای ایران در ترکیه» اشاره نمود. علاوه بر این سیاست‌های حمایتی ایران از رسانه‌ها و انتشارات ترکیه به گونه‌ای است که فقط ایران را متحمل هزینه کرده و هیچ تاثیری بر ترمیم دیدگاه دولت و مردم ترکیه نسبت به ایران نداشته است.

بررسی الگوی مشارکت ایران در بازسازی کشورهای آسیب‌دیده از جنگ (عراق، سوریه و یمن)

۷۸

پژوهشکده مطالعات فناوری | جواد مشایخ، عفت نوروزی، مصطفی محسنی

پژوهشکده مطالعات فناوری

سیاست خارجی

جنگ و نزاع در سال‌های اخیر آسیب‌های فراوانی به بخش‌های اقتصادی و اجتماعی و زیرساختی کشورهای یمن، عراق و سوریه وارد کرده است. آمار کشته‌شدگان، مجروحان، نیازمندان و آوارگان حاصل از این حوادث بسیار چشمگیر است. ایران به عنوان کشوری هم‌جوار می‌تواند با کمک به بازسازی این کشورها از ظهور و تشدید مجدد خشونت‌ها و مشکلات زیست محیطی، بیکاری و بیماری‌های واگیردار در منطقه جلوگیری کند. اقدامات اجتماعی و اقتصادی همچون پرورش نیروهای متخصص، سرمایه‌گذاری مشترک در زمینه داروسازی و فروش کالاهای ایرانی با یارانه خرید در این زمینه مؤثر خواهد بود.

بررسی مخاطرات تصویب لایحه الحاق ایران به کنوانسیون مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی (پالرمو)

۷۹

اندیشکده راهبردی تبیین

سیاست خارجی

یکی از الزامات نهاد FATF برای خروج ایران از لیست کشورهای غیر همکار، پیوستن ایران به کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی معروف به پالرمو است. انگیزه مهم ایران از تحقق این موضوع، کاهش مشکلات تجارت و مبادلات مالی است. در حالی که به نظر می‌رسد منشا اصلی این مشکلات، تحریم‌های ثانویه آمریکا است. از طرفی پیوستن به این کنوانسیون راه دور زدن تحریم‌ها برای ایران را مسدود می‌کند و افزایش اثرگذاری این تحریم‌ها را به دنبال دارد. تضعیف امنیت ملی و ایجاد زمینه‌های نفوذ اطلاعاتی از جمله تهدیدات دیگر این اقدام است. بنابراین بهتر است تصمیم‌گیری در رابطه با این مسئله با تامل بیشتری توسط مسئولان صورت پذیرد.

توقف تعهدات هسته‌ای ایران؛ سناریوهای ممکن و تحلیل راهبردی آینده برجام

۸۰

پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

سیاست خارجی

بیش از یک سال و نیم از خروج آمریکا از برجام می‌گذرد؛ با این حال طرف‌های اروپایی برجام تنها سامانه اینستکس را برای تسهیل تعاملات غیر دلاری با ایران راه‌اندازی کرده‌اند که نتوانسته است مطالبات حداقلی ایران را برآورده کند. در این شرایط اتخاذ رویکردی مرحله‌ای برای کاهش تعهدات هسته‌ای از طرف ایران منجر به ایجاد سه سناریوی «حفظ برجام و بازگشت آمریکا به مذاکرات»، «حفظ برجام با اروپا» و «فروپاشی برجام» برای ادامه مسیر برجام شده است؛ که با وجود دلایلی برای محتمل بودن هر یک از این سناریوها، در شرایط کنونی محتمل‌ترین سناریو «حفظ برجام با اروپا» است و در مقابل «بازگشت آمریکا به مذاکرات» کمترین احتمال را در میان این سناریوها دارد.

تدوین رویکرد راهبردی ایران در اصلاحات نظام سیاسی و امنیتی سوریه

۸۱

اندیشکده مرصاد

سیاست خارجی

سرکوبی گروه‌های مختلف از جمله اسلام‌گرایان سنی و علوی در دولت کنونی سوریه تضادهای فراوانی به وجود آورده است؛ به طوری که در دهه‌های آینده برای کشور مذکور مشکل‌زا خواهد بود. همچنین قدرت‌های غربی، رژیم اسرائیل، اردن و عربستان به صورت جدی با قدرت گرفتن هرگونه جریان اسلام‌گرایی سنی در این کشور مخالف هستند. نادیده گرفتن این موضوع و استمرار رویکرد کنونی ایران در ساختار سیاسی سوریه، آسیب‌زا خواهد بود و هزینه‌های فراوانی برای جمهوری اسلامی ایران به همراه خواهد داشت. این رویکرد علاوه بر کم‌رنگ کردن نقش ایران و نابودی وجهه آن در سیاست‌گذاری‌های خارجی، موجب افزایش نفوذ روسیه در این حوزه می‌شود.

بررسی و تحلیل عضویت ایران در توافق نامه زیست محیطی پاریس

۸۲

اندیشکده راهبردی تبیین

سیاست خارجی

توافق زیست محیطی پاریس در دسامبر ۲۰۱۵ با شرکت ۱۹۶ کشور جهان به تصویب رسیده است. با وجود تعیین اهدافی نظیر جلوگیری از انتشار گازهای گلخانه‌ای برای این توافق، بررسی‌ها نشان‌دهنده این است که این توافق تبعاتی همچون «افشای اطلاعات حساس و محرمانه کشور»، «ایجاد محدودیت در مسیر پیشرفت کشور»، «تبعات سیاسی و امنیتی مثل روبرو شدن با رژیم تحریم بین‌المللی در صورت عدم وصول تعهدات» و «تحمیل هزینه خروج از توافقنامه» را برای کشور به همراه دارد. علاوه بر این توافق با «ضعیف نگه داشتن رقبای بالقوه و بالفعل» و «وابسته‌سازی کشورهای درحال توسعه» زمینه بهره‌برداری کشورهای صنعتی و پیشرفته را از این توافق فراهم کرده است.

بررسی گزارش گروه بین‌المللی بحران پیرامون آینده برجام با اروپا

۸۳

سعید حسین‌زاده یزدی

اندیشکده رصد

سیاست خارجی

حضور ایالات متحده آمریکا در برجام و تمدید تعلیق تحریم‌ها علیه ایران مشروط به اصلاح برجام توسط متحدان اروپایی تا تاریخ ۲۱ می شده است. در صورت خروج آمریکا، ایران با وجود گروه‌های موافق به تعهدات برجام به علت شرایط اقتصادی سخت ممکن است به فعالیت‌های هسته‌ای خود، به منظور غنی‌سازی ۲۰ درصد و ساخت سلاح هسته‌ای شتاب بخشد. اتحادیه اروپا نباید تلاش خود را تنها به نگهداشتن آمریکا در برجام معطوف کند و به منظور جلوگیری از خروج ایران از برجام و آشفتگی منطقه باید یک طرح جایگزین برای حمایت اقتصادی از ایران شامل اقدامات کوتاه مدت و میان مدت ارائه کند.

بررسی علل آلودگی هوای تهران

۸۴

میلاد بیگی

اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر

محیط زیست

آغاز فصل سرما در کلان‌شهرهای ایران افزایش آلودگی هوا را به دنبال دارد. به علت عدم انجام اقدامات مناسب برای مقابله با آلودگی هوا، این معضل همه‌ساله گریبان‌گیر کشور شده است. وجود ذرات معلق کمتر از ۲٫۵ میکرون بیش از مقدار استاندارد در هوا برای شهروندان به شدت خطرناک و آسیب‌رسان است. بعضی از اقدامات کنونی برخلاف انتظار، موجب آلاینده‌های بیشتر می‌شود و طرح‌هایی مانند طرح زوج و فرد تا درب منزل نیازمند بررسی‌های کارشناسانه مجدد است. همچنین آلودگی‌های اخیر شهر تهران نیازمند اقدامات فوری از جمله جلوگیری از تردد وسایل نقلیه فرسوده در سطح شهر و یا محدودده طرح آلودگی هوا است.

تدوین راهبردی موثر برای درک مذاکرات بین‌المللی زیست‌محیطی

۸۵

پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام

محیط زیست

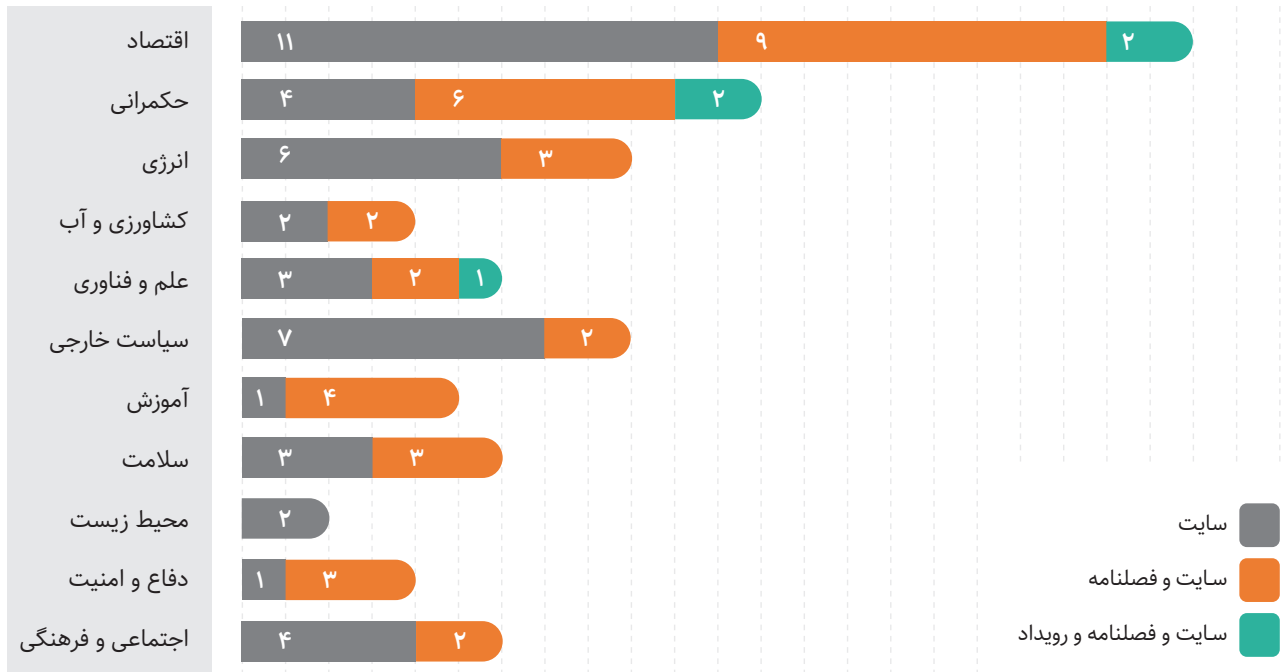
با توجه به روند رو به افزایش مخاطرات محیط‌زیستی، به یک الگوی نظام‌مند بین‌المللی نیاز است که کشورهای مختلف را در حفظ زیست‌محیط مقید نماید. اگرچه موافقت‌نامه‌های بین‌المللی زیست‌محیطی به صورت تصاعدی در پنج دهه گذشته افزایش یافته است، با این حال تصمیم‌گیری در خصوص مسائل کلیدی مانند از دست رفتن تنوع زیستی، تغییرات اقلیمی، تخریب لایه ازن، حمل و نقل زباله‌های خطرناک و دیگر چالش‌های سیاره‌ای، نیازمند پایبندی کشورها به هنجارهای بین‌المللی است. دیپلماسی محیط‌زیست چارچوب موثری برای حفاظت محیط‌زیست و ابزاری کارآمد برای جلب توجه جامعه جهانی در خصوص مخاطرات زیست‌محیطی است.

رنگ آبی) نشان می‌دهد.

بر اساس شکل، حوزه اقتصاد بیشترین پژوهش خلاصه‌شده در فصل بهار (۲۲ پژوهش) و بیشترین پژوهش منتشرشده در فصلنامه (۹ پژوهش) را به خود اختصاص داده است. همچنین بیشترین پژوهش ارائه‌شده در رویداد (۲ پژوهش) مشترکا متعلق به حوزه‌های اقتصاد و حکمرانی می‌باشد. حوزه محیط زیست، تنها حوزه‌ای است که هیچ پژوهش انتشاریافته‌ای در فصلنامه ندارد.

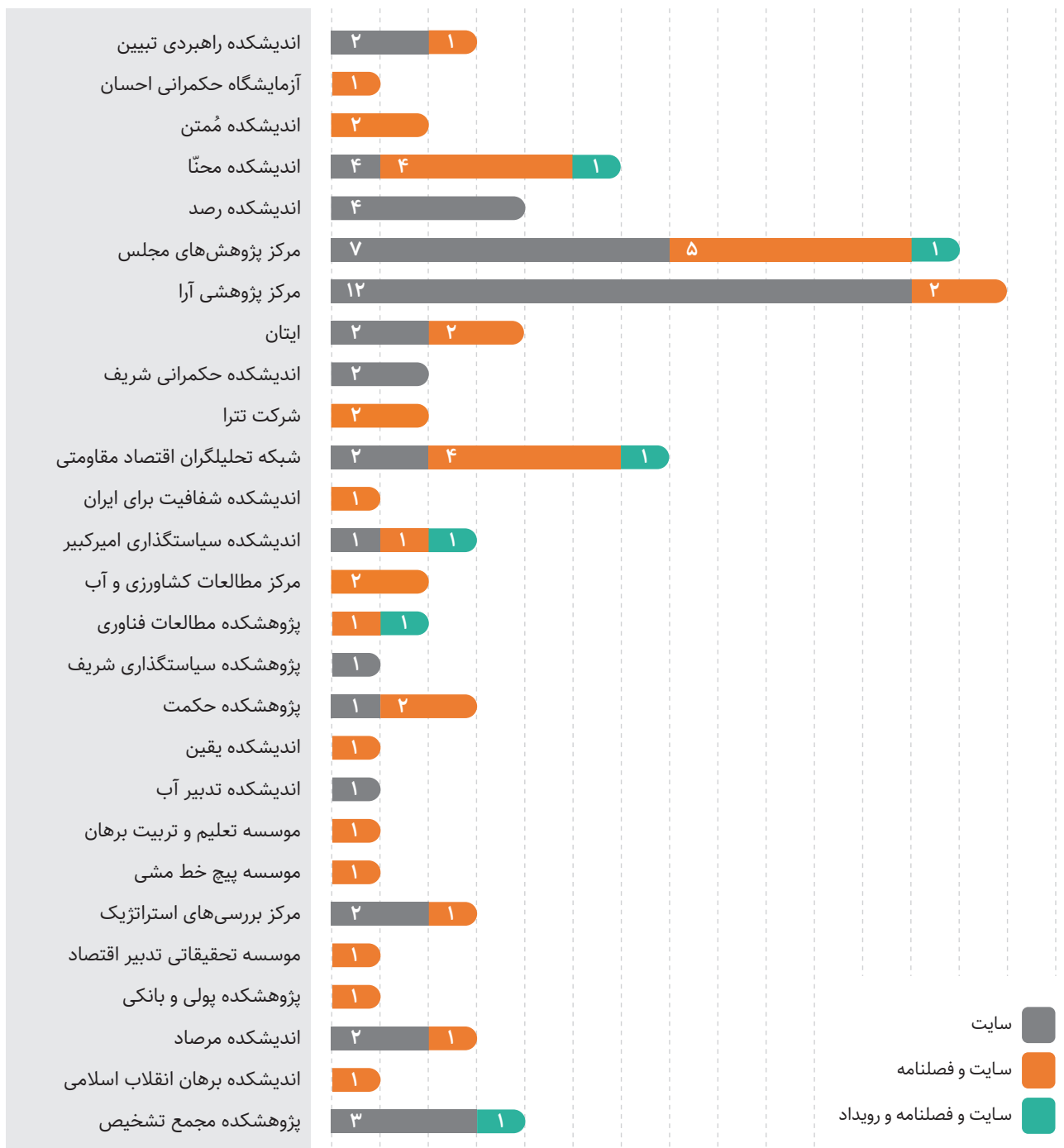
تحلیل پژوهش‌های خلاصه‌شده

۸۵ پژوهش خلاصه‌شده در فصل بهار در ۱۱ حوزه موضوعی قرار گرفته‌اند. شکل زیر پراکندگی پژوهش‌های خلاصه‌شده را در حوزه‌های موضوعی بر اساس پژوهش‌هایی که فقط در سایت منتشر شده‌اند (با رنگ طوسی)، پژوهش‌هایی که در سایت و فصلنامه منتشر شده‌اند (با رنگ نارنجی) و پژوهش‌هایی که علاوه بر انتشار در سایت و فصلنامه در رویداد نیز ارائه شده‌اند (با

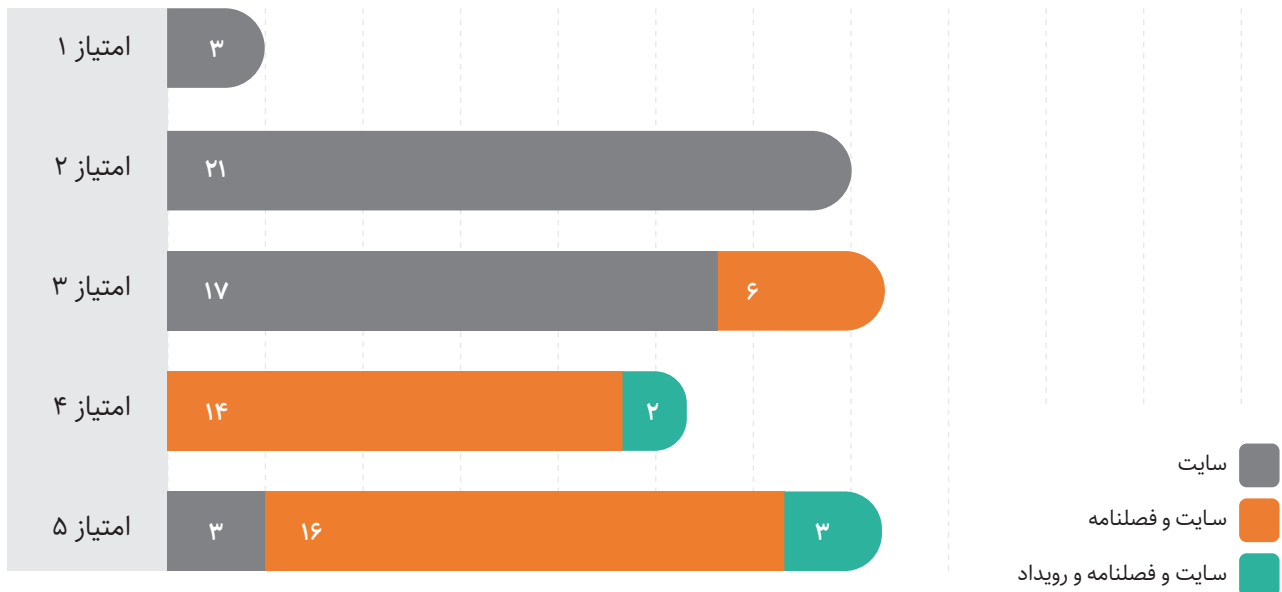

را برحسب اندیشکده‌ها نشان می‌دهد، مرکز پژوهشی آرا با ۴۱ پژوهش و مرکز پژوهش‌های مجلس با ۳۱ پژوهش بیشترین خلاصه پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده‌اند. از طرفی مرکز پژوهش‌های مجلس بیشترین پژوهش منتشرشده در فصلنامه (۶ پژوهش) را نیز به خود اختصاص داده است و بدنبال آن اندیشکده محتا و شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی (هر کدام با ۵ پژوهش) قرار دارند.

در فصل بهار از ۷۲ اندیشکده پژوهش‌هایی خلاصه شده است، که از میان آنها تعداد ۳۲ اندیشکده، خلاصه پژوهش‌هایشان در فصلنامه انتشار یافته است. پراکندگی پژوهش‌های خلاصه‌شده به گونه‌ای است که ۴ اندیشکده بیش از ۴۰ پژوهش را به خود اختصاص داده‌اند و از ۱۰ اندیشکده صرفاً یک پژوهش خلاصه شده است. بر اساس شکل زیر که پراکندگی پژوهش‌های خلاصه‌شده

بررسی امتیازات ارزیابی پژوهش‌های خلاصه‌شده نشان می‌دهد که ۴۴٫۵ درصد از پژوهش‌ها امتیاز ۴ و ۵ دریافت کرده‌اند و از سطح کیفی قابل قبولی برخوردارند. ۲۷ درصد از پژوهش‌ها امتیاز ۳ و سطح کیفی متوسطی دارند و ۲۸٫۵ درصد از پژوهش‌ها نیز امتیاز ۲ و ۱ را بدست آورده و سطح کیفی پایینی دارند.

شکل بالا پراکندگی پژوهش‌های خلاصه‌شده بر حسب امتیازات ارزیابی نشان می‌دهد. بر اساس این شکل پژوهش‌هایی که امتیاز یک و دو کسب کرده‌اند، صرفاً بر روی سایت منتشر شده‌اند. ۲۶ درصد از پژوهش‌های با امتیاز سه، (۶ پژوهش) در فصلنامه منتشر شده‌اند. همچنین بر اساس شکل، فقط ۳ پژوهش با امتیاز پنج در فصلنامه منتشر شده‌اند. از پژوهش‌های ارائه‌شده در رویداد تعداد ۲ پژوهش امتیاز چهار و ۳ پژوهش امتیاز ۵ داشته‌اند.

فصل

۴

برگزاری رویداد

مقدمه

ضعيف و محروم جامعه در مقابل با شيوع و ويروس کرونا»

● مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری برای پژوهش «عارضه‌یابی مسئله کنکور سراسری، چالش‌های موجود و راهکارهای جایگزین»

همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد در این مرحله به غیر از ۲ مجموعه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی و مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری که از ارائه در رویداد انصراف دادند، بقیه اندیشکده‌ها آمادگی خود را اعلام نمودند.

دعوت از کارشناسان برای حضور در رویداد

با توجه به پیش‌بینی یک بحث کارشناسی کوتاه پیرامون هر ارائه، طی یک نامه‌نگاری رسمی با مدیران اندیشکده‌هایی که پژوهش‌هایشان برای ارائه در رویداد انتخاب شده بود، از آنان خواسته شد افرادی را که از میان پژوهشگران و اندیشه‌ورزان سایر اندیشکده‌ها و یا مسئولین مرتبط در دستگاه‌های سیاست‌گذار، برای شرکت در بحث کارشناسی مناسب می‌دانند، معرفی نمایند.

اسامی افرادی که در این مرحله با آنان نامه‌نگاری گردید به شرح زیر است:

- دکتر محمدعلی الفت پور
- معاون آموزشی پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام
- بحث کارشناسی پیرامون ارائه:
- آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی
- محمدرضا علیزاده
- خبرگزاری فارس
- بحث کارشناسی پیرامون ارائه:
- مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)
- دکتر محسن رضایی صدرآبادی
- مدیرکل اقتصادی سازمان فضای مجازی سراج
- دکتر بهروز عربی
- رئیس گروه سرمایه‌گذاری در صنعت آب و برق وزارت نیرو

با توجه به شیوع و ویروس کرونا در کشور و لغو تجمعات حضوری، مقدمات برگزاري سومين رویداد با اندیشه‌ورزان به صورت مجازی فراهم گردید. در این مرحله با مشخص شدن پژوهش‌های منتخب جهت ارائه در رویداد، هماهنگی‌های اولیه برای آماده‌سازی محتوای ارائه‌ها با اندیشکده‌های مربوطه صورت پذیرفت و پس از نهایی شدن محتوای ارائه‌ها، طی یک دعوت‌نامه رسمی از اندیشکده‌های ارائه‌دهنده و سایر اندیشکده‌های مرتبط با جامعه اندیشکده‌ها برای شرکت در رویداد دعوت به عمل آمد. در نهایت این رویداد در تاریخ ۲۸ آبان ۹۹ در محل باغ بهشت، سالن سلام و به صورت مجازی برگزار گردید.

هماهنگی برای آماده‌سازی محتوای ارائه‌های رویداد

با هماهنگی‌های به عمل آمده مقرر گردید سومین رویداد با اندیشه‌ورزان در تاریخ ۲۸ آبان ۹۹ در محل باغ بهشت، سالن سلام و به صورت مجازی برگزار گردد.

در همین راستا طی یک نامه‌نگاری رسمی با مدیران اندیشکده‌هایی که پژوهش‌هایشان برای ارائه در رویداد انتخاب شده بود، از آنان خواسته شد تا نتایج پژوهش خود را به صورت کوتاه و در مدت زمان ۱۰ دقیقه در رویداد ارائه نمایند.

اندیشکده‌هایی که برای ارائه پژوهش‌هایشان در رویداد با آنان نامه‌نگاری گردید به شرح زیر است:

- اندیشکده محتّا برای پژوهش «آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی»
- اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر برای پژوهش «مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)»
- پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام برای پژوهش «بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری در خصوص رمزارزها»
- اندیشکده اقتصاد مقاومتی برای پژوهش «بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن»
- پژوهشکده مطالعات فناوری برای پژوهش «طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه»
- مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی برای پژوهش «چالش‌ها و راهکارهای حمایت از اقشار

بحث کارشناسی پیرامون ارائه:

بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری در خصوص رمزارزها

هادی عباسی

مشاور وزیر اسبق راه و شهرسازی

دکتر محمدرضا یزدی

عضو اسبق شورای عالی راهبردی نظام مالیاتی

بحث کارشناسی پیرامون ارائه:

بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن

دعوت از اندیشکده‌ها برای حضور در رویداد

با قطعی شدن برنامه ارائه‌ها و حضور کارشناسان در روز رویداد، یک دعوت‌نامه رسمی به همه اندیشکده‌هایی که در ارتباط با جامعه اندیشکده‌ها بودند، ارسال گردید و از مدیران و اندیشه‌ورزان آنان برای شرکت در رویداد بصورت مجازی دعوت به عمل آمد.

تصویر دعوت‌نامه ارسالی به اندیشکده‌ها را مشاهده می‌نمایید:

در نهایت برنامه رویداد در روز ۲۸ آبان ماه در محل سالن سلام مجموعه باغ بهشت با حضور ارائه‌دهندگان و کارشناسان برگزار گردید و سایر مهمانان و مخاطبان نیز بصورت مجازی در رویداد شرکت نمودند.

همچنین در خلال این رویداد بروشوری در بین حضار توزیع شد که توسط تیم جامعه اندیشکده‌ها تهیه و تدوین شده بود. این بروشور شامل اطلاعاتی از قبیل زمان بندی رویداد، فرآیندهای انتخاب پژوهش برای رویداد با اندیشه‌ورزان، گزارش آماری پژوهش‌های خلاصه شده در فصل بهار و چکیده پژوهش‌های منتخب برای ارائه در رویداد با اندیشه‌ورزان بود. برای مطالعه این بروشور [کلیک](#) نمایید.

فصل

۵

ارائه‌های انجام‌شده در رویداد

مقدمه

سومین رویداد با اندیشه‌ورزان، با ارائه پنج پژوهش از اندیشکده محنا، اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر، پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام، اندیشکده اقتصاد مقاومتی و پژوهشکده مطالعات فناوری برگزار شد. در ابتدای این نشست جامعه اندیشکده‌های ایران معرفی و فعالیت‌های آن تشریح گردید.

پیش‌ارائه: معرفی جامعه اندیشکده‌های ایران

سومین رویداد با اندیشه‌ورزان با معرفی رویداد توسط مجتبی سبحانی، دبیر رویدادهای جامعه اندیشکده‌ها، آغاز شد. سبحانی با اهداف جامعه اندیشکده‌ها آغاز کرد:

- توسعه فعالیت اندیشکده‌ها؛
- شکل‌گیری چارچوب مشترک برای فعالیت اندیشکده‌ها؛
- جهت‌دهی نیروی انسانی نخبه به سمت فعالیت در اندیشکده‌ها؛ و
- بهره‌گیری نظام سیاست‌گذاری کشور از ظرفیت اندیشکده‌ها.

که بخشی از تحقق این چهار هدف، در «معرفی و برجسته‌سازی پژوهش‌های برتر اندیشکده‌ها» تعریف شده است و از طریق خدمات جامعه اندیشکده‌ها دنبال می‌شود:

- سایت جامعه اندیشکده‌ها؛
- فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها؛
- سالنامه جامعه اندیشکده‌ها؛
- جایزه ملی سیاست‌گذاری؛
- مدرسه اندیشه‌ورزی و سیاست‌سازی؛ و
- رویداد با اندیشه‌ورزان.

انتخاب پژوهش برای رویداد با اندیشه‌ورزان در یک پروسه هشت مرحله‌ای به ثمر رسیده است:

- ۱ دریافت پژوهش‌های اندیشکده‌ها؛
- ۲ خلاصه‌سازی در قالب استاندارد؛
- ۳ ارزیابی پژوهش‌ها؛
- ۴ انتشار پژوهش از طریق سایت و کانال جامعه اندیشکده‌ها؛
- ۵ معرفی پژوهش برتر هفته در پادکست خبری جامعه اندیشکده‌ها؛
- ۶ انتخاب پژوهش برای فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها؛
- ۷ انتخاب پژوهش جهت ارائه در رویداد با اندیشه‌ورزان؛ و
- ۸ انتخاب برترین پژوهش فصل.

طبق آمار سبحانی، از میان ۱۰۸ اندیشکده شناسایی شده و ۶۵ اندیشکده دارای پروفایل در سایت جامعه اندیشکده‌ها، ۲۳ اندیشکده پژوهش‌هایی در فصلنامه بهار ۱۳۹۹ جامعه اندیشکده‌ها داشتند که پژوهش‌هایی از ۵ اندیشکده برای سومین رویداد با اندیشه‌ورزان انتخاب و معرفی شده‌اند.

سبحانی همچنین به آمار موضوعات پژوهش‌های فصلنامه بهار نیز پرداخت؛ که «اقتصاد» با ۱۱ پژوهش و «سیس» (حکمرانی) با ۸ پژوهش بیشترین آمار را به خود اختصاص داده‌اند و «کشاورزی و آب» با ۲ پژوهش و «محیط زیست» بدون پژوهش، کمترین آمار را شامل می‌شوند.

صحبت پایانی سبحانی، به معرفی ۵ پژوهش سومین رویداد با اندیشه‌ورزان مربوط بود. پس از این معرفی کوتاه، ارائه پژوهش‌ها با اندیشکده محنا آغاز شد.

فایل ارائه این پژوهش را می‌توانید از طریق این [لینک](#) دریافت نمایید.

معرفی ارائه‌دهندگان

سومین رویداد با اندیشه‌ورزان با پنج ارائه اصلی همراه بود، که در ادامه شرح مختصری از افراد ارائه‌دهنده آورده می‌شود. همچنین هر ارائه دارای یک بحث کارشناسی با حضور یک یا دو کارشناس در حوزه مربوطه بود که به بررسی پژوهش مورد نظر و ایراد سؤالاتی از ارائه دهنده می‌پرداختند. همچنین در انتهای جلسه حبیب اله ظفریان، مدیر اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر که در نظرسنجی دومین فصلنامه جامعه اندیشکده‌ها، به عنوان اندیشکده برتر شناخته شد، در این جلسه به عنوان مهمان افتخاری سخنرانی نمود.

۲

هادی ابوالحسنی

- ✓ کارشناس مبارزه با فساد «اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر»
- ✓ ارائه با عنوان «مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)»

۱

فرزاد حجتیان مقدم

- ✓ کارشناسی ارشد مهندسی صنایع از دانشگاه صنعتی مالک اشتر
- ✓ مدیر داخلی «اندیشکده محتّا»
- ✓ ارائه با عنوان «آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی»

۴

علی ملک زاده

- ✓ کارشناسی ارشد اقتصاد از دانشگاه پیام نور
- ✓ پژوهشگر در «اندیشکده اقتصاد مقاومتی»
- ✓ ارائه با عنوان «بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن»

۳

مهدی خوشخوی

- ✓ پژوهشگر در «پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام»
- ✓ ارائه با عنوان «بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاستگذاری در خصوص رمزارزها»

۵

روح‌الله ابوجعفری

- ✓ دکتری سیاست‌گذاری علم و فناوری
- ✓ مدیر گروه اقتصاد دانش بنیان در «پژوهشکده مطالعات فناوری»
- ✓ ارائه با عنوان «طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه»

ارائه اول: آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی

فرزاد حجتیان مقدم از اندیشکده معنا، نخستین ارائه این نشست را بر عهده داشت. حجتیان بحث خود را با معرفی اندیشکده معنا و موضوع اختصاصی این اندیشکده یعنی تاثیر حقوق قضایی بر محیط اقتصادی آغاز کرد و ارائه خود را «تحول در قوه قضائیه» و «برنامه خروج قوه قضائیه از انفعال» معرفی کرد و دو دغدغه اصلی این پروژه یعنی «کاهش پرونده‌های ورودی» و «ارتقاء کیفیت و سرعت رسیدگی» به عنوان دو راهبرد خواند. حجتیان برای این دو راهبرد، شش برنامه معرفی کرد: کاهش پرونده‌های ورودی: ۱. از بین بردن کانون‌های ایجاد پرونده (به طور مثال معاملات عادی چک) ۲. ترویج روش‌های جایگزین قضاوت (میانجیگری) ۳. توسعه خدمات حقوقی (شامل وکالت و مشاوره)

ارتقاء کیفیت و سرعت رسیدگی: ۱. اصلاح قواعد و رویه‌های غلط (شامل شهادت، کارشناسی، ابلاغ و اعسار) ۲. ارتقاء سلامت اداری و قضایی (هم در قضاوت و هم کارکنان) ۳. نوسازی ساختار و منابع انسانی (به طور مثال سازمان ثبت، سازمان زندان‌ها یا روزنامه رسمی).

حجتیان درخصوص پرونده‌های ورودی، آمار قابل تاملی ارائه داد. به طور مثال از سرانه پرونده به جمعیت گفت: که این نسبت برای کشوری مثل ترکیه معادل ۱۱ درصد یا آلمان ۷ درصد است؛ در صورتی که در ایران ۲۵ درصد خانواده‌ها را شامل می‌شود.

راه حلی که اندیشکده معنا به آن رسیده بود، «شناسایی و از بین بردن کانون‌های تولید پرونده» بود و ورود به دو محور «معاملات عادی» و «مسئله چک» به عنوان مصادیق پرونده‌های ورودی در دستور کار قرار گرفتند. حجتیان، پس از ترسیم نظام مسائل معاملات عادی و مسئله چک، به ریشه‌ها و راه حل‌ها رسید. و در انتها ترجیح داد ادامه ارائه‌اش را از طریق ایجاد دیالوگ با کارشناسان پیش ببرد.

۴ ضرورت بررسی فرآیندهای غیرحقوقی قوه قضائیه

دکتر محمدعلی الفت پور، معاون آموزشی پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام، کارشناس این پنل، معتقد بود قوه قضائیه این فرصت را باید قدر بداند؛ منظور الفت پور از فرصت، جرئتی بود که یک مجموعه غیرحقوقی برای نقد و بررسی قوه قضائیه به خود داده است. و اتفاقاً فرآیندهای غیرحقوقی را از عمده مسائل قوه قضائیه دانست.

فت پور با بیان اینکه خود دستگاه قضا چنین ارزیابی و سنجشی از خود ندارد، تجاری شدن ایده‌های مطرح شده در این پروژه را دغدغه اصلی این پنل دانست و اذعان داشت: «چالش این پنل، خود دستگاه قضاست؛ و نه ارائه پنل!» و پس از این تمجید غرا، دو پرسش اصلی خود را مطرح کرد:

۱ اندیشکده محنا جهت عملیاتی سازی دستاوردهای این پروژه در دستگاه قضا، چه پیشرفت‌هایی داشته است؟

۲ این پروژه، یک مدل و الگوست و آیا تئوری سازی و ثبت متدولوژی درباره آن اتفاق افتاده است؟

حجتیان در پاسخ، با اذعان به اینکه وارد جزئیات نمی‌شود، مدل حل مسئله در اندیشکده محنا را تحت عنوان «مسئله محوری» شامل مراحل اجرا، اصلاح و بازخوردگیری دانست. نمونه و مصداق این مدل، پروژه‌های اصلاح قانون چک و اصلاح داوری‌ها در دستگاه قضاست. وی همچنین مسئله محوری را معطوف به دو بعد «اهمیت» و «ابعاد» موضوع خواند؛ که تاثیر کلان بر نظامات مختلف کشور در جهت اصلاح امور را شامل می‌شود.

فایل ارائه این پژوهش را می‌توانید از طریق این [لینک](#) دریافت نمایید.

ارائه دوم: مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)

در پنل دوم هادی ابوالحسنی از اندیشکده سیاستگذاری امیرکبیر با موضوع عمومی سوت زنی، پروژه «استفاده از روش‌های مردمی برای پیشگیری از فساد» را ارائه داد.

ابوالحسنی با هرم انواع نظارت آغاز کرد:

۱ نظارت از بالا (مختص سازمان‌های نظارتی بالادستی)؛

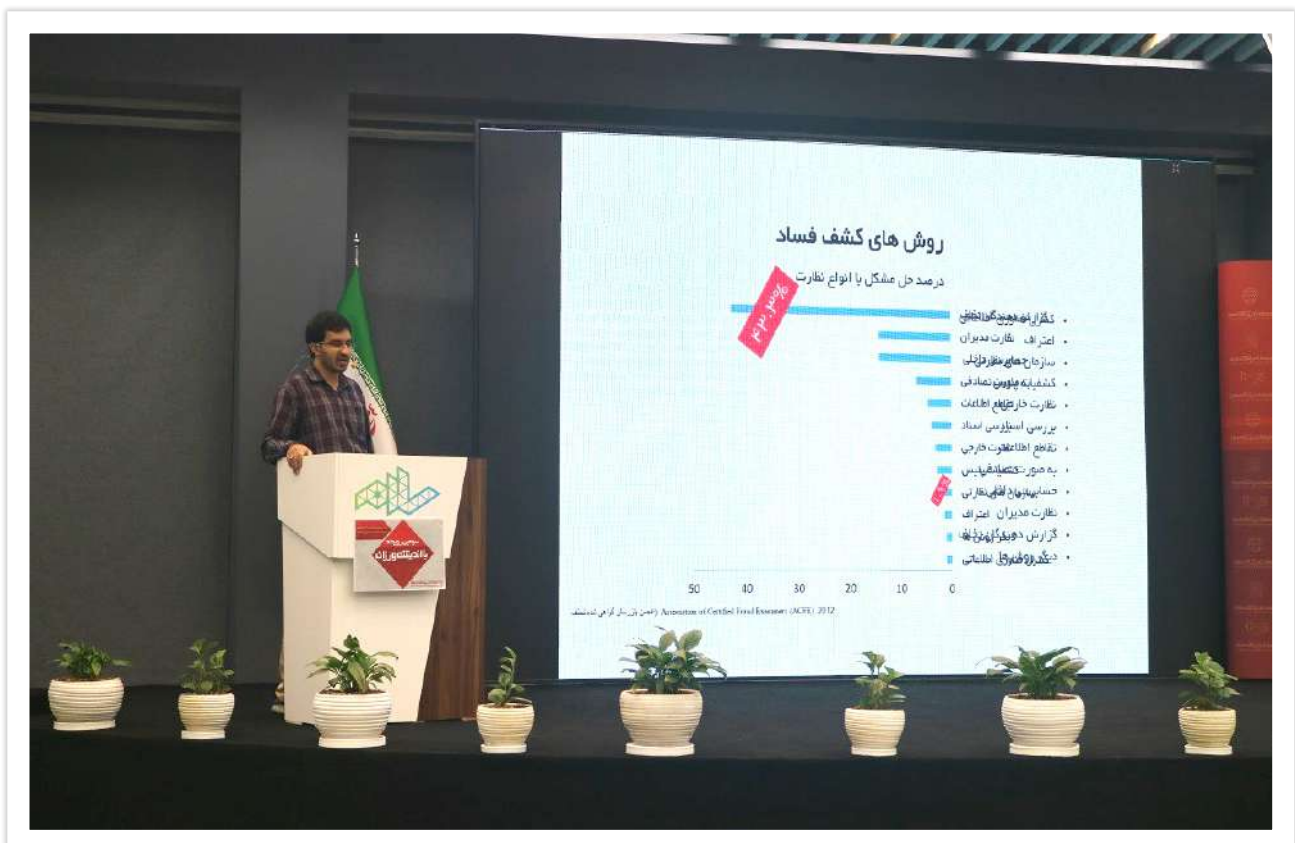
۲ نظارت همتراز (از سوی رقبا یا نهادهای همتراز)؛

۳ نظارت از داخل (شامل کارمندان، مدیران، سهامداران، طرف‌های قرارداد و از این دست)؛ و

۴ نظارت از پایین (مردم، مشتریان و ارباب رجوع)

که در این هرم ۱۲ نوع کشف فساد اتفاق می‌افتد، شامل «کنترل فناوری اطلاعاتی»، «اعتراف»، «سازمان‌های نظارتی»، «کشفیات پلیس»، «نظارت خارجی»، «بررسی اسناد»، «تقاطع اطلاعات»، «به صورت تصادفی»، «حسابرسی داخلی»، «نظارت مدیران»، «گزارش دهندگان تخلف» و «سایر روش‌ها». که نکته قابل‌تأمل، آمار کشف فساد و حل مسئله از طریق گزارشگری تخلف بود با ۴۳.۳ درصد!

ابوالحسنی که با این آمار، اهمیت و ضرورت گزارش دهی تخلف را نشان داده بود، سراغ معرفی کشورهای رفت که از قانون اختصاصی حمایت از گزارشگران فساد برخوردارند و آمریکا را به عنوان کشوری که قدیمی‌ترین قانون را در این زمینه دارد، معرفی کرد؛ یعنی سال ۱۹۸۹. برخی از کشورهای دیگر نیز به این قرار هستند: اسرائیل ۱۹۹۷، بریتانیا ۱۹۹۸، افریقای جنوبی ۲۰۰۰، غنا ۲۰۰۶، کانادا ۲۰۰۶، هند ۲۰۱۱، صربستان ۲۰۱۴ و غیره.

پس از این ابوالحسنی از چارچوب‌ها و ملاحظات تدوین قانون حمایت از گزارشگری تخلف در کشور گفت:

- ۱ امر به معروف و نهی از منکر مردم نسبت به حاکمیت؛ که به عنوان یکی از ارکان سه‌گانه امر به معروف و نهی از منکر در اصل هشتم قانون اساسی تعریف شده است؛
 - ۲ مشارکت حداکثری آحاد جامعه؛ که از ملزومات آن ایجاد امنیت خاطر و نیز ملاحظات تشویقی برای گزارشگران فساد است؛
 - ۳ انحصاری نبودن گزارش دهی تخلف؛
 - ۴ تامین مالی از محل عواید خود طرح و عدم ایجاد بار ملی برای دولت؛
- به گفته ابوالحسنی این پروژه اکنون در مرحله تدوین «طرح قانونی» است که نسخه ای اجرایی و مطابق با نیازهای نظام حقوقی قضایی و اجتماعی کشور است.

تعیین اولویت‌ها در کنترل و پیشگیری از فساد

پس از ارائه هادی ابوالحسنی، نوبت به محمدرضا علیزاده، فعال رسانه ای و کارشناس موضوع، رسید که به بررسی طرح بپردازد. به نظر علیزاده به دلیل فقدان تقاطع گیری اطلاعات در کشور، ما دچار ایجاد معادن تولید فساد هستیم! و به زعم وی، به جای سوت زنی باید از تولید این معادن جلوگیری کنیم.

علیزاده گرچه زمینه سازی برای سوت زنی را معتنم دانست، اما بر حذر از تهمت زنی و لوٹ شدن کار نیز تاکید کرد. و سوال او از ابوالحسنی این بود:

آیا برآوردی دارید از اینکه تصویب و اجرای ایده آل ترین طرح سوت زنی، در کنترل و کاهش چه میزان فساد موثر است؟ ابوالحسنی در پاسخ، بر «اولویت دهی مسائل» صحه گذاشت و متذکر شد که سوت زنی قرار نیست از بحران ناکارآمدی پیشگیری کند.

غایب این پنل مهدی فلاحیان، مسئول سامانه قانون بان از اندیشکده شفافیت برای ایران بود. این بخش همچنین با سوال یکی از حاضرین مجازی مبنی بر چگونگی تضمین عدم افشای هویت گزارشگران تخلف، همراه بود. ابوالحسنی به طور خلاصه از سازوکارهایی گفت که دریافت گزارش ناشناس را ممکن می‌کنند. و در نهایت توضیح داد که تعریف خطوط امن گرچه از سوی سیاستگذاری صورت می‌گذارد، اما اجرای آن به «مجری قانون» بستگی زیادی دارد.

فایل ارائه این پژوهش را می‌توانید از طریق این [لینک](#) دریافت نمایید.

ارائه سوم: بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری در خصوص رمزارزها

دکتر مهدی خوشخوی از پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام، سومین ارائه این نشست را با موضوع «رمزارزها؛ مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری» انجام داد. خوشخوی این بحث تخصصی را با تعریف ساده رمزارز کلید زد: ارزهای دیجیتال و غیرمتمرکز که امکان مبادلات ارز را بر بستر بلاکچین فراهم می‌کنند.

خوشخوی، رمزارزها را پدیده‌ای ذواب‌عاید با ماهیت تحولی در زمینه اقتصاد و حکمرانی خواند که در نظام‌های حکمرانی می‌تواند سه رویکرد را به دنبال داشته باشد: ۱. فرصت‌انگاری، ۲. برخورد محتاطانه ۳. تهدیدانگاری و مقابله. که در طول ارائه با تأکیدات زیادی که بر رعایت همه جوانب داشت، نشان داد که رویکرد محتاطان و محافظه‌کارانه را برای سیاست‌گذاری در این فضا مناسب‌تر می‌داند.

خوشخوی پس از گذر از چالش‌ها و مخاطرات رمزارزها به فرصت‌های آن نیز پرداخت. و نیز به کسب و کارهای این حوزه در کشور اشاره کرد و سپس وارد بحث اصلی خود شد.

خوشخوی فرضیاتی مطرح کرد تا از طریق آنها وارد صورت‌بندی پیشنهادات سیاستی خود شود. پیش‌فرض‌های حوزه رمزارزها از نظر خوشخوی اینطور شمرده شدند:

۱ حجم مبادلات مالی به خصوص درباره بیت‌کوین‌ها با محدودیت‌های جدی مواجه است؛

۲ این مبادلات از سوی سرویس‌های اطلاعاتی به خصوص از سمت آمریکا قابل ردیابی است؛

۳ این نوع فعالیت همواره با مخاطراتی از قبیل هک، بلوکه و تحریم حساب‌ها یا ریزش قیمت همراه است.

خوشخوی با تأکید بر سه محور ۱. رمزارز به عنوان واقعیت کنونی وجود دارد و نمی‌توان آن را ندید ۲. مدیریت این پدیده یک ضرورت انکارناشدنی است ۳. بیت‌کوین ظرفیت ویژه‌ای برای مبادلات دوران تحریم برخوردار نیست. هرچند در سطوح مبادلات خرد با پذیرش ریسک آن امکان‌پذیر است. امکان استفاده از این حوزه در شرایط تحریم‌های ثانویه، امکان استفاده از پیوندهای پولی و رمزارزی را برای کشور مشکل می‌کند.

و در ادامه ارائه هر گونه پیشنهاد سیاستی را منوط به شناخت کارکردهای چهارگانه ارزشهای دیجیتال شامل «کارکرد پولی»، «کارکرد دارایی»، «استخراج» و «انتشار ارزشهای دیجیتال» کرد. پس درباره این چهار کارکرد بیشتر توضیح داد:

خوشخوی درخصوص کارکرد پولی معتقد بود هر پدیده‌ای که بخواهد جایگزین پول ملی شود و درگاه‌های مبادله آن نظیر درگاه پرداخت بیت کوین بایستی با محدودیت مواجه شوند و رمزارز ملی داشته باشیم.

اما استثنای آن را هم گفت. به نظر خوشخوی درخصوص برخی توکن‌ها که کسب و کارهایی وابسته به آن وجود دارد، می‌توان استثنائاتی با مطالعه و بررسی قبلی قائل شد. و نیز پیشنهاد داد این محدودیت ناظر به داخل کشور باشد و در خارج از کشور از ظرفیت حداقلی آن بهره ببریم.

درباره کارکرد دوم رمزارزها خوشخوی توضیح داد که رمزارزها گرچه قرار بود نوعی پول باشند اما غالباً کارکرد دارایی پیدا کردند و این کارکرد در کشور ما که «سرمایه‌گذاری‌های سفته‌بازانه» شایع است، بسیار اهمیت دارد. پی؛ رصد و مقررات‌گذاری بر صرافی‌ها و سایت‌های خرید و فروش ارزشهای دیجیتال را پیشنهاد داد.

طبق بررسی‌های خوشخوی، بحث برانگیزترین کارکرد در کشور ما ماینینگ و معدن‌کاوی است. برای درک و مواجهه با این پدیده ما باید داده‌های قوی‌تری از این فضا داشته باشیم مثلاً تراز پرداخت یا ارزش بازار رمزارزها در کشور است یا استخراج رمزارز چقدر به خروج ارز و ورود ارز به کشور کمک می‌کند. خوشخوی تعیین هزینه فایده‌نهایی را موقوف به داشتن تحلیلی از این فضا دانست.

طبق تاکید خوشخوی، تنظیم سیاست‌های حوزه استخراج بایستی از منظر منافع ملی صورت بگیرد و هزینه‌هایی که برای کشور دارد اعم از دستگاهی که وارد می‌شود، برقی که مصرف می‌کند و اینکه کوینی که استخراج می‌شود داخل کشور می‌چرخد یا خارج می‌شود؟ و پس از اینها درباره تقویت یا توقف این صنعت تصمیم‌گیری شود.

به نظر خوشخوی بهترین سناریوی صنعت استخراج در کشور در حالیکه با نقص داده در این زمینه مواجهیم، تعیین مبنای نرخ تعرفه ماینینگ بر اساس نرخ صادراتی کشور است که حداقل هزینه برقی که مصرف می‌شود، به دست آید.

درباره کارکرد چهارم یعنی انتشار رمزارزها، خوشخوی ضمن اشاره به زیان‌هایی که متوجه افراد جامعه تاکنون شده است، حوزه انتشار رمزارزها را فاقد مقررات خواند.

پیشنهاد اساسی خوشخوی برای ساماندهی رمزارزها در کشور با توجه به تعدد نهادهای دخیل و اثرگذار در این حوزه، صدرنشینی بانک مرکزی و وزارت اقتصاد به عنوان دو نهاد اصلی این حوزه جهت تنظیم و پیگیری مقررات رمزارزها بود. و پس از آن چند پیشنهاد مختصر هم مطرح کرد؛ از جمله اینکه ۱. این حوزه نیاز به روزآمدسازی مداوم اطلاعات و قوانین دارد، ۲. آگاه‌سازی عمومی ۳. برگزاری جلسات با طیف‌های مختلف درگیر این حوزه حتی ذی‌نفعان.

ارزشهای دیجیتال؛ فرصتی جهت رهایی از اقتصاد تک محصولی

در نوبت بعدی دکتر محسن رضایی صدراآبادی، مدیرکل اقتصادی سازمان فضای مجازی سراج، پس از تقدیر از این پژوهش، سه محور را برای ادامه این مسیر در این حوزه توضیح داد:

۱ عارضه مبتلابه جامعه و از جمله اندیشکده‌ها این است که تا امری بحران‌ناشود، مورد توجه قرار نمی‌گیرد و در این مطالعه نیز استخراج که بحران خود را نشان داده، توجه بیشتری را کسب کرده و فروش و خرید و فروش هنوز بحران نشده، به آن کمتر توجه شده است. طبق مطالعات آینده‌پژوهانه رضایی در آینده با خرید و فروش‌های هم‌تا به هم‌تا بدون دخالت صرافی و والت مواجه خواهیم بود و از شرکت‌هایی اطلاع داد که کارکنان خود را از این طریق پرداخت می‌کنند.

۲ نسل بعدی که نسل دیجیتال است، با این حوزه مشکلی نخواهد داشت و اکنون که ما دلار را نمی‌توانیم کنترل کنیم، در آینده چطور ارز دیجیتال را کنترل خواهیم کرد؟

۳ محور سوم مورد توجه رضایی پیشنهادی بود برای مطالعات آینده‌مبنی بر اینکه قوانین ارزشهای دیجیتال در کشورهای پیشرفته تدوین و تصویب شده است و اقتصاد توکن‌نایز باید مورد توجه قرار بگیرد.

رضایی که حوزه رمزارزها را به مثابه فرصت می‌دید بحث طراحی پول ملی، والت‌ها، تولید دستگاه‌های استخراج را مطرح کرد و خلاف یافته‌های این بررسی، معتقد بود که استفاده از رمزارزها در زمان تحریم باید مورد بازبینی قرار بگیرد.

خلاصه پاسخ خوشخوی به رضایی این بود که این پژوهش صرفاً فتح بابی در این موضوع است تا روش‌شناسی کار فقط طرح شود.

سپس نوبت به دکتر بهروز عربی، رئیس گروه سرمایه‌گذاری در صنعت آب و برق، رسید تا دو زاویه دید مغفول در این پژوهش را بازگو کند: رویکرد فلسفی و ملاحظات زیست‌محیطی.

بحث فلسفی کارشناس دوم این پنل با مرور سیر تاریخی رسیدن به پست مدرنیسم همراه بود. عربی می‌خواست از این مرور این نتیجه را بگیرد که گرچه از ابتدا تصور می‌شد فضاهاى متکثر پست مدرن، خارج از کنترل هستند اما بعدتر توسط دولت‌ها و قدرت‌ها به کنترل و مقررات‌گذاری رسیدند و با تعمیم این بحث به حوزه رمزارزها، این حوزه را نیز قابل کنترل و مقررات‌گذاری دانست.

در ادامه بهروز عربی هم نشان داد که مشابه کارشناس قبلی، دید فرصت‌انگازانه به حوزه رمزارز دارد و آن را فرصتی برای کشور دانست که از اقتصاد تک‌محصولی به سمت اقتصاد تولیدمحور برود و تولید دستگاه‌ها و تولید بیت‌کوین و استخراج را مدنظر قرار دهد تا کشوری که دارای ذخایر انرژی است، استفاده بهینه‌ای از این فضا بکند. وی با اشاره به قانون‌های مرتبط با این حوزه، محتوای این قوانین را نویدی برای استخراج‌کننده‌ها دانست.

عربی در نهایت از لزوم و آرزوی ایجاد نهادی دی‌کشور گفت که بحث تولید پایدار و پایداری را دنبال کند تا آنطور که مشهور است «تولید امروز من، تولید فردای من را به خطر نیندازد» و این پژوهش را از توجه به احتیاط‌های محیط زیستانه خالی دانست؛ که مهدی خوشخوی آسیب‌نگاه اقتصادی را فقدان توجه به ابعاد محیط زیستی یک بررسی دانست.

فایل ارائه این پژوهش را می‌توانید از طریق این [لینک](#) دریافت نمایید.

ارائه چهارم: بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن

علی ملک زاده از اندیشکده اقتصاد مقاومتی برای ارائه چهارم روی سن رفت و تجربه تلاش جهت تصویب قانون مالیات بر عایدی املاک را بازگو کرد.

ملک زاده از «شناسایی مسئله» آغاز کرد و این سوال را مطرح کرد که چرا در کشور ما تولید به صرفه نیست؟ و نشانه‌های این مسئله را اینطور برشمرد:

- گزارش پایش محیط کسب و کار؛
- دشواری تامین مالی از بانک‌ها؛
- روند غیرمنطقی افزایش قیمت مسکن؛
- افزایش سود انتظاری؛
- سود بالا و ریسک کم دلالتی.

و به دلیل بالا بودن هزینه‌های تولید و موانع اداری و قانونی، فعالیت‌های غیرمولد افزایش می‌یابد. طبق بررسی‌ها، در شرایطی که سود سرمایه بالاتر و ریسک کمتری در فعالیت‌های غیرمولد باشد، نقدینگی به این سمت گرایش پیدا می‌کند.

ملک زاده از دو نوع راهکار «قهری» و «تنظیم‌گرانه» گفت؛ که راهکارهای تنظیم‌گرانه را دارای پایداری و نظام بخشی بیشتر و برخوردار از ابزار سیاستگذاری دانست. «وضع مالیات بر افزایش قیمت سرمایه» در همین راستا طراحی و دنبال شد. و بر اساس پنج شاخص «کالای اساسی»، «تاثیر بر سایر بازارها»، «قدمت اجرا»، «اندازه بازار» و «درگیری اجتماعی»، توجه به بخش مسکن در اولویت بررسی اندیشکده قرار گرفت.

به گفته ملک زاده اهدافی که با تصویب و پیاده‌سازی قانون مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن، دنبال می‌شد، به این‌ها می‌انجامد:

- از صرفه‌انداختن فعالیت‌های غیرمولد از جهت بازدهی و ریسک؛
- عادی‌سازی بازار مسکن و جلوگیری از نوسانات و جهش‌های قیمتی در بازار مسکن؛
- ایجاد روند منطقی در بازار برای تسهیل خانه‌دار شدن مردم؛
- خارج کردن سوداگران از بازار مسکن با استفاده از ابزار مالیاتی.

این پروژه در چهار محور دنبال شد که شامل «توسعه مفهومی»، «فعالیت های رسانه ای»، «پیگیری» و «ترویج» و همزمان به صورت طرح در مجلس و لایحه از سوی دولت پیگیری می‌شد و توجیه و بسیج نمایندگان مجلس در پیشبرد آن نقش بسزایی داشته است.

دو تفسیر از مالیات بر عایدی سرمایه

در ادامه هادی عباسی، مشاور وزیر اسبق راه و شهرسازی، به عنوان کارشناس اول پنل، بر سیاست های کاهش سود سوداگری و افزایش هزینه های آن که در این طرح دنبال می‌شود، صحنه گذاشت؛ به عنوان سیاست هایی که موجب جهت دهی به سرمایه به بخش های دلخواه می‌شود؛ که بر این اساس دولت ها دست به تعریف مالیات های تنظیم گری می‌زنند. CGT یا مالیات بر عایدی سرمایه یکی از انواع آن است.

به زعم عباسی مسئله ما تعریف CGT در تمامی بخش هاست که سنگ بزرگ نشانه نژدن است و بهتر است از بخش مسکن آغاز شود. چراکه مسکن، کالای اساسی و غیرقابل جانشین خانواده است و اولویت دارد که مالیات بر عایدی سرکایه از این بخش آغاز شود.

عباسی این سیاست را مخاف سرمایه گذاری در بخش مسکن ندانست و معتقد بود که سرمایه از خرید مسکن به سمت تولید و احداث مسکن می‌رود که به اشتغال وسیع درون زا که ارز بر نیست و شمولیت بالایی دارد یعنی از تکنسین ساده تا دکترای این حوزه را شامل می‌شود، منجر خواهد شد.

و سیاست مکمل مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن را ایجاد الزام قانونی برای بانک ها جهت تخصیص ۲۰ تا ۲۵ منابع خود به بخش مسکن دانست و این الزام را برای بانک ها بدون ریسک خواند. چراکه ۱. تخصیص منابع به صورت مرحله ای و با پیشرفت پروژه صورت می‌گیرد و ۲. بهترین وثیقه یعنی یخود ملک در رهن بانک است.

عباسی از این وضعیت، یعنی ایجاد اشتغال در بخش مسکن، به عنوان لوکوموتیو درون زا نام برد.

همچنین دکتر محمدرضا یزدی، عضو اسبق شورای عالی راهبردی نظام مالیاتی، به عنوان کارشناس دوم این بحث، این طرح را به دلیل وجود ذی نفعان قدرتمند، ورود به یک بازی پرچالش خواند که اگر اجرا شود، یکی از بزرگترین مشکلات کشور رفع خواهد شد.

و در پاسخ به عباسی خاطر نشان کرد که اجرای CGT در یک بخش ناممکن است، و اگر تنها در بخش مسکن اجرا شود، بازار ارز، طلا و اتومبیل را دچار نوسان خواه شد. (که این گزاره توسط عباسی رد شد؛ با این توضیح که می‌توان از درصدهای پایین شروع کرد و به درصدهای بالاتر در مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن رسید).

یزدی، یکی از ایراداتی که به طرح وارد می‌دانست را مربوط به معافیت اقامتگاه اصلی عنوان کرد؛ چراکه در عمل تبدیل به قلمک های حفظ سرمایه خواهد شد. وی خاطر نشان کرد هدف CGT کاهش شکاف طبقاتی و هدایت سرمایه ها به سمت مورد نظر است. پس نمی‌توانید معافیتی در نظر بگیرید که در نهایت نقض غرض است.

این پنل به دلیل ضیق وقت به فرصت دیگری احاله داده شد.

فایل ارائه این پژوهش را می‌توانید از طریق این [لینک](#) دریافت نمایید.

ارائه پنجم: طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت های فناورانه

روح اله ابوجعفری، پژوهشگر پژوهشکده مطالعات فناوری، آخرین پژوهش سومین رویداد با اندیشه‌ورزان را ارائه داد؛ با موضوع «طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت های فناورانه».

ابوجعفری چالش اصلی توسعه مالی در ایران را موضوع تامین مالی و در واقع دشواری تامین مالی خواند که اگر برای حل آن گامی برداشته شود، به سمت توسعه خواهیم رفت. و با این طرح مسئله و شرح صورت نظری آن «کاهش انگیزه برای سرمایه گذاری در نوآوری» را معضل بزرگ و نتیجه نظام تامین اطمینان فعلی خواند.

با توجه به ارائه ابوجعفری نظام مالی از سه عنصر تشکیل شده است:

۱ بازار پول که نهادهای اصلی آن بانک ها هستند؛

۲ بازار سرمایه که با نهاد بورس شناخته می‌شود؛ و

۳ بازار تامین اطمینان که جای خالی آن در کشور باعث می‌شود عدم تقارن اطلاعات میان دو بازار قبلی، منجر به عدم ارزیابی درست و در نتیجه عدم تامین مالی درست و در نهایت عدم توسعه بنگاه ها و عدم توسعه اقتصادی کشور شوند.

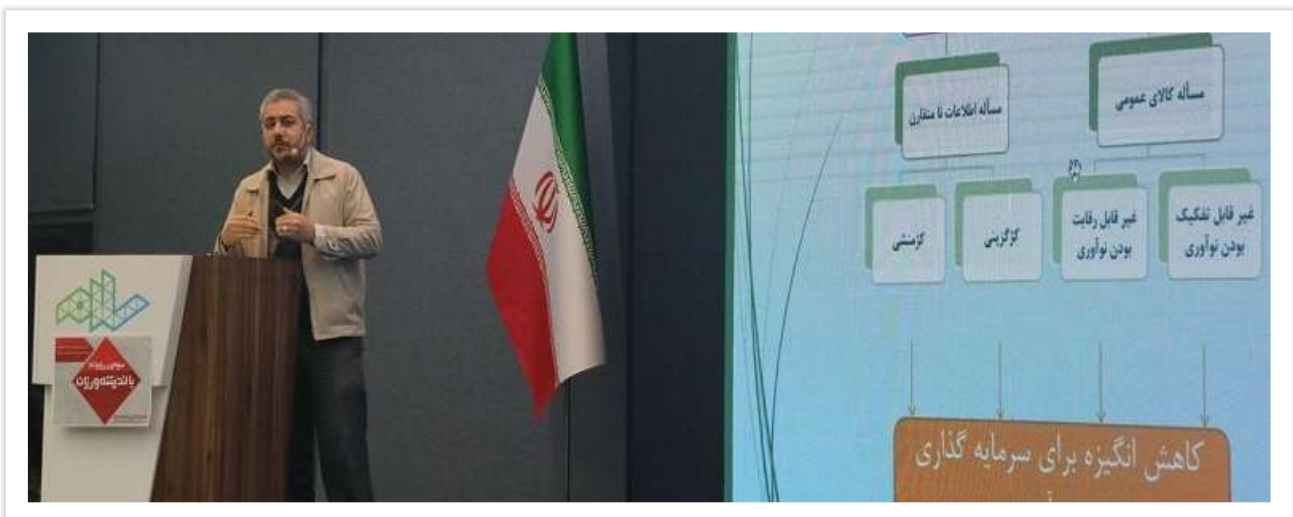
بنابراین پژوهشکده مطالعات فناوری با شناسایی این مسئله، سعی در بررسی آن با رویکرد پژوهش های کاربردی کرد و نتیجه این شده که در حوزه تامین اطمینان فعلا نظام بیمه وجود دارد و مشکل آن این است که بیمه ها به ریسک هایی تعلق می‌گیرند که اثرشان قابل محاسبه باشد. و این از نظر ابوجعفری یعنی ارزیابی و اختصاص تامین مالی منوط به گذشته بنگاه ها و بر مبنای درآمدهاست و ظرفیت آتی این بنگاه ها و ارزیابی همه جانبه (غیر از ارزیابی مالی) از آنها صورت نمی‌گیرد.

دو نکته ای که ابوجعفری طی ارائه خود بر آن تاکید داشت ۱. رویکردهای کاربردی به پژوهش ها و ساخت متدولوژی های متناسب با مسئله و ۲. ثبت تجربیات پژوهشی به زبان علمی بود.

با این دو تاکید، ابوجعفری توضیح داد که فقدان نهاد واسط میان بازارهای مالی و بازارهای سرمایه که اطلاعات این اکوسیستم را به اشتراک بگذارد و موجبات ارزیابی همه جانبه بنگاه ها و در نهایت تخصیص درست منابع مالی را منجر شود؛ از مسائلی بود که در ابتدای این پژوهش از آن بی اطلاع بودند. این یافته که ضرورت آن با روش گراند تئوری یا رویش نظریه به دست آمده بود، به تاسیس «شرکت اعتبارسنجی ارزش آفرین اعتماد» منجر شد که از مطالعه ادبیات داخلی و خارجی در زمینه ضمانت اعتباری و نیز بازدید از تجربیات کشورهای ژاپن و کره به دست آمده است؛ کشورهایی که پیشرفته ترین موارد در نهاد ضمانت اعتباری محسوب می‌شوند.

ابوجعفری در پایان از ناشناخته بودن ادبیات پژوهش های داخلی در صحنه بین المللی گفت و اندیشکده ها را دعوت به استانداردسازی ادبیات پژوهش ها و نیز انتشار آنها در سطح بین المللی کرد.

فایل ارائه این پژوهش را می‌توانید از طریق این [لینک](#) دریافت نمایید.

ارائه جانبی: معرفی اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر

بخشی از سومین رویداد با اندیشه‌ورزان به معرفی اندیشکده برتر دومین رویداد با اندیشه‌ورزان اختصاص داشت. دکتر حبیب اله ظفریان، مدیر اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر، از بنیادگذاری این اندیشکده گفت: اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر سال ۱۳۹۲ از دل جریان دانشجویی دانشگاه صنعتی امیرکبیر، با تشدید تحریم‌ها و در فضای جنگ اقتصادی و مقاوم سازی اقتصاد شکل گرفت و دو رویکرد کلی را دنبال می‌کند: ۱. «حل مسئله» در لایه سیاست‌گذاری و عمدتاً در حوزه اقتصاد که با گام‌های «شناخت مسئله»، «طرح ایده اساسی»، «گفتمان سازی»، «تصمیم سازی» و «اقدام پردازی» تعریف می‌شود و ۲. «تربیت نیروی تراز انقلاب»، یعنی تربیت مدیران آینده نظام؛ که در فرآیند حل مسئله اتفاق می‌افتد.

ظفریان، ارکان اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر را شامل «هیئت‌امنا»، «ستاد مرکزی» و «پنج گروه پژوهشی» معرفی کرد:

- گروه انرژی که عمده تمرکز آن بر دیپلماسی انرژی است؛
- گروه صنعت
- گروه مبارزه با فساد که امروز ارائه داشت؛
- گروه اقتصاد با تمرکز بر مباحث پولی و بانکی؛
- گروه سیاست خارجی که بحث تحریم نفت را دنبال می‌کند و دستور کار آن اخراج آمریکا از منطقه است.
- در ارائه نمونه کارهای موفق اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر در سخنرانی ظفریان به چهار مورد بسنده شد:
- پروژه تحریم نفت؛ راهکارهای کوتاه مدت و بلند مدت؛ که در دستور کار شورای عالی امنیت ملی قرار گرفت و توسط نهادهایی مثل مجمع تشخیص مصلحت نظام و نهاد رهبری به وزیر نفت ابلاغ شد؛
- سوت زنی؛ حمایت از گزارشگری فساد؛ که اکنون در دستور کار مجلس شورای اسلامی قرار دارد؛
- طرح تحول صنعت خودرو؛ که امسال انجام شد و عمده کار کارشناسی آن با اندیشکده بود؛
- و کارهای فرااندیشکده‌ای مثل «همایش مبارزه با فساد»، «طراحی کنگره سیاست‌گذاری انرژی» و «مدرسه حکمرانی تمدن اسلامی» با هدف آموزش حکمرانی به اندیشکده‌های نوپا.

ظفریان پس از این معرفی، به طرح مسئله درباره فضای اندیشکده‌ای برای گفت و گوهای آینده پرداخت. به زعم وی با وجود امیدوارکننده بودن فضای فعلی اندیشکده‌ای و اقبال از سوی مسئولین، خطر «سطحی» و «غیرعمیق بودن» کارهای اندیشکده‌ای را تهدید می‌کند.

دغدغه دیگر مدیر اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر مسئله‌ای بود که آن را «مطالعه تطبیقی زندگی» خواند؛ با این توضیح که در برابر هر مسئله‌ای ابتدا به منابع و تجارب غربی نگریسته می‌شود و این، از نظر ظفریان، آسیب جدی کارهای اندیشکده‌ای است. و سوال ظفریان این بود که نسبت «مبانی دینی» با مسائل جامعه چیست و مبانی دینی از چه نقطه‌ای باید به

مسائل وارد شوند؟ طرح‌های مالیات از ثروتمندان یا بیمه اجباری از نظر ظفریان برای بررسی تطابق با پارادایم‌های ذهنی و مبانی دینی، مثال‌های خوبی هستند.

همچنین سوال دومی که ظفریان مطرح کرد نسبت «بسترهای سیاسی و اجتماعی» در ارائه راه حل‌ها بود. به زعم ظفریان، مطالعات تطبیقی، از این بسترها اگر نگوییم امتناع، حداقل غفلت می‌کنند. و تدقیق در پروژه‌های خصوصی سازی و صندوق‌های بازنشستگی را برای درک این سوال پیشنهاد کرد.

فایل ارائه این پژوهش را می‌توانید از طریق این [لینک](#) دریافت نمایید.

فصل

۶

نظرسنجی ارائه‌ها توسط شرکت‌کنندگان

مقدمه

پس از برگزاری رویداد، از شرکت‌کنندگان در مورد ارائه‌های انجام‌شده نظرسنجی گردید. بر اساس نتایج نظرسنجی (۱) طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه (۲) بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن و (۳) آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی به عنوان سه ارائه برتر انتخاب شدند. در پایان به کلیه ارائه‌دهندگان لوح تقدیر به همراه مبالغی اهدا گردید.

ارسال فرم نظرسنجی

در این نظرسنجی در قالب ارسال یک فرم، از حاضران در رویداد درخواست گردید با در نظر گرفتن معیارهای پیشنهادی زیر، نظر خود را درباره هر پژوهش به صورت کلی (نه به تفکیک هر شاخص) از ۱ (کمترین امتیاز/ بسیار ضعیف) تا ۵ (بیشترین امتیاز/ بسیار قوی) اعلام کنند. معیارهای پیشنهادی به ترتیب زیر است:

- غنای محتوایی مطالب و نکات مطرح شده (تحلیل‌ها و راهکارهای پیشنهادی)
- کیفیت و جذابیت فایل ارائه (پرزنتیشن)
- گیرایی و کیفیت شیوه بیان مطلب (سخنرانی)
- نحوه پاسخگویی به سوالات حاضران
- رعایت زمان بندی جلسه

محاسبه امتیازهای نظرسنجی

پس از ارسال فرم نظرسنجی، تعداد ۲۹ نفر از حاضران در رویداد با تکمیل فرم، در نظرسنجی شرکت کردند. محاسبه امتیاز نهایی هر ارائه با میانگین‌گیری از امتیاز آرای داده‌شده به آن ارائه مشخص گردید. برای محاسبه امتیاز آرا، دو ملاحظه وجود داشت:

۱ افرادی که به نمایندگی از اندیشکده ارائه‌دهنده در جلسه حضور داشتند، نمی‌توانستند به ارائه اندیشکده خود رای دهند.

۲ نظرسنجی هر ارائه صرفاً از افرادی صورت گرفت که در زمان آن ارائه حضور داشتند.

با این توصیفات، امتیاز نهایی هر ارائه - به ترتیب بیشترین به کمترین امتیاز - طبق جدول زیر محاسبه گردید:

امتیاز نهایی	مجموع آرا	تعداد آرای هر ارائه بر حسب امتیاز					عنوان ارائه	
		امتیاز ۵	امتیاز ۴	امتیاز ۳	امتیاز ۲	امتیاز ۱		
۴	۸	۲	۴	۲	-	-	طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه	۱
۳,۶۱	۱۸	۶	۵	۱	۶	-	بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن	۲
۳,۴۲	۱۴	۱	۷	۳	۳	-	آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی	۳
۳/۲۷	۱۰	۱	۴	۴	۱	-	مطالعه روش‌های استفاده از توان مردمی برای مبارزه و پیشگیری از فساد (سوت زنی)	۴
۲,۹۳	۱۵	۳	۱	۵	۶	-	بررسی مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری در خصوص رمزارزها	۵

معرفی ارائه‌های برتر رویداد

بر اساس آرای شرکت‌کنندگان در رویداد، پژوهش «طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت های فناورانه» از پژوهشکده مطالعات فناوری، با ارائه دکتر روح الله ابوجعفری، به عنوان بهترین ارائه رویداد و «پژوهش برتر فصل بهار ۱۳۹۹» انتخاب گردید.

پژوهش‌های «بررسی ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن» از اندیشکده اقتصاد مقاومتی، با ارائه علی ملک زاده و «آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضاییه و ارائه سیاست‌ها و راهکارهای اصلاحی» از اندیشکده محتّا، با ارائه فرزاد حجتیان مقدم به عنوان ارائه‌های دوم و سوم دومین رویداد با اندیشه‌ورزان برگزیده شدند.

تقدیر از ارائه‌دهندگان رویداد

در پایان به کلیه ارائه‌دهندگان در رویداد لوح تقدیر به همراه مبالغی اهدا گردید. این مبالغ به ترتیب زیر به افراد ارائه‌دهنده اهدا شد:

- ارائه اول؛ کارت هدیه به مبلغ ۲ میلیون تومان؛
- ارائه دوم؛ کارت هدیه به مبلغ ۱ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان؛
- ارائه سوم؛ کارت هدیه به مبلغ ۱ میلیون تومان؛
- ارائه چهارم و پنجم؛ کارت هدیه به مبلغ ۵۰۰ هزار تومان.

تصویر لوح تقدیر اهداشده به ارائه‌دهندگان را مشاهده می‌کنید:

پیوست‌ها

پیوست ۱: فرم نظرخواهی از شرکت‌کنندگان

باسمه تعالی

فرم نظرسنجی ارائه‌های سومین رویداد با اندیشه ورزان

نام و نام خانوادگی:

لطفاً با در نظر گرفتن معیارهای پیشنهادی ذیل، نظر خود درباره هر پروژه را به صورت کلی (نه به تفکیک هر شاخص) از ۱ (کمترین امتیاز/ بسیار ضعیف) تا ۵ (بیشترین امتیاز/ بسیار قوی) اعلام فرمایید. امتیاز نهایی هر ارائه با محاسبه میانگین امتیازهای داده شده مشخص می‌شود. معیارهای پیشنهادی به ترتیب زیر است:

- غنای محتوایی مطالب و نکات مطرح شده (تحلیل‌ها و راهکارهای پیشنهادی)
- کیفیت و جذابیت فایل ارائه (پرزنتیشن)
- گیرایی و کیفیت شیوه بیان مطلب (سخنرانی)
- نحوه پاسخگویی به سوالات کارشناسان و حضار
- رعایت زمان بندی جلسه

لازم به ذکر است که لطفاً تنها به مواردی امتیاز دهید که در زمان ارائه آن‌ها به صورت کامل (از ابتدا تا انتها) در جلسه حضور داشته‌اید. همچنین افراد هر اندیشکده نمی‌توانند به پژوهش‌های مجموعه خود امتیازی بدهند.

عنوان ارائه	اندیشکده	امتیاز ارائه (۱ تا ۵)
آسیب‌شناسی رویکردی و عملکردی قوه قضائیه	اندیشکده مطالعات حکمرانی نرم ایران (محتاً)	
استفاده از روش‌های مردمی برای پیشگیری از فساد	اندیشکده سیاست‌گذاری امیرکبیر	
رمزارها؛ مخاطرات، فرصت‌ها و نحوه سیاست‌گذاری	پژوهشکده تحقیقات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام	
ابعاد و آثار مالیات بر عایدی سرمایه در بخش مسکن	اندیشکده اقتصاد مقاومتی	
طراحی سازوکارهای ضمانت اعتباری فعالیت‌های فناورانه	پژوهشکده مطالعات فناوری	

لطفاً سایر نظرات خود را درباره سومین رویداد «با اندیشه ورزان» در اینجا مرقوم فرمایید:

.....

.....

.....

.....

.....

جامعه اندینتنگدها

IranThinktanks.com

 t.me/IranThinktanks IranThinktanks.com

 ble.ir/IranThinktanks IranThinktanks--.com

